

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Richardi Arsdekin Soc. Iesu S. Theol. Professoris
Theologia Tripartita Sive Resolutiones Polemicæ,
Speculativæ, Practicæ, Controversiarum, & Quæstionum,
etiam recentissimarum, quæ in Schola, & ...**

Missionarijs, & alijs animarum Curatoribus, & Theol. studiosis solerter
accommodatæ ...

De Controversijs Polemicis, & Scholasticis, etiam modernis

Archdekin, Richard

Antverpiæ, 1682

Tractatus Primus. Methodus clara quemvis adducendi ad veram
Ecclesiam.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40853

PARS PRIMA
RESOLUTIONES
THEOLOGICÆ POLEMICÆ

De Modernis Controversijs & Quæstio-
nibus, facili methodo decilis.

TRACTATUS PRIMUS

Methodus clara quemvis adducendi ad
veram Ecclesiam.

CAPUT PRIMUM.

*Vera Religio commonstratur horum
temporum Libertinis.*

Prima ad salutem remora est effræ-
nata vitæ licentia : hæc uti Mentem
cœco impetu convertit ad amorem
creaturarum, ita eam penitus aver-
tit à notitia, & cultu Creatoris : fa-
cile enim error excæcat, quos libido dementat.
Hinc fit ut nostro ævo plurimi passim reperian-
tur non tam Hæretici, quàm Libertini, qui Re-
ligionis omnis expertes, & rerum creatarum
idolis affixi, nullam alterius vitæ curam admi-
tun-

A

tun-

tunt. Serpit hæc dira contagio, non tantum inter humiles casasignaræ plebis, sed vel maxime homines in speciem politos, populique duces, & ipsas Principum aulas pedetentim invadit: ubi à multis Deus vix colitur, nisi purpuratus; cura omnis in Curia versatur; multa de statu publico, nulla de privata salute cogitatio. Fortunæ tantum litare, viros principes ut Semideos colere, & ab aliis toli, plurimis summa, aut unica Religio est. Hominibus sic affectis, ut sopor ille lethargicus excutiat, ante omnia necesse est, ut vivâ summi Numinis, æternique judicii cognitione percellantur. Habenda igitur in promptu argumenta, quibus per res creatas ad agnitionem Creatoris, & per sensuum experimenta ad rerum à sensu remotarum fidem, amoremque traducantur: frustra enim hos, Catholicos reddere contendes, nisi prius veri nominis Christiani efficiantur. Quin & experientia docet, quoscunque Sectarios, imo & Catholicos in fide languidiores, ex hac vivaci supremi Numinis, rerumque æternarum demonstratione, ad veræ Religionis investigandæ desiderium, firmamque in suscepta fide constantiam vehementer incitari.

ARTICULUS PRIMUS

Rationes ex rebus creatis ad Creatoris fidem, & cultum convincentes.

§. I.

Dico Primò; *Ex serie, dependentia creaturarum colligitur necessaria Dei existentia, & Religio illi debita.*

Quia sicut mihi manifestum est meipsum, qui aliquando non eram, in hac rerum natura nunc existere, vivere, operari; ita mihi certò innotescit existere aliquam Causam primam & supremam, cui ego quod sim, aut vivam acceptum referre debeo. Non enim potuit hæc quæ consto corporis moles, nullo procreante, repente ex nihilo profilire: multò minus ego primus illius artifex esse potui, ac meipsum è spatiis imaginariis in hoc orbis theatrum inducere: sic enim existere deberem antequàm existerem, & creare antequàm essem creatus; quod fieri penitus, aut intelligi nequit. Neque possum existendi exordium ab alia causa v. g. à meo parente derivare, nisi ille pari modo suam originem ab alio hauserit, & hic ab alio, perpetuâ serie progrediendo; donec tandem deveniatur ad causam primam & necessariam, à qua & primus hominum parens, & ego, & omnes creaturæ principium aliquod existendi acceperunt.

Frustra autem, ne ad Causam primam deveniatur, finget Atheus seriem infinitam causa-

A 2

rupa

rum à se mutuo dependentium, in qua nihil primum, aut supremum reperitur. Nam contra, aut rem obscuram claro exemplo expediam. Tametsi in Catenâ ferrea ex alto protensa concipias seriem infinitam annulorum se mutuo sustentantium, necessariò tamen vel intra, vel extra illam seriem dabitur aliquid à nullo sustentante dependens, à quo annulorum omnium gravitas sustentari debeat, cum nullus in tota catena annulus possit seipsum sustentare. Sic et si admitteretur possibilis series causarum infinita, necessariò tamen si non intra, saltem extra illam seriem existet causa aliqua prima, ac suprema, à qua sic procedunt ac procreantur universa, ut ipsa per se existens, à nullo debeat originis suæ primordia derivare.

Unde sequitur me huic supremo rerum omnium Conditori, ac meo primævo Parenti, ipso creationis jure, sinceram fidem, cultumque debere; ac proinde si hunc præstare omittam, debito supplicio ejus arbitrio plectendum esse.

2. Neque tibi in mentem veniat, totam hujus Universi machinam, sine alio principio, mole tantum suâ ab æterno substituisse, nec nisi ex varia corpusculorum mixtura, motu, symmetria, novas rerum species componi potius, quam ab aliqua causa produci. Apage inane figmentum. Si enim Mundus hic adeò longævus foret, satis sanè ætatis haberet, ut ipso pro se loqueretur, & illius æternæ, ac venerandæ antiquitatis testimonium aliquod exhiberet. Iam verò, si omnes mundi Annales consulamus, sic inter se consentiunt universi, ut ultra sex millia annorum, nulla anteriorum temporum mentio reperitur. Quin potius & novas artes, & scientias, & regiones præcis sæculis incomptas,
non

non ita pridem inventas esse Annalium monumenta consignant, & nostra etiamnum ætas testatur. Quod si ante hæc tempora, infinita sæculorum millia effluxissent, quo pacto immensa illa annorum æternorum retroacta series artibus his excogitandis, aut regionibus invenendis non suffecisset?

Neque dicas, has artes, aut anteriorum sæculorum memoriam intercidisse ex aliqua priorum hominum incuria, quasi prætermiserint illi priorum temporum gesta ac monumenta posteritati consecrare. Mirandum sanè foret, in re tanta, tam publica, tam naturæ consentanea, commune illud, & plusquam Pythagoricum totius orbis silentium. Nihil enim hominibus magis jucundum, & à natura insitum esse solet, quam sua, majorumque suorum decora, monumentis perpetuo duraturis, toti posteritati celebranda transmittere. Idque nimis manifestum est ex singularum Gentium annalibus antiquissimis, & Virorum illustrium præclaris facinoribus, non tantum in scriptis historiis, sed etiam in vivis marmoribus, ac mausolæis omni studio ab oblivione vindicatis. Quod si ante præteritorum temporum memoriam ultimam, per immensi temporis durationem, cum mundo homines extitissent, illos quoque idem ardor, eadem antiquitatis explorandæ cupido rapuisset. De his verò ultra primum Adami ævum silent omnium gentium historiae, omnia priorum sæculorum monumenta conticescunt. Neque potest, contra æternam mundi durationem, insonare clarius testimonium, quam altissimum istud totius æternitatis silentium.

3. Frustra autem, ut hujus argumenti vim eludas, cum Machiavelli asseclis, confugies ad ingen-

ingentes aquarum eluviones, & varia orbis incendia, quibus pretendas omnia prioris ævi vestigia ante Adamum consumpta fuisse. Hæc enim commenta, cum nullâ fide, aut historiâ fulciantur, ad fabulas & chimæras facillè relegantur.

Sed age, ut rem pressius urgeamus, quæro, Ex his eluvionibus & incendiis, aut hominum aliqui, aut nulli superfuere? Si aliqui; poterant illi rerum præteritarum memoriam in posteris conservare. Si nulli, dic quæso, quo modo ad te, nullo qui referret superstite, harum eluvionum noticia pervenit? An non vides bellum istud esse, commentum omni teste ac præsidio orbatum? Tuo igitur testimonio machinæ istius æternæ tota moles incumbit. Faciamus porrò tecum, per hujusmodi eluviones, & orbis universi conflagrationes, omne genus hominum absumptum aliquando fuisse, nullo superstite qui anterioris ætatis notitiam propagaret. Sed hoc admissio, ulterius inquiri, quo pacto potuerint homines aliqui post communem interitum, sine parente, sine conditore, in hoc orbe terrarum denuò comparere? Vis ut more Deucalionis novum genus hominum ex saxis reparatum, aut potius ex orbe lunari delapsum credamus? Minimè, inquis, sed ex commixtione, elementorum, ac calore solis, instar glirium aut ranarum, novi iterum homines è terra profilière. Si & hoc generis nostri probrum, potius quam Deum illius authorem admittere non reformides: Dic quæso, Cur non & hoc tempore reperiantur homines aliqui terrigenæ, more ranarum aut murium in campis, aut paludibus, ex eadem corpusculorum mixtura profeminati? Adest non minor quam olim influxus solis ac siderum

derum, præsto est eadem natura ac symmetria corporum sublunarium: hæc omnia modis innumeris assiduò miscentur, & agitantur: neque tamen hæctenus unum nobis masculum, aut embrionem in orbe universo, extra atheorum cerebrum, protulisse memorantur.

En quo tandem evanescant dementes impiorum cogitationes! Quantumvis illi oblivione æternâ omnia involvant, & hominum genus ad ranarum aut pulicum fortem abjiciant, & mundum ipsum flammis & undis pœnè evertant, ne sic quidem supremum universi Conditorum effugiunt.

Cum igitur hæctenus ostensum sit, nec mundum, nec homines ab æterno extitisse; neque potuisse in tempore à seipsis, nec ab alio principio in infinitum procreari, manifestè conficitur, à prima rerum omnium causa ac conditore originis suæ primordia obtinere, cui proinde sincera fides, ac Religio debeat.

§. 2.

Dico Secundò, *Ex ipsa Hominis conscientia, & rerum caterarum Ordine perfectissimo, supremi Moderatoris providentia omnibus adoranda & colenda elucescit.*

4. **A**C primò quidem, hanc supremi Numinis agnitionem intimis hominum pectoribus ab ipsa natura insculptam esse deprehendimus, ex stimulis *Conscientia*, sive tacita formidine, quâ, admisso gravi flagitio v.g. homicidio, homines etiam ethnici concutiuntur, quantumvis illud in vasta solitudine, absque omni arbi-

tro aut teste patratum fuerit. Quæro enim, quæ potest ille homicida violatæ legis vindicem formidare? Non primò seipsum, nullum enim à seipso supplicium pertimescit. Non alium hominem, qui crimen testetur, aut puniat: certus enim est, nullum mortalium sceleris sui consciuum fuisse: & tamen tacitus illum tremor, & sollicitus pavor exagitat. Deum igitur ubique præsentem, Deum omnia etiam occulta inspectantem trepidando metuit, & metuendo agnoscit; ad quem nempe, ut authorem naturæ pertinet, violatam naturæ legem in præsentem, aut futuro sæculo vindicare.

Hinc igitur agnosco, me in ipso mentis meæ tribunali adeo vivum circumferre supremi Numinis testimonium, ut si debitam illi fidem & obsequium non exhibeam, non tantum Deum Iudicem, sed etiam meam conscientiam habere debeam contra me vindicem, testem, accusatorem.

5. Secundò: Si transfero oculos à meipso, in hunc *Orbem aspectabilem*, occurrit imprimis hæc, in qua consisto, Terræ, & Maris ingens machina, in medio Aëre, nullo sustentante, librata. Hinc ascendo ad amplissimum globum Lunæ & Solis, qui constanti tot seculorum cursu orbem universum illuminat. Pergo hinc ulterius ad reliquas Stellas, multitudine innumerabiles, splendore eximias, miro & immutabili ordine in firmamento collocatas. Considero denique ipsius Firmamenti amplitudinem immensam, & motum præcipitem, tot tamen millibus annorum, absque errore minimo, in suo cursu ac tramite persistentem.

Horum singula si cum Astrologis penitus contemplemur, comperiemus magnitudinem
Solis

Solis plusquam centies & quadragies totius Terræ globum superare. Terræ autem totius ambitus prope ad viginti duo leucarum millia porrigitur. Stellæ in firmamento nocte serenâ conspicuas quis poterit numerando recensere, quæ ad constellationes mille viginti duas reducuntur? Et tamen inter has, plures stellæ quæ dicuntur primæ magnitudinis, totam Terram plusquam quadragies excedunt. Distantiam autem immensam Fixarum à Terra inde conjicies, quod ipse sol, multò nobis viciniôr, distet ultra quatuor milliones miliarium, Luna verò ultra septuagies mille miliaria Belgica. Moventur autem Astra Firmamenti singula velocitate tam stupendâ, ut singulis horis multos leucarum milliones conficiant, cum & ipse sol in circuitu multò inferiori, non minus quam millionem leucarum in horas singulas decurrat. Quæ omnia ad ampliorem longè numerum extendi censet Ricciolus, & ex parte G. Hesiùs, aliique viri accuratissimi.

Nunc inquirò, à quo tandem possunt existerè, & ordinari hæc, quæ recensui universa? Non eo pertingit Hominis industria, quæ vel in unitus familiæ gubernatione mirum quantum defudat: nec opus est Angelicæ virtutis & intelligentiæ, angustis nempe spatiis, ac limitibus circumscriptæ. Non igitur existunt illa nisi à supremo, & perfectissimæ mentis Artifice, qui singula cum nondam essent, ex nihilo produxit, producta inter se aptissimo ordine disposuit, & sic disposita in eodem tenore ad hunc usque diem continet, ac conservat. Non enim potuit ingens illa rerum machina per se, absque supremæ causæ adminiculo, ex nihilo emergere, ut in §. 1. ostendi; multoque minus absque ejusdem

dein dispositione ac consilio in eam, quam descripsi, formam ordinemque fortuito confurgere. Ut si in vasta solitudine occurreret Palatium amplissimum, optimo singularum partium ordine constitutum, nemo est hominum, qui illico non agnosceret, talem fabricam non casu fortuito, sed ab artifice mente & ratione predito in talem ordinem formamque coaluisset.

Eodem modo ulterius investigandum, quonam moderante dirigatur *Motus solis* perpetuus in suo accessu, & recessu, ad certos fines & usus rerum sublunarium, ut ver hyemi, veri aestas, aestati autumnus, ordine ac lege nunquam aberrante succedat? Non possunt sane haec omnia ab alio principio promanare, quam à supremo, ac sapientissimo rerum omnium Moderatore, cui curae est tam vario solis motu, ac temporum alternatione, hominum genus, resque ceteras ab interitu conservare. Sol enim, cum sit mentis & rationis expertus, neque rerum sublunarium exigentias intelligere, neque cursum suum certâ lege ad eorum usum, utilitatemque flectere, aut ordinare potest. Cernimus enim verò, nec cymbam unam, utpote ratione carentem, absque nauclero, nec currum unicum absque auriga, ad destinatum locum motu se proprio, consilioque dirigere. Multo minus potuit tam varius, tam diuturnus solis, syderumque motus, sine supremo moderatore, per sex millia annorum, ad fines adeo admirandos caeco impetu inflecti, nullo consilio dirigi, nullâ providentia gubernari. Inops ipse est mentis qui haec sine mente perfectissima fieri posse arbitrat.

Qui ergo creaturas etiam irracionales ad fines suos tam accuratè dirigit, quomodo patietur homi-

hominem ratione præditum , ab ultimo suo fine , qui est ipse Deus , impunè recedere , & ab ejus fide , & obedientia spontè aberrare ?

S. 3.

Dico Tertio , *Spiritus à corporeo sensu separati , uti & Miracula vim natura exuperantia , ad divina Potentia notitiam ; cultumque manifestè adducunt.*

6. **P**rimò quidem , Extra creaturas in hoc mundo aspectabiles , occurrunt etiam *Spiritus invisibiles* à materia , sensuque separati , ut sunt Angeli , ac Dæmones , qui in obsessis hominum corporibus sese produnt per operationes admirandas , quæ à nullo hominum possunt exerceri. Nihil enim certius est , quam dari artem Magicam , & occulta cum dæmonibus pacta & commercia , ex quibus cogimur admittere *Spiritus corporis expertes* , maximâ agilitate , intelligentiâ , ac potentiâ præditos , quâ producuntur effectus qui omnem potestatem naturæ visibilis longissimè transcendunt. Sicut ergo inficiari non possumus existere hos *Spiritus* , qui sub aspectum non cadunt , à rebus corporeis separatos ; ita necesse est agnoscere *Spiritum* aliquem supremum , ac potentissimum , qui occultâ virtute cœtera omnia moderatur , quem Deum vocamus , etsi illum nec visu , nec alio sensu percipiamus.

Secundò , supremi Numinis Majestatem nobis produnt , innumera omni ævo Miracula , quæ cum omnes naturæ vires excedant , à solo Deo provenire necesse est ; qualia sunt tot manifesti

favores sinceris Dei cultoribus concessi; tot pœnæ sacrilegis ac, perjuris repente irrogata.

Quæro enim, A qua virtute aut potestate prodierunt supra vim naturæ tot portenta olim patrata, dum divisus instar muri hinc & hinc oceani fluctibus populus Israeliticus, duce Moyse, profundum maris alveum sicco vestigio transmisit: aut dum Josue, invocato Numinis auxilio, in medio æthere præcipitem solis cursum extemplò frenavit. Et ut propinquiora memorem, quo autore Christus coram multis testibus Lazarum è monumento, filium viduæ è feretro, & plures alios luce orbatos ad vitam repente suscitavit? Quâ vi, aut potentiâ plures alii Dei cultores, omni ævo ad nostra usque tempora, paria superioribus prodigia orbi palam spectanda exhibuerunt? Potuerunt scilicet homines, potuerunt elementa, potuit vis occulta naturæ ad hujusmodi prodigia sufficere, quæ omnem naturæ potestatem manifestè transcendunt. Diu sanè multumque universæ Naturæ opem implorabis, antequam eâ opitulante unius digiti vulnus momento obducas.

Sed ne tam potenti argumento ad præstandum Numini fidem cultumque adigaris, hæc omnia ut historias falsas, aut oculorum ludibria, cum Machiavello; dicere non erubescas. Verùm non advertis te pariter infano ausu omnium historiarum fidem, & humanum commercium è mundo relegare? Gesta Regum, aut Cæsarum unde nobis nisi ex conscriptis majorum monumentis recenseres? At, si tecum insanire velim, repudiabo universa. Proferes testes ac tabulas plurimorum Authorum fide, ac testimonio ad posteritatem transmissa. Dicam illico, falsas historias, fictas tabulas, omnia homi-

hominum astu & fraude odornata. Nulla ergo deinceps in tabulis, nulla in testibus, nulla in hominum dictis aut factis fides residebit. Quod aliud non est, quàm necessarium vitæ humanæ commercium, & omnem probandæ veritatis viam penitus intercludere. En quo devènit ista hominum vesania, quæ dum tentat è mundo tollere fidem divinam, omnem pariter destruit fidem humanam.

S. 4.

Dico Quartò, *Ex prædictis apertè evincitur, quemlibet Dei agnitionem, cultumque libere aversantem, rectè inter homines fatuum, aut amentem reputari.*

7. **H**oc ut demonstrem, assumo principium à Philosopho traditum jo. Ethicorum, & ab omnibus summo consensu receptum: Quod universis videtur, id verum esse debet. Hoc enim principio sublato, facile negabo, bonum esse vivere, malum mori; mel dicendum dulce, fel amarum. De hoc autem si dubitavero, fatuus illico appellabor, quia hoc & universis videtur, & natura ipsa loquitur, mel scilicet dulce, fel verò amarum esse: Nam ut verissimè Tullius, de quo omnium natura consentit id verum esse necesse est. Nunc ulterius subsumo: Atqui universis mente sanâ præditis semper videtur, semperque visum est, dari in mundo aliquod Numen debitâ religione colendum. Constat enim ex omnium gentium historiis, etsi inventæ fuerint nationes quæ vitam duxerint sine domibus, sine vestibus, aliisque hominum com-
modo

modo ac naturæ consentaneis; nusquam tamen extare gentem, aut urbem, cui nullus sit Deus, nulli ritus, nulla sacrificia. Adeò ut inter regiones postremo sæculo in novo quasi orbe repertas, nulla sine religione aliqua vixerit, quamvis in cæteris vix à belluis differre viderentur. Neque potest communis ille hominum sensus ac consensus ab alia causa enasci, quam à quadam luce, ac communi dictamine ab Authore naturæ omnibus impresso, ut illum tanquam primum originis suæ principium sibi querendum ac colendum agnoscerent. Quod autem à natura duce, & ingenita omnibus luce proficiscitur, id absque dubitatione verum certumque à quovis ratione prædito judicari necesse est. Adeò ut si quis præfractè obluetur, aliud existimari nequeat, quam hominem illum laeso turbatoque cerebro, vim judicandi amisisse, quâ solet verum à falso discerni.

Atque hinc ulterius conficio, contra curam debitam inquirendæ Religionis, ab autoritate Libertinorum nullum posse prætendi argumentum, quos hic in delirantium numerum redigendos esse jam demonstravi. Nulla sanè fatuitas est sine aliquo similis cerebri patrono, neque tamen rebus communi orbis judicio receptis, quidquam derogare solent dissona paucorum deliria. Communis certusque est hominum sensus, vitam suam cuilibet æstimandam, & tamen inventi sunt aliqui, qui violentas manus sibi intulerunt. Quid magis certum, quam nos aliquid certi cognoscere, id tamen à Scepticis præfractè negatur. Veritas est lumine naturæ nota, me non posse simul scribere, & non scribere, sed & hoc à Parmenide pro falso habetur. Nulla denique veritas adeo lucida est, ut ad eam proter-

va quorundam ingenia non caligent : quod si ad obducendam veritati caliginem , illa paucorum cæcitas sufficeret , jam pridem omnis è mundo veritas exularet. Hoc interea ex dictis liquet, in nullo rationis dictamine , communem, orbis universi sensum magis convenire, quam in admittendo aliquo Numine ac Religione, quam quisque ex sola naturæ luce ac magisterio sibi colendam esse decernit. Unde demum conficitur, nihil posse obtendi quo minus inter fatuos , aut emotæ mentis homines esse censeantur , qui contra veritatem adeò apertam paucos sequuntur Libertinos , quos in hoc iudicii impotes esse, & in media luce cæcutire , jam palam fecimus, & pluribus infra confirmandum erit.

S. 5.

Dico Quintò; *Ex argumentis hætenus allatis certò concluditur, ex neglectu Fidei, cultusque divini, sequi panam ignis æterni.*

Primò, Quia communi orbis consensu ex his, & sequentibus argumentis , omnes non modò Christiani, sed etiam Judæi, Turcæ, ac pleraque Gentes Barbaræ omni ævø hanc indubitaram intulere sententiam : *Qui negligit Deum in hac vita dignè colere, in altera vita condignè punietur.* Sicut ergo violatæ fidelitatis erga Regiam Majestatem condigna pœna est, ferri, aut flammæ tortura, definito tempore duratura, ita neglectus fidei debitæ Regi æterno, condignum supplicium est cruciatus ignis æterni. Quia Dei Majestas & excellentia cujuslibet Principis dignitatem infinitis gradibus antecellit.

Hoc

Hoc cum ita sit , quo modo potero ego ad hanc totius Universi vocem obfurdere , aut in hoc præ omnibus vitæ negotiis curam & cogitationem non intendere , ut divinæ Majestati debitam fidem cultumque perfolvam. Si enim in periculis vitæ præsentis brevi finiendæ, omni studio remedia quæruntur tutissima, quanto magis id agendum est in præcavenda jactura vitæ æternæ , & vitandis pænis perpetuò duraturis.

Secundò. Præter hanc totius naturæ vocem , Deus ipse per voces Prophetarum hanc doctrinam omni ævo hominibus propalavit , & novissimè locutus est nobis in *Christo* Filio suo , qui in testimonium *Hujus veritatis* à se revelatæ, in publica orbis luce , cæcis à nativitate visum, claudis incessum , mortuis plurimis vitam momento restituit. Qui in dæmones , in elementa, in morbos omnes , solâ voce aut nutu , absolutissimum exercuit imperium. In cujus morte supra omnem naturæ ordinem , orbis universus densâ caligine obductus est , & tota terræ machina horrendo tremore concussa , petris scissis , & mortuorum sepulchris divinâ virtute referatis. Qui denique post mortem redivivus, pluribus palam spectandus & palpandus apparuit : ac demum divinâ luce refulgens , coram multis testibus , in cælum propria virtute conscendit.

Quæ omnia , pariter cum sua Doctrina probatissimis *divinarum Scripturarum* monumentis , & innumeris per Evangelii præcones *Miraculis* confirmatâ, adeo omnibus manifesta reliquit , ut maxima pars orbis, non vi aut armis, sed aperta veritatis luce adacta , ejus doctrinam quantumvis arduam accipere , & suo sanguine consignare

signare non dubitaverit. Doctrinæ autem à Christo traditæ *Primum Principium* hoc est, Deum debitâ fide, & cultu agnoscere recusantibus, paratum esse post hanc vitam supplicium ignis æterni. Sic enim loquitur Christus *Matthæi 15. v. 41.* Ite maledicti in ignem æternum, & *v. 46.* Ibunt hi in supplicium æternum, justi autem in vitam æternam.

Dura, inquires, hæc sententia est. At omnium sententiâ est. Nulla Ecclesia, nulla inter Christianos Secta umquam dubitavit, sine verâ fide impossibile esse Deo placere, aut ignis æterni pœnas evadere, si quis eam ritè propositam suâ culpâ admittere recuset.

Nunc igitur animum collige, & apud teipsum expende, quantum hæctenus curæ adhibueris in deligenda illa Fide ac Religione, in qua possis Deo placere, & ignis æterni tormenta effugere. Quis viator sine ullo examine ingreditur quamlibet viam primò occurrentem, nisi sponte velit in errorem, & interitum incidere? Non ideo via ad salutem recta est, quia lata, quia jucunda; cum ipsa veritas moneat *Matth. 7. v. 14.* Angusta est via quæ ducit ad vitam, & pauci sunt qui inveniunt eam. Quia nempe viam veræ fidei pauci seriò investigant, sed illam ingrediuntur ad quam vel commodum vitæ, vel lucrum, vel officium, vel amicorum exemplum invitat. Et tamen in altera vita, nec officium, nec lucrum, nec amici ulli, sed Fides vera & sincera poterit te ab ignis æterni pœna præservare.

Interroga igitur teipsum iis verbis quibus à Christo interrogaris *Matth. 17. v. 26.* Quid prodest homini si universum mundum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur? Cras fortè

fortè stabis ante tribunal supremi Judicis , Fidei
 tuæ rationem redditurus , ubi in momento ac-
 cipies extremam sententiam , unde pendet tota
 Aeternitas. Adhibe ergo nunc in inquirenda ve-
 ritatis via illam curam ac studium , quod serio à
 te adhibitum non fuisse , serò lugebis : in hoc
 enim puncto ad vitæ finem ultrò errare , aliud
 non est quam aeternum perire.

ARTICULUS SECUNDUS

*Enervantur varia Argumenta & effugia contra hæc
 à Libertinis opponenda.*

Respondebunt pro sua , suorumque erro-
 rum defensione , atheorum more , horum
 temporum Libertini : Hominem ex jure & dig-
 nitate naturæ suæ in res sublunares liberum do-
 minatum , usumque obtinere. Durum proinde
 videri , à superiori aliquo Numine , nullo co-
 gente, tot legum divinarum vincula subire, quæ
 naturali hominis libertati ac fælicitati in cre-
 aturarum usu maximè præjudicant : ideoque
 nolle se ex doctrina sibi incerta , de libertatis
 suæ certa possessione deturbari.

Sed ut tuo etiam , Libertine , commodo con-
 sulamus , abs te quæro : An non tibi multò du-
 rius videatur eam de Deo , ejusque legibus
 doctrinam abjicere, quæ si vera sit , absque ullo
 in futurum remedio , tibi allatura est calamita-
 tem perpetuo duraturam, si verò falsa, nihil eam
 profitenti in hac, aut altera vita nocitura est ? Si
 enim nullum existat numen, nullus quoque erit
 hominum qui post hanc vitam , tuum tibi in
 colendo Numine errorem exprobrabit : illo
 autem

autem existente, unà cum spreti Numinis ultione, consurget adversum te tota hominum multitudo, quæ ab orbe condito Deum ritè coluit, tuæque vesaniæ, quod à communi orbis sensu ultrò aberraveris, meritissimo jure insultabit. Securum igitur te reddit Numinis veneratio à gravissima pœna atheis perpetuò formidanda, atque insuper spem parit ingentis præmii finceris Dei cultoribus, communi orbis judicio, in perpetuum destinati. Et quamvis (quod fieri nequit) tuum de existentia Numinis judicium cum communi orbis consensu falleretur, per hoc præsentis vitæ conditionem nihilo reddes deteriolem. Amens ergo sis si doctrinam omnibus adeo compertam amplecti recuses, quæ te pœnæ securum, ac perpetuò fœlicem reddere potest, miserum non potest.

At, inquires, quo modo in totius vitæ decursu possum esse non miserrimus, si in omni actione vindicem supremi Numinis manum mihi perpetuò imminentem agnoscam, à quo dum in libero rerum creatarum usu, aut abusu futura supplicia pertimesco, statum præsentis vitæ ego mihi fabrico quovis gehennæ periculo deteriolem?

Pones facile hanc miseræ formidinem, quam præsentium illecebrarum spectra injiciunt, si haud minorem esse hominis Christiani quam Athei, etiam in præsentis vitæ, fœlicitatem, mecum æquâ lance expendas. Vita hominis Athei, sive Libertini divinum cultum aspènantis, perpetuam patitur cum vera ratione luctam ac dissidium, dum advertit se, in repudiando Numinis obsequio, à communi orbis sensu dissidère. Nullum habet in Dei providentia solatium aut asylum, ad cujus præsidium in ad-

versis

versis confugiat : nullum illi intercedit cum veris Dei cultoribus Religionis vinculum aut commercium : omnium in hac vitâ odium & opprobrium incurrit : ac post mortem nullam alterius vitæ felicitatem expectat. His autem solatiis ac gaudiis homo Christianus in præsentî vitâ iucundè perfruitur, iisque intra conscientiæ finem suavissimè oblectatur. Liberum verò rerum creatarum usum si spectes , hic quoque usus in homine Christiano , quantum necesse est ad beatèque vivendum, nulla ex parte desideratur. Præstò illi abundè sunt oblectationes innumerae divinâ lege concessæ , quæ tanto suavius ac securius mentem explent , quantò magis defæcata sunt à belluinis cupiditatum illecebris , à quibus ipsa natura , & ratio abhorret. Non arcet illum sua in Deum Religio à communibus fortunæ donis , à publicis in republicâ honoribus , ab opibus legitimè acquirendis , à clari nominis fama ad posteritatem transmittenda , in nulla denique parte felicitatis humanæ Christianus Atheo aut Libertino concedit : in hoc semper dispares , quod homo Libertinus habeat plurimum quod post hanc vitam timeat , nihil omnino quod sperare possit.

Si forte dicas , Onus tibi maximum , & quavis Æternâ gravius apparere ; captivum tradere intellectum ad obsequium fidei , in rebus captu difficillimis , quæ omnem intelligentiæ tuæ lucem effugiant : ut est Deus unus & trinus , Animæ immortalitas , & alia non minus ardua fidei mysteria. At quid si ego palam fecero, dum onus hoc amoliris , & te nihil absque sensuum experimento credere profiteris , assumpsisse te onus credendi mysteria multo magis abstrusa , & ab omni sensu & ratione remota , quam
quæ

quæ tibi per atheismum excussisse vidêris ?

Age imprimis : homo Christianus credit existere Deum , qui sub ejus sensum aut aspectum non cadit ; Atheus verò , ut Dei demonstrationem enervet , admittit seriem causarum infinitam , aut occultas atomos , ex quarum fortuito concursu omnia coalescant : hanc autem seriem infinitam , has atomos occultas , hunc concursum tam affabrè , & tamen fortuito omnia formantem , nec illi visus , nec sensus , nec ratio ulla unquam spectandum exhibuit. Secundò , Christianæ fidei professor Animam hominis , quam nunquam spectavit , immortalem agnoscit : Atheus animam post mortem in nihilum abire profitetur , quam tamen nunquam suis oculis in nihilum evanescere conspexit. Christianus asserit omnia in hoc orbe supremâ Dei sapientiâ disponi : Atheus è contra sustinet res universas à solo Fato gubernari ; neque tamen arbitror ipsum ullo hæctenus sensu Fatum magis , quàm Deum percepisse. An non advertis , Libertine , quam recondita , & ab omni sensu aliena dogmata cum Atheo admittas , qui tamen profitetur , se nihil agnoscere velle , nisi quod aperto sensuum testimonio comprobatur. Quod si in his figmentis tam abstrusis , non dubitat captivum tradere intellectum , quid illum in admittenda Numinis existentia remoratur ? Quam ratio demonstrat , quam Doctorum auctoritas probat , quam Gentium pæne omnium consensus apertè testatur.

Nunc tandem , ut te propius conveniam , quæro ; An hanc doctrinam pro tua agnoscas ; Veritas omnem vitæ humanæ ordinem , justitiam , honestatem pervertit : Falsitas optimum in mundo ordinem , justitiam , honestatem inducit.

ducit. Haud dubito, malefanum hoc doctrinae monstrum confestim averfaberis. Efficiam tamen paucis ut hoc naturae immane monstrum, mentis Deum averfantis fatum esse agnoscas. Si enim verum est hoc quod supponit Atheus, Non est Deus, non est providentia, non est Religio quae ulla hominum flagitia prohibeat aut puniat; liberum erit sine scelere etiam innocentem trucidare, aliena bona rapere, alterius thorum violare, per nocturna furtiva aut incendia quascunque domos & urbes devastare, quidquid furor, quidquid libido suggererit, absque ullo crimine aut Numinis metu patrabitur. Sublato enim Deo tollitur lex divina, sublata autem lege, omne flagitium legi contrarium, & constituta flagitio poena penitus evanescit. Quinimò si Numen è mundo tollas, jam blasphemia, perjurium, impietas, virtus erit maxima, ac laude dignissima, utpote conformis primae atheorum veritati, qui divinum Numen nihil nisi commentum aliquod vanum, ac chimaericum arbitrantur.

Ex adverso, quidquid in rerum natura honestum, quidquid rectè ordinatum conspiciamus, si atheo credis, Falsitatis beneficio acceptum referamus oportet. Supponit enim Atheus dogma esse falsissimum, *Deus existit*. Et tamen ex Dei existentia ab hominibus credita profluunt actiones honestissimae, ut fides in verbis, fidelitas in pactis, amor justitiae, obedientia legum, denique odium omnis flagitii, quod agnoscunt homines à Deo justo iudice severè puniendum; uti credunt ab eodem amorem aequitatis, & omnis actionis honestae aeterno premio remunerandum.

Quid autem magis distortum fingi aut cogitari

tas potest, quàm rectissimam bene agendi normam ex errore falsissimo enasci, primam omnium æquitatis regulam, iniquissimo ficti Numinis cultu contineri: denique optimum in rebus humanis ordinem, pessimo totius naturæ monstro deberi? An non apertè vides, quo pacto ex inverso cerebri tui iudicio, totius universi ordo evertatur.

Neque dicas, sepositâ cognitione, ac lege divinâ, ipsi Naturæ humanæ innatum esse hunc æqui, rectique amorem, ut sponte sua actiones cum flagitio conjunctas aversetur, eamque esse legem quandam non aliunde acceptam, sed ipsi naturæ per se impressam.

Nam ego ex adverso demonstro, illam rectè agendi legem non posse naturæ inesse, nisi eam aliunde ex perfectiori principio inditam fuisse agnoscas. Memineris enim te, qui Deum naturæ conditorem inficiaris, Animam quoque homini incorpoream atque immortalè negare: teque totam hominis machinam, & quidquid in ea continetur ex fortuito quarundam atomorum concursu fabricare.

Quæro igitur nunc, quo pacto ex fortuita illa corpusculorum congerie, quibus ex natura sua nihil rationis inditum est, provenire possint illa perfectissimæ rationis principia, quæ etiam quandoque reluctante naturâ singulos homines docent, *Suum cuique tribuendum: Parentes honorandos: Alteri non faciendum quod tibi nolles fieri, &c.* Ea enim vis insita non est corporibus ex se stupidis & ratione carentibus, ut in unam molem conflata, talia conferant rationis lumina, quibus ipsa penitus destituuntur. Certissimum namque totius naturæ axioma est, Nullam causam posse producere effectum seipsâ perfectio-

fectiorem. Quomodo ergo suprema illa rationis principia, & nulli errori obnoxia, poterunt provenire à sola symmetriâ, motuque corporum elementarium, quibus nihil magis proprium ac congenitum est, quam casus, error, & ignorantia? Sicut igitur à Magistro inanis cerebri, ac nullis artibus imbuto, nemo scientiam hauserit indubitam, & omnis erroris expertem, ita necessarium erit deficere ac vacillare prima illa rationis principia, quæ pro certissimis habentur, nisi à supremâ ac perfectissima quadam intelligentiâ deriventur, qualem extra hanc quam cernimus corporum congeriem inquiras necesse est.

Atque hinc ut arbitror satis manifestè deprehendis, ipsam naturæ vim, in qua effugium quaerebas, te ad supremum ac perfectissimæ intelligentiæ Numen sua sponte adducere, dum invictè demonstrat, hæc ipsa rationis principia, quæ naturæ attribuis, non posse homini inexistere, nisi Deum, qui illa Animæ incorporeæ imprefit, ut primum primæ veritatis fontem & auctorem agnoscas.

ARTICULUS TERTIUS.

Ex admissa Dei existentia, facili methodo demonstratur progressus ad divina attributa, & ex his ad reliqua Mystera fidei, ejusque Analysim.

V Ti ex commonstratis scientiarum principiis, conclusiones quædam obscuriores facile elucescunt, ita ex demonstrata supremi Numinis existentia, mirum quanta menti humanæ lux oboriatur, ut pex solida rationis principia

cipia ad reliqua fidei myſteria , facili compen-
dio , gradum promoveat , ac tandem ad ſolli-
ſſimam fidei noſtræ Analyſim perveniat.

§. I.

Dico igitur Primò , Ex eo quod *Exiſtat Deus*
rerum omnium prima cauſa & origo , ne-
ceſſariò ſequitur illum eſſe , *Ens à ſe* , hoc eſt , à
nulla cauſa dependens , ſed vi naturæ ſuæ in ſe
ab æterno ſubſiſtens. Quia apertè implicat il-
lum eſſe rerum omnium primam cauſam , &
ſimul exiſtere aliquam cauſam naturâ priorem
à qua ipſe dependeat , ſic enim eſſet prima , &
non prima.

Dico Secundò , Ex eo quod Deus in exiſten-
do à nulla cauſa productiva dependeat , ſequi-
tur eſſe , *Ens in ſua eſſentia Summè perfectum.*
Quia limites perfectionis in re quavis oriuntur à
voluntate , aut naturali diſpoſitione cauſæ , quæ
non poteſt communicare effectui perfectionem
ampliorem , quàm ipſa in ſe contineat. Cum ergo
Deus à nulla cauſa habeat quod exiſtat , nihil
omnino eſt quod ipſi perfectionis ſuæ limites
circumſcribat ; ac proinde ultra omnem quæ
mente concipi poteſt entis creati ſpeciem ac
perfectionem ſine fine protuberat. Præſertim
cum ipſe Deus manifèſtè revelaverit hanc ſibi
perfectionem ineſſe ; nihil autem enti à ſe , &
nullius egenti , prodeſſe poteſt mendacium.

Dico Tertiò , Ex hac *Natura divina Perfectione*
illimitata , ac nullis terminis definita conficitur ,
alia quoque ejus *Attributa* debere eſſe ſine fine
perfecta , ut ſapientiam , potentiam , juſtitiam
&c. Quia hæ Proprietates debent adæquari na-
turæ à qua eas emanare concipimus , quæ cum

B

ſine

fine careat, non potest proprietates ex se profluentes ullo fine coarctare. Secundò, Cum hæc Dei attributa non sint res aliqua ipsius naturæ superaddita, sed ipsa Dei essentia cum ordine ad varias quas producere potest operationes à nobis considerata, non possunt singula attributa minus continere perfectionis, quam ipsa Dei essentia, cum qua attributa illa reapte in unam, ac penitus indivisam entitatem coalescunt.

Dico Quartò, Ex Attributis Dei omni ex parte illimitatis & infinitis apertè concludimus, illum esse *Omnis boni & Perfectionis* primævum fontem & oceanum, in quo bonitas universa quam in creaturis cognoscimus & amamus, infinitis gradibus eminentiùs, atque excellentiùs continetur.

Hinc in Deo necessariò agnoscimus ac veneramur *Summam Sapientiam*, per quam in ejus mente ab æterno in æternum immensa cum claritate relucet, non tantum omnes creaturæ quovis tempore existentes, sed etiam aliæ rerum species sine fine perfectiores, quas solo voluntatis nutu creare potest. Nulla est veritas tam recondita, nulla in mente humana cogitatio aut machinatio tam abstrusa, quæ possit omnia perferutantem Dei cognitionem momento latere.

Huic Sapientiæ, ut perfectissima sit, respondet divina *Omnipotentia*, per quam in quantavis multitudine ac perfectione producere potest quidquid veri entis extra Deum mens humana aut angelica concipere queat. Ex hac Dei potentia tanquam primævo fonte profluit omnis vigor & virtus agendi in causis creatis. Quidquid ingenitæ virtutis miramur in astris, in terra,

ra, in mari, in metallis, plantis, animalibus, tenuis quædam participatio eſt illius potentiæ, quam Deus in ſe nullis limitibus terminatam complectitur. Hæc eſt poteſtas illa ſuprema, quæ in homines impios perpetuò armata, illis gehennæ pœnas numquam terminandas infligit; hæc eadem eſt ad cujus præſidium quisquis cum fiducia recurrit, nihil habet unde in præſenti, aut futura vita, omnes hominum, dæmonumque inſidias pertimeſcat.

Hanc omnipotentiam comitatur theſaurus Bonitatis in omni genere entis infinitus, ſic ut nunquam deſit copia inexhauſta cæleſtium donorum, quæ poſſit ac velit in omnes, ſuos præſertim cultores, largâ manu perpetuò diſpenſare. Quidquid cogitatur in creaturis amabile, inanis eſt larva, aut deformis umbra, ſi cum puriſſimo bonorum omnium fonte, & liquidiſſima ejus voluptate conferatur. Ex hoc ampliſſimo divinæ bonitatis theſauro proveniunt omnia illa naturæ, & gratiæ dona, quibus Homo ad beatum finem adjuvatur. Hac bonitate ſibi innatâ adactus, creavit Deus ad hominis uſum ingentes cælorum orbis, eoſque variâ aſtrorum luce ad ſtuporem adornavit. Totius terræ, oceanique commoda, ac divitias, ſuſtentandæ hominum vitæ deſtinavit. Quos non tantum ad neceſſitatem, ſed etiam uſque ad delicias adamavit, dum tantâ volucrium, piſcium, fructuum, florum, metallorum, gemmarum, omniumque rerum varietate totum hunc orbem hominis cauſâ locupletavit. Ac demum in tot amoris irritamentis hoc unum ſibi ab æterno propoſitum habuit, hominem ad ſui agnitionem, cultumque adducere, eumque ſuo in cælis complexu in perpetuum beare.

His ita constitutis, Dico ulterius quintò, Ut sapientia Dei perfectissima hominem ad hunc ultimum, beatissimumque finem per congrua media dirigeret, necesse fuit Deum cum hominibus *Commercium* habere, & locutione quadam externâ aliqua mentis suæ consilia illis communicare. Frustra enim foret hominem condere rationis lumine donatum, nisi eo fine ut conditori suo cultum idoneum persolveret. Ut verò noverit homo quem à se cultum conditor deponat, cum nequeat per se divina mentis arcana intueri, necesse erat per medium aliquod sensibile Deum hominibus loqui, & mentis suæ consilia manifestare. Ne verò hoc *Commercium* errori obnoxium foret, necessarium insuper erat, divinæ locutioni signa quadam Deo propria adjungi, ex quibus securè ac prudenter colligi possit, illam à solo Deo provenire.

Hunc cum hominibus loquendi modum instituit Deus ab initio per oracula Moysis, aliorumque *Prophetarum*, quæ cælestibus prodigiis, ac signis tam admirandis illustravit, ut non potuerint homines prudenter dubitare, quin doctrina iis oraculis expressa, à Deo inspirata fuerit.

Secundò, Mentem suam, Legemque propagavit per monumenta *Scripturarum*, quas ipse scriptoribus sacris dictavit tanquam publica instrumenta, in quibus voluit consilia sua ac decreta hominibus consignata remanere.

Tertiò, In progressu sæculorum, Fidem suam doctrinamque manifestavit per *Christum*, ejusque

ejusque *Ecclesiam*, quam non tantum ipsius Christi miraculis, sed etiam deinceps omni aëvo tot testimoniis, ac prodigiis suam esse comprobavit, ut in ea Deum sibi loquentem totus pæne orbis agnoscere non dubitaverit.

§. 3.

Dico Sextò, His fundamentis hæctenus stabilitis innititur tota Fidei divinæ veritas certa & inconcussa. Præstat enim fidei nostræ certitudinem falli nesciam revelatio divina, quâ Deus hominibus mentis suæ sensa manifestat. Nititur autem ipsa revelatio Dei revelantis Sapientiæ infinitæ, quæ non potest falli, cum nullius rei veritas eam possit latere, ac simul Bonitati voluntatis divinæ, quæ neminem potest fallere, & ultrò in errorem inducere: hoc enim summam Dei bonitatem dedecere facile agnoscimus, quod ab homine probo sine crimine fieri non potest. Ad hæc igitur firmissima principia omnia fidei nostræ mysteria reducuntur, ex his in singulis quos predicamus articulis, ultima credendi ratio peti debet, quod jam in praxi demonstrabitur.

§. 4.

Dico Septimò; Intellectus noster his fundamentis sive motivis instructus, facile pertingit ad *Analysim* fidei, quâ omnium articulorum, quos credit, rationem ultimam ac solidissimam reddere valeat.

De quovis enim *Articulo* fidei, ut ad solida principia reducatur, quæri potest hoc modo:

Cur credis fide divinâ v. g. Deum esse trinum

B 3

in

in personis ? Ideo hoc credò quia Deus hominibus revelavit , se in personis trinum esse : Scio autem Deum non posse falli , cum sit præditus summâ sapientiâ , neque velle homines fallere , cum sit infinitè bonus. Sed quomodo constat Tibi Deum revelasse , se trinum esse in personis , cum nunquam Dei loquentis vocem audiveris ? Audivi fanè , dum Ecclesiam percepi Dei nomine affirmantem , Deum esse trinum in personis. At unde nosti Ecclesiam non errare , dum affirmat se Dei nomine docere Trinitatem personarum ? Non errare mihi certum est ex eo , quod ipse Deus Ecclesiam hoc affirmantem afficiat notis ac signis soli Deo propriis , quibus testatur illam suo nomine , & se authore id hominibus annunciare , quod aliud non est , quam ipsum Deum per Ecclesiam hominibus loqui , & de re quam illa proponit mentem suam manifestare. Deus autem sive per se , sive per alium loquens errare non potest. Unde patet , singula fidei nostræ mysteria non nisi testimoniò tantum humano , sed in ipsa Dei loquentis auctoritate fundari , & ad eam per hanc claram facilemque fidei analysim revocandam esse.

Si quæras , Quænam sint signa , quibus Deus Ecclesiam suo nomine loqui declarat ? Sunt illa in primis , prodigia cælestia , vaticinia rerum futurarum , Ecclesiæ docentis Unitas , & Sanctitas , & omnis generis miracula vim naturæ penitus exsuperantia , à Christo , ab Apostolis , aliisque Ecclesiæ membris omni ævo exhibita , ad comprobendam Ecclesiæ Dei nomine loquentis auctoritatem : de quibus tractat pereruditè P. Cornelius Hazart in Triumpho Rel. flandricè edito. Si verò Ecclesia Dei nomine loquens , & tot notis soli Deo propriis insignita , esset errori obnoxia,

noxia, hoc ipso adimeret Deus omnem sibi auctoritatem & facultatem hominibus loquendi, sive per externa signa mentem illis suam sine erroris suspitione propalandi. Si enim liceat mihi suspicari hanc Dei locutionem, adjunctaque illi notas tam multas, tamque admirandas non esse à Deo, sed ab alia quapiam causa profectas, idem licebit pariter mihi suspicari de quavis alia ipsius locutione quibuslibet notis ac prodigiis insignita. Cum ergo ad Dei perfectionem pertineat, sic posse hominibus loqui, ut certi sint ipsum esse qui loquitur, eique teneantur fidem adhibere, spectat quoque ad necessariam ipsius providentiam, ne permittat illis suo nomine proponi doctrinam talibus notis insignitam, nisi per eam velit suam mentem palam indicare. Ex quibus demum aperte concluditur tantam esse certitudinem ac firmitatem Fidei divinæ per veram ejus Ecclesiam propositæ, ut si illa vacillaret, necesse foret in agendo cum creaturis ipsam Dei potentiam, bonitatem, ac sapientiam deficere.

In quo autem Cætu hominum inveniatur illa Ecclesia per quam Deus mentem suam, fidemque ad salutem necessariam mundo manifestare decrevit, deinceps accuratè investigandum suscipimus

CAPUT SECUNDUM

Ostenditur quemlibet, etiam Christianum, non posse in sua Fide & Secta salvari.

ARTICULUS PRIMUS

Status controversia, & Argumenta proponuntur.

Post Libertinos ante omnes expugnanda est secta Indifferentium, quorum errores mirum quantum hoc ævo invalescunt. Postquam hi allatis supra rationibus adducti Religionis erga Deum, ac porrò fidei Christianæ necessitatem agnovère, nihil sibi ulterius investigandum rati, in qualibet Secta, quam illis vel locus, vel tempus, vel quæstus accommodat, securi conquiescunt. His sanè validò docentis hortatu, ac forti eleboro opus est, ut lethalis iste veternus excutiatur. In hujus verò erroris barathrum duo potissimum hominum genera absorbentur. Primò, homines plebæi, qui solo Religionis nomine contenti, tam facile Fidem, quam domicilium commutant, eamque sibi sectam arripiunt, quam dominantam reperiunt. Alterum genus est hominum politicis simulandi artibus apprimè imbutum, quos non tam Error abducit, quam propria Cupiditas excæcat; his mollior vita, investigandi labor, fallax securitas, spes honoris, favoris um-
bra,

bra, omnem Religionis veræ, falsæque differentiam obliterat, non minus paratis, si res ferat, aliam sectam, quam novam vestem assumere.

Ut verò in foveam adeo latam plures præcipitentur, post Serranum, & plures præsertim in Hollandia, & Germania, non dubitavit nuper in Anglia Thomas Hobbseus in Elementis Philosophicis, ad hunc errorem temerario ausu habenas laxare. Contra hos, atque alios hujus temeritatis authores.

Dico primò, Non potest quivis, qui se Christianum profitetur, in qualibet horum temporum Secta salvari.

Probatur primò hæc veritas, autoritate Sacrarum litterarum, quas pro certissimo Dei verbo Sectarii omnes admittunt. Sic autem loquitur Apostolus *ad Ephesos cap. 4.* Unus Dominus, una Fides, unum Baptisma: & *ad Hebraeos cap. 13.* Doctrinis variis & peregrinis nolite abduci. Ex quibus verbis hoc formabis argumentum. In Ecclesia Christi sicut unus est Dominus, ita unica est Fides, à qua prohibemur abduci. Sed diversarum Sectarum non una est Fides, nunquam enim agnoscet Lutheranus se habere eandem penitus fidem cum Calvinista communem. Ergo non omnes illæ Sectæ sunt in Ecclesia Christi. Sed in confesso est extra Ecclesiam Christi non posse obtineri salutem. Ergo non possunt omnes in sua fide, aut Secta salvari.

Declaratur Secundò evidenti Ratione. Qui enim afferit quemlibet credentem in Christum posse in sua fide salvari, admittit etiam Hæreticos olim à primitiva Ecclesia damnatos potuisse in sua fide ad salutem pervenire. Nam ex illis plerique agnoscebant Christum Filium Dei

mundi Redemptorem, & alia ad ejus personam spectantia. Salvari itaque poterunt in sua secta Pelagiani à primæva Ecclesia reprobati, quia negabant peccatum originale, & necessitatem gratiæ internæ; Christum verò ejusque divinitatem semper admiserunt. Neque à salute excludi poterunt Nestoriani, qui Christum ut Deum, & hominem, & salvatorem colebant, sed duas in illo personas constituebant. Neque damnandi sunt Macedoniani, qui in Christum per omnia credebant, sed Spiritum Sanctum Filio minorem esse volebant. Neque reprobandi erunt Novatiani, qui de Christo rectè senserunt, sed tantum lapsos ad pœnitentiam admittendos pernegabant. Hoc autem admittere aliud non foret, quam veram & primævam Christi Ecclesiam, ac totius antiquitatis consensum erroris arguere. Si enim illi in sua fide salvari potuerunt, cur tanto molimine contra eos congregati sunt ex toto orbe Patres, & Concilia? Cur toties anathemate à Christi Ecclesia separati? Cur maluerunt omni ævo Christiani potius exilia tormenta, & ipsam mortem tolerare, quam eorum doctrinam, aut Sectam profiteri?

Statuamus etiam hoc tempore, aliquem ex iis qui in Christum credunt, negare infernum damnatis omnibus esse constitutum, aut asserere dæmones aliquando ad cœlum perventuros. Neminem credo reperies, qui admittet talem Sectarium ad salutem posse pervenire. Quantumvis profiteatur se alia Christianæ Fidei dogmata retinere.

Dico Secundò, Non sufficit etiam ad salutem admittere fidei articulos in Symbolo Apostolorum comprehensos, nisi paratus sis recipere reliqua à Deo revelata, dum legitimè proponuntur.

Pro-

Probatür, ex aperto primæ Ecclesiæ testi-
monio, cui nulla potest Secta refragari. Sic au-
tem pronunciat S. Augustinus contra Faustum
lib. 13. cap. 3. Qui in Evangelio quod vultis credi-
tis, quod vultis non creditis, vobis potius quam
Evangelio creditis. Consentit S. Athanasius in
suo Symbolo: Quicumque (inquit) vult salvus
esse, ante omnia opus est ut teneat Catholicam
fidem, quam nisi quisque *Integram*, inviolatam-
que servaverit, absque dubio in æternum peri-
bit. Atqui symbolum fidei quod recitat Athana-
sius, & Evangelium cui integrè credendum asse-
rit Augustinus, præter fidem in Christum, pluri-
mos continet alios fidei articulos ad salutem
necessarios: Ergo qui credit in Christum, &
alia fidei mysteria repellit, absque ulla dubita-
tione æternæ salutis, jacturam incurrit.

Et verò si solis Symboli articulis fidei Chri-
stianæ limites circumscribuntur, quorsum Apo-
stolus Gentium propter fidem circumcisionis
tam acerbâ sententiâ Galatas percellit, & à sa-
lute per Christum obtinenda penitus excludit?
Nullum illi Symboli apicem refecabant, totam
Christi fidem legemque prono assensu suscepe-
runt. Hoc unum illis obstabat, quod insuper cre-
derent cum fide Christi circumcisionem sibi ad
salutem esse necessariam. Et tamen illis divino
spiritu Paulus testatur ad Galatas primo: *Quo-
niam si circumcidamini Christus vobis nihil proderit.*
Ergo admittisâ Symboli doctrinâ, unicus error
circa alios fidei articulos à Christo penitus ref-
cindit, & instar modici fermenti, ut ibidem lo-
quitur Apostolus, totam fidei massam corrup-
pit.

Hujus ratio cuivis consideranti manifesta,
hæc est. Ideo admittis necessarium esse ad salu-
tem

tem credere in Christum, aut ea quæ in Symbolo Apostolico continentur, quia illa sunt à Deo hominibus revelata: Divina enim autoritas & revelatio unicum fidei fundamentum est. Sed alia quæ in Scripturis continentur, sunt etiam à Deo hominibus revelata, utpote in verbo Dei hominibus proposita. Ergo necessarium est ad salutem credere etiam alia quæ in Scripturis sacris continentur, cum illa æquè sint à Deo asserta, ejusque autoritate infallibili nitantur. Sicut enim ille qui legem aliquam à Principe latam negligit, aut contemnit, hoc ipso spernit autoritatem legislatoris, sic qui liberè negat aut rejicit unum articulum à Deo revelatum, hoc ipso violat primam ac supremam Dei revelantis autoritatem.

Ex quo ulterius deducitur, cum qui existimat sibi satis esse tali modo in Christum credere, nequidem credere in Christum fide divinâ. Si enim Christi personam reciperet ex motivo revelationis, & autoritatis divinæ, admitteret etiam alios articulos, qui sub eodem motivo in Dei verbo, & Ecclesiâ ritè proponuntur. Hos autem qui non admittit, neque verâ fide Christo adhæret, neque divinæ autoritati acquiescit, sed suæ voluntati; ac lubentia, per quam fidel articulos sibi cudit, ac recudit, format ac reformat, eamque sectam eligit, quam suo genio, ac commodo magis conformem esse deprehendit.

Dices, Christus Patrem caelestem sic alloquitur Joan. 17. v. 3. *Hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum Deum verum; & quem misisti Iesum Christum.* Ergo si hæc duo agnoscas, nihil ad vitam æternam refert, cui porro doctrinæ, aut Sectæ adhæreas.

Respon-

Respondeo, ex illo argumento sequi, ne quidem esse necessarium ad salutem, ut credas in Spiritum Sanctum, cum in allegata sententia tantum Patris & Filii mentio habeatur. Unde satis ostenditur alia ad salutem requiri, quam quæ ibi explicitè memorantur. De cætero, methodum generalem respondendi ad alias hujusmodi Scripturas in hac & sequentibus controversiis, vide infra. cap. 9. methodo 2. 3. 4.

Ad extremum hujus infausti dogmatis Architectos, atque asseclas paucis interrogo: Si cuius sectæ sub Christiano nomine militanti pateat communis ad salutem via, Quorsum intra ipsa Sectariorum castra tanta exardescunt Religionis dissidia, ac cruenta certamina? Ut alia taceam externa, cur in Anglia Puritani damnant Protestantes, cur hos invadunt Independentes? Cur à paucis annis pro sua utrimque religione armati, legitimi Principis nece, ac mutuo sanguine, velut Cadmæi fratres, sua tela cruentarunt? Poterant, te arbitro, sectæ illæ suâ quæque semitâ ad eandem salutis metam pertingere; quid igitur tanta animorum, atque armorum contentione, ad aliam credendi normam adigenda fuerunt? An non vides (Adiaphorista) Sectas ipsas, quas tueri prætendis, suo tibi facto, ac iudicio adversari: reque causam tam infelicem suscepisse, ut neminem ex omnibus habeas patronum, qui cupis singulis patrocinari?

Verùm in hoc dogmate fabricando, de aliis parum te sollicitum existimo, tua te intus causa & conscientia remordet, qui dum advertis, è commodo tuo non esse, Sectam cui adhæres in meliorem commutare, hoc demum agis, ut potius tibi Ecclesiam, quam te Ecclesiæ accommodes, eamque ad tua vota ultra suos limites sic

in

in immensum extendas, ut si non intra veram, saltem non extra imaginariam Ecclesiam te constitutum credas: at cave quæso ne imaginaria quam fingis Ecclesia, te ad Gehennam veram, æternamque abducat.

ARTICULUS SECUNDUS

Occurritur novo errori Sectariorum, maxime Protestantium, dividendum articulos fidei in Essentiales, & Accidentales, sive ad salutem non necessarios.

DUm Sectarii his argumentis ad angustias rediguntur, ex quibus nulla patet elabendi via, ut rimam sibi aliquam aperiant, novum fingunt discrimen inter articulos fidei divinam credendos, ut alii sint qui substantiam fidei constituent, alii verò sint accidentales sive levioris momenti, quos liberum sit admittere, vel repudiare salvâ fidei integritate. Hanc autem distinctionem moliuntur eo consilio, ut persuadeant, dissidia inter varias sectas Protestantium, aliorumque Novatorum, non tollere necessariam unitatem veræ Ecclesiæ, nec consistere in fidei fundamentis, quæ cuilibet ad salutem sufficiant. Hunc labyrinthum ingressus est cum plerisque sectariis recentioribus Antonius de Dominis *Apostata* lib. 7. de repub. Ecclesiastica cap. 9. & 10. cujus hodie vestigiis ferme insistit in Anglia Stillinpletus, & in Hollandia passim moderni novatores. Hos ut ex suis latibulis, in claram veritatis lucem educamus.

Dico primò, Hæc distinctio circa articulos fidei, nullâ veritatis specie defendi potest.

Pro-

Probatum, Quia, Omnia quæ Deus loquitur & hominibus proponit sunt æqualiter vera & certa: Quia infinitâ Dei revelantis autoritate nituntur. Atqui omnes articuli nostræ fidei, quos vocas accidentales, Dei loquentis autoritate proponuntur: hoc enim si neges jam frustra supponis illos inter articulos fidei ullo modo numerari. Ergo articuli quos vocas accidentales, æqualem cum fundamentalibus veritatem, certitudinem, ac Dei revelantis autoritatem fortiuntur. Ergo sine ullo dogmatum discrimine Deo revelanti injurius, & æternæ damnationi obnoxius esse convincitur, qui vel unum articulum, quem cognoscit à Deo revelatum, admittere recusat. Neque minus erit Deo rebellis qui animas à Purgatorii pænis, quam qui Sanctos à cælesti gloria excluderit.

Quin & ulterius assero, Prorsus impossibile esse, ut Deus velit aut possit nos eximere ab obligatione, firmissimâ fide credendi quemvis articulum, quantumvis exiguum, quem constat ab illo nobis fuisse propositum ac revelatum. Hæc enim duo aperte repugnant: Deum homini aliquid asserere, & hominem sine gravi injuria rem à Deo assertam rejicere ac repudiare. En quo deducit futilis illa & chimerica distinctio, quâ volunt Novatores omnium sectarum colluviem in unam Christi Ecclesiam aggregare.

At inquires, integra foret fides Christiana, etsi multa levioris momenti dogmata in sacris litteris revelata non fuissent. Quid enim attinet fide divinâ credere, quis fuerit numerus Apostolorum, quod Martha fuerit soror Magdalenæ, & alia his similia in sacris litteris exarata? Ergo nihil fidei præjudicat si quis pro arbitrio ejusmodi doctrinam rejiciat, aut admittat.

At

At quæro abs te, quid attinet credere Christum passum esse sub Pontio Pilato, quod tamen in Symbolo, inter articulos fidei fundamentales admittis?

Respondeo igitur, ineptam esse argumenti sequelam: Quamvis enim sua Fidei constaret integritas, etsi ista leviora non fuissent à Deo dictata; postquam tamen constat illa in verbo Dei contineri, eaque nobis ab infinita Dei sapientia asseri, tradi, proponi; fieri non potest ut patiat sine gravi offensa ulli penitus articulo à se revelato fidem denegari. Hoc enim tantumdem est, ac si diceretur, Deum in rebus minoris momenti falli, aut mentiri, quamvis in rebus gravioribus nolit homines in errorem inducere. At non advertis tam immani errore totam fidei fabricam labefactari? Si enim vel in minimo liceat divinam auctoritatem repellere, aut in dubium revocare, jam nulla in cæteris Deo fides, nulla fidei nostræ firmitas aut constantia permanebit: omnia enim à Deo nobis tradita eodem divinæ revelationis fundamento nituntur. Atque ita dum articulos tantum fundamentales firmare satagis, totius Religionis fundamentum penitus evertis.

Dico ulterius Secundò: Etsi gratis admitteretur ista distinctio inter articulos fidei fundamentales & non-fundamentales, impossibile adhuc foret sectario discernere, quinam articuli dici deberent fundamentales, quorum assensus, cæteris exclusis, ad salutem sufficeret.

Probatum primò, Quia quivis sectarius, ut sit veri nominis Christianus, habet hunc assensum, *Credo omnibus quæ Deus revelavit*: ergo non potest ullum articulum quem constat in scripturis contineri à sua fide excludere; alias profiteretur

tur se omnia à Deo revelata amplecti, & simul aliquid à Deo in scripturis revelatum repudiet. Hæc autem esset fides fatua & plane chimerica; non minus quam si admitteret, omnes homines esse mortales, & simul se, aut alios designaret à moriendi necessitate eximendos.

Secundò, ut sectarius articulos fundamentales à cæteris discernat, necesse est ut aliquam discernendi Regulam in promptu habeat. Non Scripturam: quia etsi hanc centies volvas, ac revolvas nusquam numerum aut nomen articulorum fundamentalium definitum reperies. Non Ecclesiam: hanc enim cupis ex omnibus sectis constitam, quæ nunquam hactenus in sensu Scripturarum, & præcipuis fidei articulis convenere, ut latius infra ostendam. Superest igitur ut pro constituendo dogmatum fundamentalium catalogo ad cerebri tui inanem conjecturam Phanicorum more confugas: aliam regulam erroris expertem pro illo quod fingis articulorum discrimine non assequeris.

Hinc mirum videri possit hoc tempore in Anglia Bramhallum, & Stillingfletum, qui se præ cæteris lynceos arbitrantur, adeo in suis scriptis halucinari, ut in hunc errorem plusquam trabalem ultro impingant: dum liberè asserunt Religionis suæ articulos fundamentales ac necessarios in quavis orbis Ecclesia, etiam Romana, comprobari. Unde manifestè infero, Religionem Protestantium, quam ipsi profitentur, in quantum Ecclesiæ Romanæ opponitur, & ab ea præcisè distinguitur, nullum habere Fidei suæ articulum fundamentalem, & ad salutem necessarium. Et hinc ulterius conficitur illam, per se consideratam, nomine & essentiâ Ecclesiæ penitus orbatam esse, cum illa prout à cæteris

con-

condistincta, tantum profiteatur dogmata quædam inferioris momenti, quam sint articuli fundamentales, qui ad constituendam veram Ecclesiæ essentiam requiruntur, Tales sunt articuli Protestantium purè negativi, Non est Missa, non est Purgatorium, Sancti non sunt colendi, & aliæ ejusdem farinæ assertiones, extra fidei substantiam constitutæ, in quibus Protestantium Religio, Romanæ fidei opponitur.

Itaque nunc (viri pereruditi) ex doctrina vestra manifestè concludo, Protestantium Cætui, ab Ecclesia Romana cæterisque sejuncto, nihil omninò aliud superesse, nisi imaginariam Ecclesiæ umbram, scilicet articulos inferioris, adeoque incertæ veritatis, dogmata à fidei fundamentis divulgata, doctrinam adiaphoram, articulos ad salutem non necessarios, uti illos vos ipsi nuncupari non recusatis. Et tamen interea ex his paleis ac stipulis (si superis placet) Vos novam, & necessariam, & orbis Christiani reformatricem Ecclesiam instauratis: quæ vestro etiamnum judicio propriis fundamentis destituta, in has tandem incertæ doctrinæ auras, & fumose evanescit.

ARTICULUS TERTIUS

Ostenditur Protestantes, aliasque Sectas, in articulis etiam Fundamentalibus non convenire.

Dico primò, Lutherani non consentiunt Calvinistis in Articulis quos ipsi nuncupant fundamentales.

Probatum primò; in confesso est nullos articulos magis ad fidei fundamenta pertinere, quam

quam illos qui in Apostolorum symbolo continentur, inter quos enumeratur, Descensus Christi ad inferos. Affirmant autem Calviniani hunc descensum aliud non esse, quam Christum in cruce inferni angustias ac dolores perpeffum fuisse; idque docet Calvinus *Lib. 2. instit. cap. 16. §. 10.* & Beza *in cap. 26. Matthai v. 37.* At ex adverso Lutherani asserunt ipsam Christi animam verè ad inferos descendisse, teste etiam Danæo Lutherano *in Respons. ad Osiandrum, & Epimio in psal. 16. alijsque.*

Secundò, Ad fidei Christianæ substantiam, quid potest magis requiri, quam doctrina quæ circa Baptismi Sacramentum versatur? Fatentur Lutherani Baptismum omnibus etiam infantibus ad salutem esse necessarium. Credunt verò firmiter Calviniani, fidelium parentum liberos ante Baptismum justos ac sanctos esse, filiis verò infidelium Baptismum nihil prodesse, eumque illis esse negandum: ita docet ipse Calvinus *in Amidoto Conc. Tridentini sess: 6. cap. 5.*

Tertiò, A Sacramento Eucharistiæ animæ vitam ac salutem dependere pronunciat Christus *Ioan. 6. v. 33. Nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* De hoc autem Sacramento immanis utrimque discordia. In eo cum Calvino *Lib. 4. instit. cap. 17.* pernegant Calvinistæ Christi corpus aut sanguinem contineri, solâ ejus figurâ contenti. Quantum verò in hoc palmari articulo ab his dissentiant Lutherani, locuples est testis ipse Lutherus contra articul. Lovaniensium *Thefi 2. Anno 1545. Hereticos (inquit) seriò censemus & alienos ab Ecclesia Dei Zuinglianos, & omnes Sacramentarios, qui negant corpus & sanguinem Christi ore carnali sumi in venerabili Eucharistia.*

Ex

Ex his concludo indeclinabili argumento : Tantum alienus est ab Ecclesia Dei , qui negat articulum fidei fundamentalem, ut ipsi asserunt adversarii. Atqui alienus est ab Ecclesia Dei qui negat corpus & sanguinem Christi sumi in Eucharistia , ut apertè loquitur Lutherus : Ergo doctrina de præsentia Christi in veneranda Eucharistia, in qua sectæ illæ dissentiant , est articulus fidei fundamentalis. Prius igitur noctem diei conjunges , quàm has sectas in fundamentis fidei consociabis.

Dico secundò, Protestantes in Anglia, etsi Calvinistis in Cæna Domini, & pluribus adhæreant, in aliis tamé fidei fundamentis ab iisdé recedunt.

Probatum hic dissensus, primò , in articulis de vero descensu Christi ad inferos , & Baptismo parvulorum omnibus necessario , quos supra ostendimus esse fundamentales : in his autem Angliæ Protestantes se à Calvinistis Genevensibus , ac Puritanis dissentire apertè profitentur.

Secundò , Quid potest ad substantiam veræ Fidei magis spectare , quam doctrina de ipso Capite visibili veræ Ecclesiæ ? De hoc verò negant Calvinistæ Genevenses , posse ullo pacto Regem aliquem, ac multo minus Reginam, militantis Ecclesiæ Caput constitui, ut testatur Beza in confessione fidei nomine Genevensium ab ipso edita Cap. 5. §. 15. At è contra Anglo-Calvinistæ sive Protestantes firmiter credunt ac tuentur, Regem sive etiam Reginã in suo regno jure divino supremum Ecclesiæ principatum tenere.

Tertiò, Anglo-Calvinistæ profitentur à Christo Corpus Ecclesiæ cõagmentatum esse ex Episcopis, Archiepiscopis , Decanis , Archidiaconis , aliisque gradibus Ecclesiasticæ hierarchiæ. At reliqui Calvinistæ Genevenses, Gallici, Belgici,

gici, Germani, his gradibus ab Ecclesia sua penitus exclusis, sola cum Ministris seniorum Confistoria admittunt.

Quid reliqua inter hos dogmatum dissidia commemorem? Cum neque in Ecclesiae suae Capite, neque in Corpore conveniant, quo pacto in necessariis fidei fundamentis coalescent? Dissident igitur toto caelo Anglo-Calvinistae à cæteris Calvini asseclis, atque interim cunctis persuasum volunt, se cum his, atque omnibus orbis Christiani Ecclesiis in punctis ad salutem necessariis Fidem communem profiteri. Romanos Catholicos, quod imagines colant, idololatrias esse non dubitant: Pontificem credunt Antichristum: Papicolos, ac nonnunquam Anabaptistas, aliasque sectas ferro & igne persequuntur: cum his tamen omnibus in tota fidei substantia ad salutem requisita, usque ad minimum apicem firmissimo fœdere copulari non recusant. Ad hunc nempe vertiginis spiritum tandem Protestantes adegit sectarum sibi similitum confusa multitudo, inter quas perpetuo fluctuantes, cum nullam reperiant Ecclesiam firmam, facile, uti in naufragio, quamlibet tabulam arripiunt, maluntque videri cum omnibus esse, quam nullibi tutò consistere.

Hanc quoque in Belgio suo dogmatum, Doctorumque inconstantiam modernam, pugnantemque innumeras, graphicè describit, & acerbè deplorat D. Samuel Maresius in suo Tractatu, de afflicto statu studii Theologici in Belgio confederato pag. 10. Quæ (inquit) Theologia nostra tot monstrosis opinionibus adeò deturpata est, ut si Pastores & Doctores, qui denati sunt in Belgio à triginta annis, ad nos reverterentur (Riveri, Polyandri, Thyfij, Spanhemij, Triglandi, Demasij,

Demasij, Schotani, Amesij) putarent se in alterum orbem tempestate delatos, cujus idioma non assequerentur &c. Vide igitur (mi Sectarie) ex oraculo etiam tui doctissimi Marelij, quam perditio tua secta, & salus consistat.

ARTICULUS QUARTUS

Potest vera Religio à falsis sectis facile discerni, neque excusabilis est Sectarius qui eam non investigat.

Sed ex ipsa Sectarum pugna, ac multitudine, plurimi hoc ævo sibi conficiunt speciosum sui erroris præsidium, aut potius desidæ latibulum. In tanta, inquit, Religionum inter se dissidentium colluvie, non ego talis sum Ædippus, ut possim certò divinare, quænam præ cæteris omnibus integram fidei veritatem obtineat. Si enim id proprio examine & experimento velim investigare, non eâ sum tinctus literaturâ, aut eo præditus ingenii acumine, ut possim cunctas sectarum differentias ad trutinam revocare, & omnium argumentorum pugnas dirimere. Quinimo prius me cum mente vita deficeret, quàm dispersas toto orbe sectas convenirem, ac singularum causas, originem; & coherentiam sine erroris periculo compertam haberem. Si verò velis mihi non meo, sed Doctorum judicio standum esse: Nescio ego cui Doctorum concessum sit filium veritatis adeo implexum ita evolvere, ut me ex multiplici tot sectarum labyrintho citra erroris periculum, ad apertam veræ Ecclesiæ lucem educat. Sunt enim in qualibet secta plures qui Doctores

tores appellantur : ut ego inter hos omnes Doctorem præ cæteris veracem seligere possim, Doctor ipse maximus esse deberem. Quid ergo superest, quàm ut ego meæ sectæ inhæream, cui à teneris innutritus sum, quam parentes aut amici colunt, pro qua in dubio tam implexo stat apud me diuturni temporis possessio : ne veritatis incertus, dum charybdim vitare cupio, in scyllam deteriorem incidam. Contra hunc prætextum pluribus communem, eoque fallaciorem quo magis fucatâ veritatis specie depingitur.

Dico primò ; Admissâ Dei providentiâ, vera Religio iis notis insignita esse debet, ut à quovis intellectu benè disposito facilè discernatur.

Probatum primò, si Deus mundum gubernat, evidens est illum Religionem veram instituisse, quâ ab hominibus coli debeat, ut supra initio demonstravi. Frustra autem illam instituisset, si non ordinasset signa & argumenta idonea quibus facilè vera illa Religio à sectis falsis discernatur: frivolum enim foret proponere finem, & nihil certi statuere de mediis quibus ad illum pervenire oporteat. Hoc autem fieret si pro denotanda vera Religione non extarent signa multo illustriora, quàm quæ possint pro quacunque falsa exhiberi. Nam si signa illa ullo modo permanerent æqualia, nullum superesset medium quo possit vera Religio à falsa discerni, atque adeo hominum errores ex hac parte in ipsum Deum referendi essent, quod de perfectissima, ac humanæ salutis moderatrice Dei sapientia existimare impium foret.

Probatum secundò, ex obligatione certa quæ quemvis obstringit, ad veram Religionem præ falsa amplectendam. Hæc autem obligatio nulla
pror-

prorsus foret, si vera Religio non esset præ Sec-
tis falsis fatis explorata. Sicut in aliis Dei præ-
ceptis, exempli causâ, ut testimonium perhi-
beam veritati, nunquam teneor juramentum
assumere, dum rei veritas manet dubia, aut
tantum probabilis, ne facillè contingat Deum à
me in falsitatis testem adhiberi. Unde conficitur
infinitam Dei sapientiam sibi manifestè contra-
dicere, si veram Religionem hominibus præci-
peret, & interea illius præ cæteris signa fatis
explorata non exhiberet.

Hanc autem calumniam divinæ sapientiæ
nemo facillè importabit, qui studiosè advertet
tam in veteri, quam novo Testamento, insur-
gente quovis Religionum conflictu, ut in Moy-
se, Daniele, & Apostolis, Deum veræ Ecclesiæ
ea signa præbuisse, quæ facillè omnem adversæ
partis probabilitatem elidere potuerunt.

Hic proinde non admitto ex notis sive moti-
vis tantum probabilioribus, sine ulteriori inve-
stigatione, licitum esse aliquam præ cæteris
Religionem suscipere, aut jam susceptam in
aliam commutare. Quamvis enim sola proba-
biliras plerumque in aliis operationibus valere
possit, non idè in suscipienda quoque novâ
Religione sufficere debet. Quia in negotio fidei
error etiam materialis in ordine ad actiones sa-
lutaris gravissimè nocere solet: neque deest
homini non oscitanti modus, quo diligenti in-
vestigatione facillè ad verè Ecclesiæ notas mora-
liter evidentes devenire possit, qualis adipiscen-
dæ certitudinis via in aliis hominum actionibus
constituta non reperitur.

Quærent hoc tempore aliqui: An ad assen-
sum præbendum articulis fidei, requiratur evi-
dentiâ etiam omnimoda revelationis divinæ?

Ref-

Respondeo, Ad assensum fidei debitum, necessarium non esse cognitionem absolute evidentem revelationis divinæ. Quia evidentia omnimoda aut metaphysica revelationis ab omnibus in hoc statu haberi nequit, ergo non potest illa omnibus ad assentiendum articulis nostræ fidei esse necessaria. Quod adeo certum est, respectu hominum præsertim rudiorum, ut hoc de fide esse affirmet Suarez hic, disp. 3. sect. 8. n. 5. Dum enim rudiores articulis fidei assensum præbent, non apparet quo modo, aut medio autoritas Dei loquentis illis evidenter proponatur: quinimo paucis doctiorum contingit ad absolutam revelationis evidentiam ratiocinando penetrare.

Sed quæstio esse potest, An assensus fidei omni ex parte evidens, possit dici supernaturalis? De hoc variæ sunt, & liberæ Theologorum sententiæ. Negant aliqui esse supernaturalem, quia actus fidei evidens, non est liber, neque obscurus, sive argumentum non apparentium, ut ipsi volunt, & requirunt ad actum proprium fidei divinæ. Probabilius tamen assensum illum esse supernaturalem docent communius Thomistæ, ut recenter tradit Gonet disp. 1. art. 7. n. 201. & pro eadem sententia Scotum citat Di Castillio, quos sequitur Herinx ex Scotistis Author recens & eruditus, nec non ex Carmelitis Bonæ spei, & ex Nostris Vasques, Ariaga, Ripalda, & plures alii: Quia nulla ratio satis probat habitum fidei non posse influere in assensum evidentem, cum inter evidentiam & supernaturalitatem nulla ostendatur repugnantia, ut patet in actu visionis Beatificæ, qui simul evidens est & supernaturalis. Potest igitur cum assensu fidei divinæ stare evidentia revelationis,

C

sed

sed perperam asseritur, hanc ad fidem nostram esse necessariam.

Sufficit igitur articulos fidei proponi cum notis, quæ de veritate revelationis divinæ ita nos certificant, ut non possimus de ea prudenter dubitare. Ad assensum hujusmodi præstandum nulla modernarum Sectarum sufficientes rationes aut notas exhibere valet.

Dico igitur Secundò, Neque Protestantes, neque alii horum temporum Sectarii possunt in sua conscientia, aut divino tribunali excusari, quamdiu certiores veræ Ecclesiæ notas non inquirunt.

Probat, Non potest aliquis excusari, aut bona fide in ea secta permanere, in qua nequit exhibere veræ Ecclesiæ signa certiora, quam habeant aliæ sectæ, quas ipse devias & falsas esse agnoscit. Atqui neque Protestantes, neque alii Sectarii possunt in suo Cætu ostendere ulla signa aut fundamenta certiora veræ Ecclesiæ, quam habeant aliæ sectæ tam modernæ, quam antiquæ, quas ipsi pro falsis reprobant, & à sua communione rejiciunt. Quinimo à Protestantium confessione de Primatu Ecclesiæ in Regibus, de Hierarchia & potestate Prælatorum, & pluribus fidei punctis communi judicio gravissimis, reliquæ totius orbis Ecclesiæ dissentiant. Quo igitur modo poterit horum aliquis sine ulteriori examine in sua secta securus conquietere, quam facile advertit, præ cæteris sectis à se reprobatis, nullo speciali Dei testimonio, nullo exploratæ veritatis fundamento subniti?

Atque ut hoc argumentum in brevi dilemmate fortius inhæreat: Quæro ex quovis Protestantium Ministro; An reliquas horum temporum sectas veras judicet, an falsas? Si dicat veras;

veras ; jam Ecclesiam suam agnoscit falsam , utpote quæ à cæteris Ecclesiis , quas pro veris habet, ut falsa rejicitur. Si verò reliquas sectas falsitatis arguat ; suam quoque inter falsas numeret necesse est , cum nullum prorsus exhibere possit speciale signum , aut apertum Dei testimonium, quo Ecclesiam suam, præ cæteris à se reprobatis, melioris conditionis esse demonstraret.

Ex his quæ hæctenus deduximus apertè confititur , quemlibet suæ salutis prospicere volentem, debere Religionem veram , & unicam sedulo investigare , neque posse sine summa imprudentia ac temeritate hanc curam negligere in negotio totius vitæ gravissimo, quale est jactura salutis æternæ, quæ sine vera fide obtineri non potest. Ut enim à salute aberres , perinde est an tuâ culpâ falsam Fidem , an nullam profitearis.

Ut autem vera , & unica Religio , in qua voluit Deus salutem æternam obtineri , à sectis falsis securè discernatur, Argumenta sequentia, sepositis partium studiis, sincero propriæ salutis ac veritatis desiderio , expendenda erunt.

CAPUT III.

Argumenta quæ evincunt, Solam Ecclesiam Romanam esse veram Christi Ecclesiam, in qua salus possit obtineri.

ARGUMENTUM PRIMUM

Sola ostendit se potestatem suam à Christo derivare.

1. **I**lla sola est vera Christi Ecclesia, quæ ostendit se doctrinam & potestatem suam à Christo accepisse, & per continuam successionem ad nostra usque tempora perduxisse. Hac enim successione omnis vera & legitima possessio, ac potestas firmissimè probari, & sine dubitatione constare solet. Si quis autem illam destitutus, de possessione aut jure contendat cum eo, qui hanc successionem exhibere potest, non minus explodetur, quam si quis hodie compareat homo peregrinus, qui se legitimum Anglicæ Coronæ Successorem proclamet, contra illam Familiam quæ continuam successionem se in legitima Regni hæreditate perennare demonstrat.

Hanc autem continuam à Christo & Apostolis ad nostra usque tempora successionem quo pacto reperies in Sectis illis, quæ à centum circiter annis emerferunt, ac sibi veræ Ecclesiæ uomen

nomen vindicarunt ? Quo modo in aliqua Ecclesia potestatem à Christo derivatam ostendes, quæ seipfam per mille quingentos post Christum annos Orbi ostendere non potuit ?

Cùm igitur hâc successione apertè careant Congregationes modernæ, solâ Lutheri, Calvini, aliorumque Recentiorum autoritate institutæ; carent etiam necessariò eorum Ministri *Jurisdictione* à Christo derivatâ in gubernanda ejus Ecclesia, carent ejus *Ordine* pro administratione Sacramentorum, carent ejus *Missione* pro Verbi Divini prædicatione, quam apertè requirit Apostolus ad Rom. 10. *Quomodo predicabunt nisi mittantur.* Nunquam enim ostendet ullus ex Sectis modò nominatis quâ autoritate, aut quo modo primùm missus fuerit Lutherus, aut Calvinus ad prædicandam doctrinam oppositam Ecclesiæ Romanæ, à qua sua tantum sponte defecerunt; aut ubi, aut quando potestatem illam à Christo acceperint.

2. Si dicant, se accepisse à Christo potestatem *extraordinariam* ad reformandam veterem, & instituendam novam Ecclesiam: Respondeo nulli prudenti posse sufficere, quòd Lutherus aut Calvinus id de se affirmet: omnes enim antiqui hæresiarchæ idem de se dudum testati sunt, nec ideò minùs hæretici fuerunt, & pro talibus etiam hoc tempore damnantur. Neesse est igitur suæ missionis clarum & apertum testimonium adducant: sine legitimo enim testimonio, ne quidem domum tuam alteri resignabis, quantò minùs Ecclesiam Dei, quam Christus à tot seculis aliis possidendam & gubernandam consignavit. Nec ipsi Apostoli pro Dei Ministris ab initio admissi sunt, nisi per apertum testimonium signorum ac miraculorum, quibus se à Christo missos

missos esse toti orbi manifestè comprobantur. An igitur ego cum salutis æternæ discrimine sine alio signo, aut testimonio, hos ut Ecclesiæ antiquæ reformatores, & animæ meæ in æternitatis itinere duces admittam, quos à Deo missos non fuisse clarâ ratione deprehendo?

3. Ex his ritè expensis hoc necessarium deducitur argumentum. Sola illa est Christi Ecclesiæ, quæ potest ostendere, se Christo & Apostolis ad hæc usque tempora continuò successisse. Sed sola superest Ecclesiæ Romana in qua possit illa successio ostendi: ergo &c. Iam enim probatum est, alias Sectas illâ successione penitè esse destitutas.

At in Romana Ecclesiæ, Presbyteri suum Ordinem, jurisdictionem, ac missionem accipiunt immediatè à suis Episcopis præsentibus, hi ab Episcopo sive Pontifice Romano, qui per continuam præcedentium Pontificum seriem, suam in Sede Petri successionem toti orbi apertè demonstrat. Hæc enim in publicis, & ubique patentibus temporum Annalibus tam luculentè omni ævo consignata exhibetur, quam ullum Regum jure successionis Regni sui thronum possidere. Imò illa Pontificum successio præ cæteris tantò majori pollet evidentiâ, quantò frequentiori omnium Gentium curâ ac studio universalis Ecclesiæ historia à tot tantisque Auctoribus, ac SS. Patribus conscripta, & ad posteritatem continuò transmissa reperitur. Nullus itaque est Ecclesiæ Romanæ Minister, qui Fidem populo & Sacramenta administrat, qui non possit potestatem, ac missionem suam continuâ serie ad Apostolos, ac Christum reducere, tanquam ad primum authorem ac fontem à quo illam derivavit. Sola igitur Romana potest esse vera & indubitata Christi Ecclesiæ.

4. Hoc

4. Hoc argumento veram Ecclesiam à Sectis alienis ipsi primitivæ Ecclesiæ Patres discernabant, ac imprimis S. Augustinus contra Epist. fundamenti: "Tener me in Ecclesia Catholica, ab ipsa Sede Petri Apostoli usque ad presentem Episcopum successio Sacerdotum. Accedit S. Hieron. epist. 2. ad Damasum: Hic inter tres partes scissa Ecclesia ad se rapere me festinat, ego interim clamo, qui Cathedræ Petri jungitur meus est. Idem disput. contra Luciferianos: "Brevem tibi apertumque animi mei sensum proferam, in illa permanendum esse Ecclesia, quæ ab Apostolis fundata usque in hanc diem perdurat.

Dilemmate inde confecto, modernum sectarium hoc modo premet. Argumentum illud S. Augustini, S. Hieronymi, & primorum Ecclesiæ Patrum contra hæreticos sui temporis, ex successione perpetua Prælatorum in sola Ecclesia Romana; vel rectè probat illos antiquos fuisse veros hæreticos, vel non. Si id non probat, errarunt ergo primi, summi que Doctores primitivæ Ecclesiæ; quod tamen ipsi Sectarii non admittunt. Si verò rectè probat illos fuisse hæreticos, idem prorsus convincit de sectariis nostri temporis, qui non magis possunt in sua secta ostendere perpetuam Prælatorum successionem, quam illi Hæretici, contra quos primi Patres hoc argumentum intorquebant.

Hujus successionis defectus Angliæ Ministros gravissimè remordet, qui sæpius postulati de legitima ordinatione Parkeri, qui primus post hæresim tanquam Archiepiscopus Cantuariensem Sedem occupavit; nec testes, nec tabulas, nec ullum derivati à Christo Ordinis, aut potestatis iudicium legitimum unquam proferre poterunt.

tuerunt. Quorum unus haud ita pridem quasi collabenti Ecclesiae humeros suppositurus, non antiquas tabulas, sed novas fabulas evulgavit, de Partero in quadam taberna per aliquos Romanae Ecclesiae Episcopos in Praefulem consecrato. Sed non defuit author Catholicus, Dublinensis nunc Praeful illustrissimus, qui calamo sua eruditione digno commentum illud aperte dissolvit, & ad vivum refecuit, uti attingemus infra tra. 3. c. ult.

ARGUMENTUM II.

*Ecclesia Christi est antiqua, omnes moderna
Secta sunt nova.*

I. **E**cclesia Christi est antiqua, quia ab annis plusquam mille & sexcentis à Christo fundata est, & sic in omne tempus futurum stabilita, ut promiserit portas inferi contra eam nunquam prevalituras. Sed Ecclesia Lutheri & Calvinii est nova; Ergo haec non potest esse vera Christi Ecclesia. Minor clarè probatur. Quia possumus assignare ipsum locum, & tempus, quo recenter exorta est haeresis Lutherana, ante centum circiter annos, tempore Caroli V. Imperatoris, & Leonis X. Pontificis; & ostendere primum ejus authorem Martinum Lutherum, qui post quindecim saecula à constituta Christi Ecclesia comparuit, & ab antiqua Ecclesia sua spontè defecit, & Sectam Lutheranam, de qua nihil unquam antea auditum fuit, in Germania inchoavit. Sed haec sunt manifesta novitatis indicia, quae aperte demonstrant Sectam Lutheranam (& idem est de aliis novis) non posse dici

dici veram Christi Ecclesiam. Repugnat enim illam Sectam, quæ est nova, esse Ecclesiam Christi quæ est antiqua; originem habuisse à Luthero postremo sæculo, & tamen ante annos mille sexcentos à Christo institutam fuisse.

2. Si quis fortè prætendat Ecclesiam Lutheranam olim quidem extitisse, sed hæctenus per 1500. annos ante Lutherum *occultam* latuisse. Responsio illa per se frivola hoc *Dilemmate* clarè refutatur. Religio Lutherana vel extitit ante Lutherum, vel non extitit. Si ante Lutherum extitit occulta, ut affirmas, non potuit esse vera Christi Ecclesia, quæ debuit semper esse conspicua, sicut civitas supra montem posita, sicut lucerna, sicut publicum tribunal ad quod jubemur confugere Matth. 23. *Si autem noluerit te audire, dic Ecclesia*; his enim Christus Ecclesiam suam similem esse declaravit. Si verò dicas ante Lutherum non extitisse, ergo est Religio novitia, ac proindè non potest esse Religio Christi, quam constat esse antiquam.

3. Sola itaque superest *Ecclesia Romana*, quæ initium Romæ sumpsit ab ipso Petro, cujus Sedem per suos Successores continuò possidet, cujus recens institutio, aut novus author nullo unquam loco, aut tempore post Petrum assignari potest, quæ sunt antiquæ & veræ Christi Ecclesiæ manifesta argumenta.

4. Hoc argumentum approbare coactus est ipse Lutherus, dum Zuinglianos recenter emergentes oppugnaret in epist. ad Ducem Borussiae, & habetur in ejus tom. 2. impresso Wittenbergæ fol. 362. *Periculofum, inquit, & terribile est, audire aliquid aut credere contra concors testimonium, fidem, & doctrinam totius sanctæ Christi Ecclesiæ, quæ jam supra mille quingen-*

300 annos per univcrsum orbem concorditer
statuit &c." Telum hoc ab antiquitate de-
sumptum, quod fortissimum agnoscit, quis non
videt contra ipsum Lutherum, aliosque horum
temporum Sectarios validissimè retorqueri?
Quomodò igitur ego salutem æternam, quæ
solum in antiqua Christi Ecclesia obtineri po-
test, inter novos horum temporum Sectarios
sperare potero? Hoc si expendas benè, non
poteris malè concludere.

ARGUMENTUM III.

*Alia omnes Sectæ docent Hæreses in primitiva
Ecclesia damnatas.*

1. **O**mnis illa Religio falsa est quæ continet
hæreses à Catholica & primitiva Eccle-
sia olim damnatas. Atqui modernæ Sectæ Lu-
theri, & Calvinii &c. continent hæreses à Ca-
tholica & primitiva Ecclesia olim damnatas.
Ergò eorum Religio debet esse falsa, & primiti-
væ Ecclesiæ contraria.

Minor hujus argumenti probatur primò: Quia
tam Lutherus quàm Calvinus docet, Bona ope-
ra non esse ad salutem necessaria, sed solam
fidem sufficere. Atqui hæc eadem fuit olim hæ-
resis Simonis Magi teste antiquissimo S. Irenæo
l. 2. cap. 20. & Eunomianorum olim ab Ecclesia
damnatorum circa annum Domini 360. teste S.
Augustino Hæresi 54.

2. Lutheri, & Calvinii doctrina est, Traditio-
nes esse rejiciendas, & solam Scripturam reci-
piendam. Eadem hæresis à primitiva Ecclesia
damnata est in Ario, Nestorio, Eutychete, &
Dioscoro,

Diofcoro, uti patet ex S. August. lib. 1. contra Maximum cap. 2. item ex Synodo 7. actione 1.

3. Tam Lutherus quam Calvinus negat Sacramentum Pœnitentiæ, & Confirmationis. Doctrina hæc tanquam hæretica in Novatianis olim ab Ecclesia proscripta est, teste antiquissimo Cypriano lib. 4. epist. 2.

4. Docet Lutherus & Calvinus Ecclesiam olim visibilem postea periisse, & illam in suo tantum cœtu existere. Fuit hæc quoque hæresis Donatistarum contra primitivam Ecclesiam, uti testatur August. lib. de unitate Ecclesiæ cap. 12.

5. Afferit uterque, venerationem Reliquiarum, Imaginum Christi, aut Sanctorum esse idolatriam. Idem asseruit Vigilantius hæreticus teste Hieronymo, & olim Iconomachi ab Ecclesia damnati, teste Cedreno & Nicephoro de Iconomachis.

6. Negat cum Lutero Calvinus, orandum esse pro defunctis, observandum jejunium Quadragesimale, aut aliud ab Ecclesia præscriptum. Idem negarunt olim Aëtiani hæretici, teste Epiphonio & August. de hæresib. cap. 33.

Quid igitur manifestius quam hæreses olim ab Ecclesia Christi damnatas, à Lutero & Calvino doceri, ac renovari? Et quidem plerasque ante tempora S. Augustini. Cum tamen ipsi fateantur veram & primævam Christi Ecclesiam, quæ eas hæreses damnavit, ab omni erroris suspitione immunem fuisse. Illas autem hæreses dum reprobat, necessariò omnes Sectas eandem doctrinam profitentes hæreticas esse declaravit.

Ex his autem cæterisque articulis à primitiva Ecclesia olim damnatis nullum omninò recipit Ecclesia Romana, aut unquam admisit, & quem-

vis admittere volentem à suo corpore refecuit. Depositum Fidei à Christo & Apostolis sibi traditum tam firmum & inviolatum semper retinuit, ut maluerit tam ab antiquis, quàm ab horum temporum Sectariis gravissima bella, rapinas bonorum, exilia, & mortem ipsam sustinere, quàm vel unicum articulum à primitiva Ecclesia damnatum admittere: uti hodie in Angliæ, Hollandiæ, & maximè in antiquissimis Hiberniæ Catholicis, tot calamitatibus hactenus laceratis, ante oculos videmus.

Ad hanc rationem vel unicam, si ferio lubeat reflectere, fieri non potest, quin hodiernas Sectas à vera Christi Ecclesia facile discernas. Quæcunque enim Secta deprehenditur hæresim vel unicam à vera Ecclesia olim damnatam admittere, tam implicat illam esse Ecclesiam Christi, quàm falsum esse verum, aut album esse nigrum. Sicut enim contra debitam Regi fidelitatem in uno puncto cum hoste conspirans, hoc ipso fit Regi rebellis, sic cum damnatis Hæreticis unico in errore consentiens, Deo fit inimicus ac perduellis, & extra salutis tramitem exul aberrat.

ARGUMENTUM IV.

*Communis omnium Gentium consensus pro
Fide Romana.*

Illa judicanda est vera Christi Ecclesia, quæ
1. per totum orbem recepta, & omnium gentium testimonio & consensu comprobata est, potius quàm illa, quæ exiguo spatio circumscripta, & à paucis admissa fuit. Quivis enim
aquis

æquus iudex non dubitabit adjudicare litem illi parti, quæ præ alia habet testes multò plures, & inter se omni tempore, & loco convenientes.

2. Atqui omnium gentium commune testimonium stat pro una & sola *Ecclesia Romana*, quæ proinde *Catholica* & universalis toto orbe nominatur. Nam quoad priora tempora, nullum est toto orbe regnum, nulla natio nobis cognita, in qua aliquando propagata & recepta non fuerit, aut propagari inceperit. Quin imò hoc tempore apud gentes de novo repertas publica extat Religionis Romanæ professio, templa, altaria, Missæ, cultus Imaginum &c. plerisque etiam locis in regnis Turcarum Catholici aliqui reperiuntur. In Europa Religionem Romanam publicè tuentur ac profitentur universa regna Hispaniæ, regnum Galliæ amplissimum, tota pœnè Germania, Polonia, Italia, maxima ex parte Belgicæ, neque exiguo fidelium numero per Angliam, & multò majori per Hiberniam, aliasque plures orbis partes diffeminata reperiuntur. Cum his si comparentur pauci Europæ anguli, qui Sectam Lutheranam, aut Calvinianam profitentur, unum pro millibus testem vix reperies. Solum enim regnum Britanniæ, cum Dania, Suecia, Hollandia, & aliquâ Germaniæ parte Sectam Lutheranam vel Calvinianam, eamque pluribus aliis Sectis immixtam complectitur. Quid exiguus ille numerus cum tota Europa comparatus? Quid cum Asia, Africa, America? Quarum incolæ, uti & regionum nunc in Europa infectarum, Religionem Romanam aliquando receperunt, & per multa sæcula suo testimonio, & sanguine comprobarunt.

3. Si igitur multitudinem testium eorum, qui in Religione Romana, toto orbe vixerunt, per

sedecimo

sedecim secula, conferam cum exiguo manipulo Lutheranorum vel Calvinianorum, qui tantum unius seculi spatio emerferunt in paucis Europæ Regionibus, non possum salvâ æquitate pro altera, quàm Religione Romanâ, ferre sententiam. Neque poterit supremus Judex in extremo judicio aliud pronunciare, quàm me justè ac sapienter egisse, quod communem & constantem orbis pœnè universi consensum, paucorum, ac malè inter se cohærentium hominum judicio, à reliquo orbe repudiato, prætulerim.

Vim hujus argumenti ipsâ experientiâ comprobari videmus, in integris legionibus ex militia, & nobilitate Anglicana, quorum plerique, dum ex domesticis errorum tenebris prodeunt ad publicam lucem Catholicæ Ecclesiæ in Belgio, Gallia, Hispania, facilè veram Romanæ Ecclesiæ Fidem agnoscunt, & profitentur. Uti non ita pridem apparuit in viris summo ingenio & judicio præditis, Comite de Bristol, Barone de Inchequin, & aliis nobilitate & famâ notissimis.

ARGUMENTUM V.

Nulla est certa Ecclesia Christi in mundo, si non sit Romana.

1. **C**ertum est veram Christi Ecclesiam in mundo reperiri, ut omnes fatemur: Atqui hoc certum non esset, si vera foret fides Sectæ Lutheranae aut Calvinianæ. Ergo illa est à veritate prorsus aliena.

2. Minor patet ex eo, quod Secta tam Lutherana, quàm Calviniana doceat veram Ecclesiam

fiam à Christo institutam potuisse deficere, & eam in Ecclesia Romana quæ ab initio fuit vera, actu defecisse, & nunc penes Sectam v. g. Lutheranam veram Ecclesiam permanere. Quod si verum est, posse deficere veram Christi Ecclesiam: Et tu asseras tuam Calvinianam, vel Lutheranam esse veram Christi Ecclesiam: ergo potuit etiam tua Lutherana & Calviniana deficere; ergo certum non est aliquam veram Christi Ecclesiam in mundo reperiri. Sicut enim asseris defecisse olim veram Christi Ecclesiam, ita nunc deficere potuit tua, neque certus esse potes quod actu non defecerit: nulla enim promissio Lutheranae vel Calvinianæ Ecclesiæ facta est, aut fieri potuit, supra veram Christi Ecclesiam.

Quod si dicas, tanrum posse deficere Ecclesiam Christi *visibilem*. Infero, ergo tibi non constat, an Ecclesia Calviniana vel Lutherana visibilis, quam profiteris, sit vera Christi Ecclesia.

3. Hic igitur aliud dici non potest, quàm Sectam Lutheranam, & Calvinianam manifestè falsam esse, & se evertere; dum docet Ecclesiam olim à Christo institutam potuisse aliquando deficere. Undè clare sequitur Ecclesiam Romanam, quam ipsi Sectarii admittunt primis 4. vel 5. sæculis, fuisse veram Christi Ecclesiam, non potuisse errare, & à vera fide deficere: alias enim jam non constaret, ullam in mundo existere veram Christi Ecclesiam.

ARGUMENTUM VI.

Si Ecclesia Romana non sit vera, vel perierunt in æternum Majores nostri, Martyres, Confessores &c. qui ante Lutherum per 12. sæcula vixerunt; vel certa est Fides Romane Ecclesie.

1. **S**I Secta Lutherana vel Calviniana vera esset Christi Religio, sequerentur ea quæ quivis, etiam Lutheranus vel Calvinianus, horret admittere. Ergo fateri debes Sectas illas tuo etiam judicio veritati repugnare.

2. Sequeretur enim ex doctrina Lutherana & Calviniana, Ecclesiam Romanam à vera Fide aberrare, adeòque impiam & sacrilegam esse. Ac proinde Christianos, qui vixerunt à tempore, quo aiunt defecisse Ecclesiam, nempe per integra duodecim sæcula ante Lutherum, in æternum periisse, ac omnes nostros, vestrosque Majores, qui per tot sæcula Ecclesiam tantum Romanam agnoverunt à vera Fide & salute æterna excidisse. Nisi quis impiè fingat Christum permisisse, suam Ecclesiam visibilem per 12. sæcula invincibili veræ Fidei ignorantia altè sopitam jacere.

An ergò à Fide & salute aberrarunt passim omnes illi qui pro divino cultu in tota Europa, & reliquo orbe Christiano, tot Tempia, tot Cœnobia, tot Collegia, tot pietatis monumenta per duodecim sæcula summâ pietate, ac studio erexerunt? Qui sua bona, ac seipfos totâ vitâ divino obsequio manciparunt? Perierunt quotquot eo tempore vixerunt viri sanctitate ^{ac} mira-

miraculis toto orbe celebrati, Benedictus, Patricius, Bernardus, Dominicus, Franciscus, alii-
que Sancti innumeri, quorum virtus, & vita tot
cœlestibus prodigiis comprobata fuit. Perierunt
tot milliones Martyrum, qui pro tuenda Religio-
ne Romana contra tyrannos decertarunt, suum-
que sanguinem ac vitam profuderunt, nisi fortè
aliquos invincibilis ignorantia excusaverit? Hi
enim non aliam quam Ecclesiam Romanam ag-
noverunt, quam Lutherani & Calviniani impiam
& sacrilegam esse profitentur.

3. Hinc sequeretur ulterius, Christum Eccle-
siam suam tanto labore & amore institutam, per
duodecim sæcula deseruisse; cui tamen dixit:
Ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi:
Reliquisse illam sub impietate, & potestate Sa-
tanæ, cui tamen promisit; *Porta inferi non prava-
lebunt adversus eam.*

Frustrà igitur duodecim illis sæculis à Roma-
na Ecclesia prædicatum est toto orbe Christi
Evangelium; Frustrà tot Gentes à Paganismo
ad Ecclesiam Romanam conversæ: Frustrà fuere
tot sæculis Sacramenta, & alia salutis media à
Christo instituta: Frustrà fuit ipsa Christi Passio,
Mors, & Redemptio, donec tandem Lutherus
Ecclesiæ Romanæ Sacerdotium, & calibatam
deseruit, & ad connubia, omnemque carnis li-
bertatem provolvit, atque ita Ecclesiam pro-
lapsam restauravit, & viam cœli, quam Christus
dixit angustam, verbo & exemplo laxam, &
spatiosam fecit. Quis ratione præditus hæc non
ludicra, non insana, non merissima figmenta
judicabit?

4. Quòd si tandem dicas, Hæc nullo modo ad-
mittenda esse, ac potuisse semper Majores no-
stros etiam in Religione Romana salutem adipif-
ci;

66 Cap. 3. Arg. 7. Methodus declarandi
ci; necessarium erit te hoc modo ulterius ratio-
cinari:

Omnes omninò tam Catholici, quàm Sectarii fatentur, in Ecclesia Romana posse salutem obtineri: Omnes autem Catholici qui sunt maxima pars omnium Christianorum, omni tempore, & uno ore affirmant, me in Secta Lutherana vel Calviniana non posse salvari. Ergo, si volo esse certus & securus de salute æterna, debeo eligere Ecclesiam Romanam, in qua omnes fatentur, me posse salvari, non verò Lutheranam aut aliã, in qua maxima pars orbis Christiani absolutè negat salutem posse obtineri. Hoc argumento Henricus IV. Galliarum Rex, postquam apud suos Ministros rem Fidei diligenter examinasset, professus est, se ad Ecclesiam Romanam fuisse conversum, uti videre est apud Historiæ Gallicæ Scriptores.

ARGUMENTUM VII.

In sola Ecclesia Romana persistit gloria Miraculorum à Christo veræ Ecclesiæ promissa.

Miraculis Ecclesiæ Romanæ quasi conjuratione factâ novum bellum nuper indixit Stillingfletus in Anglia, Zuickerus in Hollandia, Danhaverus in Germania. Sed eorum imperum validè repressit, fregit, protrivit ex Anglia noster Worflæus, ex Germania Cornæus, alique germanæ fidei pugiles strenuissimi. Hic autem pro invicto miraculorum testimonio brevi methodo sic argumentaberis.

1. Christus eodem modo contulit veræ Ecclesiæ potestatem prædicandi Fidem, & operandi
Mira-

Miracula Mar. 16. v. 15. *Euntes in mundum universum predicato Evangelium omni creatura. Et statim subdit: Signa autem eos qui crediderint, hæc sequentur, in nomine meo dæmonia ejicient.... super agros manus imponent, & benè habebunt &c.* Sed in Ecclesia Christi hoc tempore perseverat potestas prædicandi fidem: Ergo etiam virtus operandi miracula. Cùm enim absque ulla temporis limitatione fuerit hoc privilegium veræ Ecclesiæ concessum, sine ratione asseritur illi jam ereptum esse, cùm nullo modo ostendi possit quo modo, aut quo tempore fuerit revocatum, imò assidua tot miraculorum experientia comprobet, potestatem illam adhuc in Ecclesia Christi perseverare.

2. Ex his porro conficitur hoc argumentum cuius sanæ mentis homini manifestum. Miracula ab initio indicarunt veram Christi Ecclesiam, & Christus promisit ea in sua Ecclesia permanere, ut jam ostensum est. Atqui miracula in sola cernuntur Ecclesia Romana: Ergò hæc solâ est vera Ecclesia Christi. Aliàs nulla in terris dabitur Christi Ecclesia: cùm nulla prorsus alia Secta possit illam miraculorum gloriam sibi vindicare.

3. Frustrâ autem ex odio Religionis Romanæ cum Sectariis illis, hanc miraculorum gloriam non Deo, sed dæmoni adscribes: sic enim Judæi olim Christi miracula calumniabantur; in *Beelzebub Principe dæmoniorum ejicit dæmonia*; quæ tamen constat fuisse vera miracula, & signa Fidei certissima. Deindè innumera Ecclesiæ Romanæ miracula omnem dæmonis potestatem longissimè excedunt, ut mortuos ad vitam excitare, morbos incurabiles momentò curare, cæcis visum, surdis auditum, claudis incessum restituerent.

stituerè. Uti non ita pridem coram multis testibus factum constat Casaraugustæ in Ioanne Pellicero Aragonio viro notissimo, cui integra tibia dudum amputata divinâ virtute subito restituta est. Mortuos à S. Martino, & à S. Dominico tres, à S. Xaverio supra viginti, ab aliis nostro ævo plurimos vitæ restitutos, iis testimoniis comprobatum invenies, quibus nihil potest esse in rebus humanis certius aut evidentius. Teste autem D. Augustino l. 22. de Civit. c. 5. miraculum vel unicum, quod constat à Deo factum, ad certissimum veræ Fidei testimonium sufficere debet.

Ad hæc frivola prorsus sunt Doctoris Stillingtoni responsa, Miracula scilicet hæc esse longinqua, intervallo temporum, & locorum multas cudi fabulas, multos crescere rumores, multa hominibus credulis imponi. Et ad tibiam illam Joanni Pellicero, publico prodigio restitutam, sufficit illi per ludibrium reponere, Isto intervallo loci, & temporis quo fama hujus prætensi miraculi ex Hispania in Angliam transibat, facile potuisse Pelliceri stipitem ligneum in tibiam excrescere. At si liceat hujusmodi facta publica, & severo iudicio subjecta, & juratis testibus comprobata, unius Stillingtoni inani ludibrio in figmenta convertere, videat quæso, ne suum quoque nomen, & personam, & titulum, ut inanes fabulas, & popularis auræ fumos posteris transmittat. Quæro enim, si illius iudicio insistas, quis hominum post pauculos annos credet extitisse Doctorem Stillingtonum, in Academia Cantabrigensi studuisse, legitimè examinatum fuisse, Doctoris lauream consecutum esse? Dicam ego, dicent posterius, hunc Doctoratus gradum, quamvis publicis tabulis & testi-

bus

bus consignatum, solo populi rumore Stillingfleet accrevisse. At, inquis, testimonium de patratō miraculo res est supra naturam posita. Erras, mi Doctor; miraculum quidem ipsum naturæ vires excedit, prodigium verò jam patratum oculis intueri, manibus palpare, juramento testari, autoritate publicâ & indubitâ consignare, hæc nihil habent præter consuetas naturæ leges, & normam communem, quâ solent res gestæ certâ fide comprobari. Mirum in re tam aperta halucinari hominem, qui cupit in Doctorum numero celebrari. Sed illi novum non est, pro solidis argumentis, inanes jocos, & facetias venditare.

Ne verò ad labefactandum hæc miracula ad Dæmonis opem iterum confugiat Adversarius, illum breviter interrogo: Si ad fallendos homines Dæmon operetur miracula in Ecclesia Romana; an id faciat potestate divinâ, an virtute propriâ? Non potestate divinâ, quia si Religio Romana sit falsa, non potest Deus illam miraculorum testimonio tamquam suo sigillo comprobare: Hoc enim esset Deum falsæ doctrinæ subscribere, atque ita homines in fraudem inducere. Non etiam propriâ dæmonis virtute ad homines fallendos: quia sic dæmon multò magis operaretur miracula pro Secta Turcarum & Judæorum, ut in eam magno suo lucro homines induceret. Ergò miraculorum gloria in sola Romana Ecclesia perseverans à solo Deo procedere potest, ut hoc signo & testimonio, uti olim, ita hoc tempore, veram Ecclesiam hominibus demonstraret.

5. Et verò ut in ea invenienda homines essent inexcusabiles, extare voluit quædam miracula publica, & perpetua, & omnibus facillè conspicua,

spicua, si Angli, & Batavi eâ curâ, quâ opes, & merces peregrinas, veræ Fidei testimonium inquirerent. Reperirent in Italia, & in ipso Religionis Romanæ gremio domus Lauretanæ miraculum publicum, & omnibus scire volentibus perpetuò conspicuum. Neapoli ampullam sanguinis S. Januarii Martyris, qui in præsentia Corporis constitutus miraculosè ebullit. Compostellæ in Hispania reliquias S. Jacobi ob probatissima in dies miracula à toto orbe Christiano frequentatas. Ut præteream in Belgio Virginem Aspricollensem, Hallensem, & alia ejusmodi loca manifestis Dei miraculis continuò illustrata, ex quibus Ecclesiæ Romanæ Adversarii redduntur prorsus inexcusabiles.

Postremò, quantum ponderis habeant Miracula ad demonstrandum veram Ecclesiam, ipsi Adversarii suo calculo sapius comprobant. Quid enim? Si nostri, aut superioris ævi miraculis nihil tribuendum, quid Lutheri artes, quid Calvinii fraudes in illis fabricandis tanto studio insudarunt?

Nota est apud Staphylum, qui actioni interfuit, & testatam reliquit, *Libro* qui inscribitur *Absoluta responsio*, historia Lutheri, qui ut à miraculi testimonio, Prophetæ à Deo missi sibi nomen usurparet, faminam à dæmone possessam Dei nomine à se liberandam multò apparatu suscepit. Sed post ingeminatos clamores, & irrita conamina, tandem ipse à dæmone in eas angustias redactus fuit, ut ab eo congressu validiorem dæmonis insultum vix vivus evaserit.

Tantam tamen in miraculis vim agnovit, ut non dubitaverit ab illis iterum, iterumque aliquod suæ doctrinæ præsidium emendicare, de tota Ecclesia suo judicio triumphaturus, si vel
unicum

unicum impetrasset. Itaque teste Cochlæo in
vita Lutheri, dum quendam nomine Nefenum
in Albi submersum comperisset, spei plenus ac-
currit, preces prolixas ingeminat, sed nihil pro-
ficit, sacra carmina de mortui auribus infusur-
rat, sed & hæc furdo canit. Denique cum nihil
intentatum relinqueret, ut cadaveri vocem ali-
quam aut motum extunderet, non aliud quàm
spectantium risum, & opprobria impetravit,
qui in hoc Martini facinore, nullum nisi teme-
ritatis, & audaciæ prodigium spectavêre.

Alia his similia, nec dissimili euentu, tentarunt
alii Lutheri asseclæ apud Cochlæum ad annum
1533. qui ut se veridicos Prophetas populo pro-
barent, diem extremi iudicii à se designatum
præ foribus adesse prænuñciarunt. His Prophetis
creduli nimis agricolæ serere & arare desierunt,
sed & vivere brevi desuissent, nisi inani expecta-
tione tandem edocti, in ministris suis vanos va-
tes agnovissent.

Neque his cedunt artes & machinamenta
Calvini, qui in hoc erat sedulo intentus, ut ali-
quo patrati miraculi testimonio doctrinæ suæ
fidem conciliaret. Rem sic aggressus est, teste
Bolsæco in vita Calvini cap. 13. Vir inops Bru-
læus nomine cum uxore Ostuno Genevam de-
migrat, à Calvino inopiæ suæ subsidium postu-
lat, annuit perbenignè, si illi vicissim in ador-
nanda quadam miraculi specie operam suam, &
fidem commodarent. Brulæus, ut jubetur, mor-
bum simulat, Ministri pro concione agrum po-
puli precibus commendant. Paulo post miser
ille, ut prius ægri, ita nunc defuncti personam
induit. Monetur Calvinus, & quasi rei ignarus
cum amicorum caterua ad defuncti domum di-
vertit, ubi cum Brulæi uxor ploratu ac lachrymis
sceni-

scenicum hoc funus egregiè adornasset, Calvinus in genua provolutus, & fufis ad Deum precibus rogat, in testimonium suæ doctrinæ defunctum hunc ad vitam suscitari; atque apprehensâ ejus manu, altâ voce iterum iterumque imperat ut sese erigat, & ad vitam redeat. At ecce novum miraculi genus, qui se mortuum simulavit, jam verè mortuus reperitur, quo viso uxor attonita, & in serias lachrymas & querelas effusa, infaustas Calvini technas omnibus ex ordine reseravit. Interea remansit mulier infelix sine viro, & Calvinus infeliciores sine miraculo.

ARGUMENTUM VIII.

Sola Ecclesia Romana habet infallibilem Fidei Regulam, & decisionem controversiarum.

1. **V**era Christi Ecclesia debet habere infallibilem fidei suæ Regulam, quâ possit dirimere controversias in Negotio Religionis frequenter emergentes, ac sententiæ à se prolatae rationem, ac fundamentum assignare, in quo possit intellectus certò & securè acquiescere. Nam sine tali Regula & Judice controversiarum omnia erunt incerta, ac plena litibus interminatis: adeoque talis Religio non erit vera Religio, quæ debet esse rerum omnium certissima.

2. Atqui Ecclesia Lutherana & Calviniana nullam possunt talem suæ fidei Regulam exhibere, potest autem Ecclesia Romana. Ergo hæc sola potest esse vera Christi Ecclesia.

3. Minor probatur, quia talis Regula non potest

rest esse sola Scriptura, aut Spiritus privatus, aut alia, quæ à modernis sectariis prætenduntur, ut de singulis, in sequentibus ostendemus: hic enim agitur de ipso veræ Ecclesiæ fundamento, sine quo ejus fidem nutare, ac corruere necesse est.

Atque eadem operâ dissolventur objectiones & effugia, quibus sectarii contra claram veritatis lucem hæctenus demonstratam se miserè involvi patiuntur.

CAPUT IV.

Ossenditur solam Scripturam non esse Regulam Fidei, aut judicem controversiarum.

1. **P** Robatur primò: Si sola Scriptura sufficeret pro Regula fidei & iudice controversiarum, sic pronuntiaret sententiam decisivam, ut litigantes clarè intelligerent pro qua parte stet Scripturæ sententia, ejusque iudicio acquiescerent: Sed hoc sola Scriptura præstare non potest: Ergo non est sufficiens regula aut iudex pro dirimendis fidei controversiis.

Minor apertè patet vel ex eo, quod ipsi Lutherani & Calvinistæ de variis fidei articulis, ut de reali Christi præsentia, de Baptismo parvulorum &c. multis annis inter se contendunt, & ad mentem Scripturæ magno studio utrimque recurrant. Et tamen hæctenus neutra pars sententiam decisivam contra se latam esse agnoscit, sed pergunt adhuc eo, quo caperunt, ardore & incertitudine auctoritatem Scripturæ sibi utrimque vindicare, & pergunt usque in diem iudicii, si pro declarando Scripturæ sensu, de

D

quo

quo utrimque litigatur, alium iudicem non admittant. Scriptura enim omnem, quam latura est, sententiam jam dudum pronuntiavit.

Rem exemplo illustremus: Scriptura refert Christi verba in ultima cæna, *Comedite & bibite ex hoc omnes*: & eodem loco Christus dicit, *Et vos debetis alter alterius lavare pedes*. Undè quæso sciemus, quod priora verba contineant præceptum sumendi Eucharistiam, & posteriora non contineant simile præceptum lavandi pedes? cum in his magis expressè per modum præcipientis Christus dicat, *& vos debetis* &c. Certè hoc non ex verbis Scripturæ, sed ex iudicio, & consuetudine Ecclesiæ constare potest. Et si quis modò contenderet posteriora verba imponere præceptum lotionis pedum, nunquam posset lis illa ex sola Scriptura decidi.

2. Secundò. Aliquæ sunt fidei controversiæ, quarum in Scripturis nulla pœnè mentio habetur: Ergo in his dirimendis extra Scripturas alius omninò iudex est necessarius. Controversia olim erat, An baptizati ab hæreticis sint baptizandi. Affirmavit S. Cyprianus, negavit S. Augustinus: suam tamen sententiam quamvis sit vera & dogma fidei, non potuit Augustinus sufficienter ex Scripturis probare; Sic enim scribit lib. 5. de Bapt. contra Donat. cap. 23. *Consuetudo illa, quæ opponebatur Cypriano, ab Apostolorum traditione exordium sumpsisse credenda est.*

Ulteriùs quæro, Quo loco Scriptura statuit, ut forma Baptismi pronuntietur linguâ patriâ, ut faciunt Novatores? Ut infanti in Baptismo Nomen imponatur? Ut mersio trina adhibeatur? Aut ut Christiani non Sabbathum, sed diem Dominicum colere debeant? Alia sunt hujusmodi plurima extra Scripturas decisa aut constituta,

tuta, quorum aliqua non nisi admodum obscure, alia nullo modo in sacris Paginis commemorantur: Et tamen ea apud ipsos Sectarios pro decisivis & certis habentur: ergo illorum decisio extra Scripturas haberi debet.

3. Tertiò, In Republica Civili non sufficiunt Codices legum, sed requiritur alius Judex qui sententiam ferat inter partes litigantes. Ergo in republica Ecclesiastica non sufficiunt Codices Scripturarum sine alio Judice qui ex orientes de Fide controversias decidat. Nam sicut in republica Civili sæpè lis est de ipsa legum interpretatione, ita in Ecclesia sæpè controversia est de ipso sensu & explicatione Scripturarum, uti assidue videmus. Sicut igitur lex, quando de ejus mente dubitatur, non per se litem derimere, ita neque Scriptura potest de seipsa sententiam ferre sine alio Judice, quem Deus ordinare debuit, ne aliàs Ecclesiam suam relinqueret in perpetuis controversiis, à nullo prorsus visibili Judice determinandis.

4. Neque refert primò, quod *Ioan. 5.* & alibi jubeamur ad inquirendam veritatem legere & scrutari Scripturas. Nam Judices debent etiam legum studio incumbere: non ideò tamen in omni judicio solæ leges sine Judicis sententia sufficiunt.

4. Neque refert 2. quòd Scriptura sit Regula, & norma veritatis. Nam licet in se sit norma veritatis; ubi tamen de ejus sensu litigatur, non semper constat hominibus ex qua parte stet illa veritas. Ideò necessaria est alia veritatis regula sive Judex, qui id certò declaret. Hanc autem declarandi potestatem infallibilem, & Spiritus sancti assistentiam, promissam & collatam esse à Christo suæ Ecclesie infra cap. 8. probandum erit.

CAPUT V.

Præcluditur effugium asserentium Scripturam per se claram esse & apertam.

1. **P**robatur enim contrarium, primò ex ipsius Scripturæ testimonio. Nam Actor. 10. Eunuchus, interrogatus à Philippo, Putasne intelligis quæ legis? Respondit, & quomodo possum, nisi aliquis ostenderit mihi? Et 2. Petri cap. ult. asserit S. Petrus quædam contineri in epistolis D. Pauli *Difficilia intellectu, quæ indocti & instabiles depravant.*

2. Neque dicas difficilia esse solis improbis & indoctis. Nam S. Augustinus, quem certè nemo improbum aut indoctum judicabit, lib. de fide & operib. cap. 15. disertè fatetur sibi intellectu difficillimum esse locum illum 1. ad Cor. 3. *Si quis superadificat super fundamentum hoc aurum, argentum, lapides preciosos, ligna, fœnum stipulam, uniuscujusque opus manifestum erit.*

3. Qui autem aliter sentire præsumit, interrogandus est in particulari, An ipse, & alii ejusdem Sectæ clarè intelligant hunc locum Eccli. 44. *Melior est iniquitas viri, quàm mulier benefaciens.* Et 1. ad Cor. c. 15. *Quid facient qui baptizantur pro mortuis, si mortui omnino non resurgunt?* Item quomodò consistit id quod Iacob dicit Gen. 5. *Vidi Deum facie ad faciem, cum eo quod dicit Dominus Exod. 33. Non videbit me homo, & vivet.* Et Psalmo 1. *Non resurgent impii in judicio cum eo quod habetur 1. ad Cor. 15. Omnes quidem resurgetur.* Et Luc. 23. dicitur Christus crucifixus horâ sextâ, cum tamen scribatur Marci 15. v. 25. fuisse horam tertiam

teriam quando crucifixerunt eum. Denique scriptum invenies Proverb. 24. v. 4: *Ne respondeas stulto juxta stultitiam suam.* cum tamen postea in eodem capite legatur, *Responde stulto juxta stultitiam suam.* Et alia hujusmodi: quæ si adversario proponas, Scripturam per se non esse claram, præsentis experimento deprehendes. Nam ad id quod clarum est, & clarè, & sine hæsitantia respondemus.

4. Probatur secundò ratione. Ille liber non potest esse per omnia clarus, cujus materia, & modus scribendi sæpè est obscurus. In Scriptura autem, tam materia, quam modus scribendi frequenter est obscurus: ergo &c. Patet primò quoad materiam. Continet enim mysteria supra naturam posita, & ab hominum sensibus maxime remota, ut, de Deo trino & uno & de Incarnatione Verbi Divini, de Sacramentis, eorumque invisibili operatione, & gratiâ internâ, de æterna prædestinatione ac reprobatione, aliisque Decretis divinis maxime reconditis, de quibus verè dicitur: *Judicia Dei abyssus multa.*

Secundò, Modus, quo res illæ reconditæ in Scripturis proponuntur, multos habet tropos, qui solent esse difficiles; multos hebraismos & modos loquendi hoc tempore obsoletos & incomptos, plurima etiam continet Prophetarum vaticinia & apocalypses, tantùm symbolicè, & quasi sub ænigmate explicatas. Hæc autem ex natura sua in quovis scripto magnam pariunt intelligendi obscuritatem. Quâ ergo præsententiâ potest quisquam affirmare, hæc prorsus omnia in tota Scriptura sibi esse facillima, sensum illius omnem sibi esse certissimum, nusquam occurrere dubium, aut controversiam?

5. Probatur tertio eadem obscuritas, ex tot

Commentariis sanctorum Patrum & Doctorum, qui ab exordio Ecclesiae ad nostra usque tempora Scripturis explicandis infudarunt, quod minimè opus erat, si per se sint clarae & apertae. Certè aliud sensit S. Hieron. in epist. ad Algafiam qu. 8. *Omnis, inquit, epistola ad Romanos nimis obscuritatibus involuta est.* Et candidè de se fatetur D. August. ad Januarium: *In ipsis sacris Scripturis nescio multò plura, quàm scio.* Qui modò contrarium de se affirmat, necesse est admittat, aut se supra Augustinum sapere, aut id falsò præsumere.

6. Idem apertè confirmant tot Controversiae Sectariorum omni tempore tam inter se mutuò, quàm cum Ecclesia Romana de vero Scripturae sensu. Quinimò de ipsa vera Christi Ecclesia, quod est punctum Fidei primarium, & ad salutem maximè necessarium, tot annis ex Scripturis strenuè disputant inter se ipsi Sectarii, qui omnes dicunt, Verbum Dei sibi esse clarum & apertum. Quod minimè fieret, si Scripturae sensus de vera Ecclesia ipsis esset manifestus, cum omnes se veram Scripturam recipere & venerari profiteantur. Proprio igitur ore, facto, scripto seipfos condemnant.

7. Frustrà autem pro Scripturae claritate adferunt Psalmum 118. *Lucerna pedibus meis Verbum tuum,* aut Psalmum 113. *Præceptum Domini lucidum illuminans oculos.* Nam neque hæc de tota penitus Scriptura dicuntur: neque aliud important quam Scripturam, quando cognita & intellecta est, esse lucernam, quâ viæ, & operationes hominum rectè diriguntur.

8. Frustrà etiam fingunt Scripturam claram esse prædestinatis, solis autem reprobis obscuram. Nam sic vel maximè clarus Scripturae sensus

fus manet hominibus perpetuò obscurus : cum nulli constet quinam homines in particulari sint reprobi , quinam electi. Neque admittent , ut arbitror, reprobum esse S. Augustinum , aut S. Hieronymum , qui Scripturas sibi obscuras esse profitentur, ut supra ostendimus.

CAPUT VI.

Frustrà recurritur ad internum Spiritus privati testimonium.

1. **D**Um ex argumentis hæcenus allatis evincitur, sectarios , qui Ecclesiæ Romanæ auctoritatem rejiciunt, destitutos esse sufficienti regula fidei & judice controversiarum, eumque extra Scripturas quærendum esse : recurrere demum coguntur ad latebras Spiritus privati , cujus testimonio dicunt se interius in anima divinitus edoceri, ut possint singuli de vero Scripturæ sensu judicare, & reliquas fidei controversias decidere.

2. Sed contra , Vanum & fictitium esse illud spiritus privati testimonium , certissimis argumentis hoc modo demonstrabis.

Primò, Internum Spiritus Sancti testimonium non potest sibi contradicere. Sed sibi contradiceret, si illud haberent nostri temporis sectarii. Ergo Spiritus interni testimonium , quod prætendunt, est vanum & merè fictitium.

Minor probatur , Lutherani ex interno Spiritus testimonio dicunt Epistolam D. Jacobi non esse veram Scripturam , sed potius inanem & stramineam, ut loquitur Lutherus : Calvinistæ autem ex eodem Spiritus instinctu affirmant

eam Epistolam esse Scripturam verè divinam. Iterum, Lutherani aiunt per hæc Scripturæ verba, *Hoc est Corpus meum*, significari realem Christi præsentiam; Calvinistæ contrà per eadem verba intelligunt solam figuram Corporis Christi. Hæc autem est manifesta contradictio, pro qua tamen utraque pars æquè strenuè allegat internum Spiritus privati testimonium.

3. Cum verò in omni contradictione, alterutra pars necessariò debeat esse falsa, sequeretur primò, Spiritum Sanctum esse authorem falsitatis, quod est prorsus impium. Sequeretur secundò, nullum à Christo relictum esse modum convincendi aut judicandi hæreses, quas tamen ipse prævidit necessariò emerfuras. Nam quisvis Hæreticus non minus facilè affirmabit se habere internum Spiritus testimonium quam quisvis alius Sanctus & fidelis. Si interim extra Scripturam, Spiritum privatum, nullum admittas judicem in controversiis fidei, nullus omninò supererit modus hæreses judicandi, aut convincendi. Poterunt enim semper prætere se habere internum & arcanum Spiritus Sancti dictamen, quod nunquam per alium Spiritum privatum æquè arcanum & obscurum debite refelletur, nunquam enim potest aliquid incertum aut ignotum, per aliud æquè ignotum refutari.

4. Quando itaque Sectarius articulum aliquem suæ fidei, aut verum Scripturæ sensum probat ex Spiritu privato hoc modo. Quod procedit ex interno Spiritus Sancti testimonio debet esse verum. Sed mea Fides & interpretatio procedit ex interno Spiritus Sancti testimonio, ergo mea Fides & interpretatio debet esse vera.

Contra argumentaberis in eadem forma. Quod procedit ex interno Spiritus Sancti testimonio

monio debet esse verum; sed mea Fides & interpretatio procedit ex interno Spiritus Sancti testimonio: ergo mea debet esse vera. Quid jam restat Sectario, quo veritatem suæ fidei mihi declaret, aut ulli sapienti, qui de ea edoceri cupit? Et tamen Scriptura 1. Petri 3. monet Fideles quod debeant esse; *Parati semper ad satisfaciendum omni poscanti vos rationem de ea quæ in vobis est spe.*

5. Quod si dicat, se potius quam me possidere internum Spiritus Sancti testimonium; quia scilicet est in vera Ecclesia, vel quia est prædestinatus, vel quia Scriptura id testatur. Respondetur hoc ipsum nunc esse in quæstione, ac proinde idem probat per idem, ac merum circulum committit. Queritur enim unde constet te habere veram Ecclesiam, aut verum Scripturæ sensum. Respondes te id scire ex interno Spiritus testimonio. Dum autem inquiritur, unde cognosci possit, te potius quam me habere illud internum Spiritus testimonium. Respondes quia sum in vera Ecclesia. Ubi vides te circulo inextricabili bellè inclusum, neque per Spiritum privatum illum tibi, aut fidei controversis exitum reperire.

His etiam argumentis manifestè convellitur nova Secta *Tremblantium*, qui sibi persuadent se interno quodam Spiritus Sancti entusiasmo edoceri, atque omnia ex arcano ejus impulsa operari. Quamvis his Medico magis opus opus est quam Argumento, ut sanato cerebro, vanesant illa emotæ mentis deliria.

CAPUT VII.

Ostenditur Traditiones necessariò esse admittendas.

Existimant Sectarii omnem doctrinam ad salutem necessariam tam quoad fidem, quam quoad mores in Verbo Dei scripto contineri, ideo Verbum Dei non scriptum, sive Traditiones, omni conatu rejiciunt. E contra Traditiones necessariò admitti debere, & ad fidei Regulam pertinere, omnes Catholici docent, & demonstrant.

Primò: Quia multa sunt puncta fidei, quæ ex scripturis cognosci non possunt, sed ex sola Ecclesiæ traditione. Ergo Traditiones sunt necessariae ut habeatur Regula fidei adæquata. Assumptum probatur, ex eo quod punctum sit fidei, extare Scripturas Divinas. Hoc autem ex ipsis Scripturis non potest certò constare. Quamvis enim Scriptura afferat se esse Divinam, non ideo certò constabit illam esse talem, nisi prius habeatur motivum credendi. Fidei divinæ ipsam Scripturam, quæ hoc affirmat, esse Verbum Dei quod errare non potest. Sicut etiam si in Alcorano Mahometi sæpè afferatur, ipsum Alcorani librum à Deo coelitus missum esse, non ideo tamen illi credimus, aut tanquam à Deo missum recipimus. Ergo hoc punctum fidei quo credimus extare Sacras Scripturas, non potest haberi absque perpetua Ecclesiæ traditione, quæ testatur hos libros ab initio à Deo inspiratos & dictatos fuisse.

Secundò, Punctum fidei est etiam inter Sectarios receptum, diem Dominicum non Sabbathum

thum esse colendum : Baptizatos ab hæreticis non esse rebaptizandos : & apud I.utheranos , infantes dum baptizantur , per usum rationis , internum fidei actum elicere, &c. De his tamen Scriptura nihil omnino decernit. Ergo necessarium est admittere aliquod Verbum Dei non scriptum quo hæc credenda proponuntur.

Tertiò , Traditionum necessitas multiplici Scripturarum testimonio comprobatur : & præcipue ex S. Pauli Epist. 2. ad Thessal. cap. 2. *Itaque fratres tenete Traditiones, quas accepistis sive per Sermonem, sive per Epistolam nostram.* Ubi clarè indicat Apostolus , se multa tradidisse per solum sermonem, quæ à Fidelibus non minus observari velit, quam quæ per epistolam scriptam exposuit. Solo autem sermone ea se tradidisse ostendit, cum sermonem suum ab epistola scripta distinguat, apertè dicens *sive per sermonem, sive per epistolam.* Ex hoc loco manifestè probari Ecclesiæ Traditiones fide recipiendas docet S. Chrysostr. in eundem Apostoli locum. Hic patet (inquit) quod non omnia per epistolas tradiderint, sed multa etiam sine litteris, eadem vero fide digna sunt tam ista, quam illa. Quid clarius ? Eodem prorsus modo de mente Apostoli loquitur S. Basilius, Oecumenius, Theophilactus, Damascenus.

Quartò, Idem est de Traditionum necessitate cæterorum Patrum ab ipso Ecclesiæ exordio consensus. S. Dionysius Areopagita Pauli Apostoli Discipulus, Ecclesiasticæ Hierar. cap. 1. Primi, inquit, illi Sacerdotalis muneris Duces, summa illa & substantialia partim scriptis, partim non scriptis institutionibus nobis tradiderunt.

S. Basilius cognomento Magnus anno post
D 6 Chris-

Christum 369. Doctrinam hanc aperitissime exponit lib. de Spiritu Sancto cap. 29. Dogmata, inquit, quæ in Ecclesia servantur ac predicantur, partim ex conscripta doctrina habemus, partim ex Apostolorum traditione in mysterio ad nos delata, quæ utraque eandem ad pietatem vim habent, & nemo his contradicit, qui vel mediocrem saltem Ecclesiasticorum jurium experientiam habet. Ac plures ibidem traditiones non scriptas continuo subjungit, ut Symbolum esse Apostolorum, Unctionem in Sacramento Confirmationis adhibendam, aliaque quæ in Scripturis non memorantur.

S. Cyprianus, qui in Ecclesia Latina vixit secundo post Christum sæculo lib. 2. epist. 3. Admonitos, inquit, nos scias ut in Calice offerendo Dominica traditio servetur, nempe ut mixtus aqua offeratur. De aqua in Calice miscenda, certè nusquam in Scripturis admonemur.

S. Hieronymus traditiones aperte agnoscit in epist. ad Marcellam de erroribus Montani. Nos, inquit, unam Quadragesimam ex Apostolica Traditione tempore nobis congruo jejunamus. Alios Patres eandem doctrinam uno ore profitentes brevitate studio prætermitto, qui dum hæc, aliaque ex traditione agenda proponunt, hoc ipso requirunt ut credamus ita agendum esse.

Augustinum tamen qui suo tempore Ecclesiæ primitivæ Conciliis interfuit, plurimasque hæreses debellavit, pro indubitata Traditionum autoritate sententiam ferentem audiamus in epist. 118. Illa, inquit, non scripta sed tradita custoditur, quæ quidem toto terrarum orbe observantur, dantur intelligi ea vel ab ipsis Apostolis, vel plenariis Conciliis, quorum est in Ecclesia saluberrima autoritas, commendata atque statuta retineri, sicut quod Dominica Passio, & Resurrectio, & Ascensio in Cælum, & Adventus

Adventus Spiritus sancti Anniversariâ Solemnitate celebrantur. Et ne quis hoc loco dicat hanc traditionem non esse legem necessariam, postea distinguit illam contra observationes quasdam particulares, & non necessarias, dum subjungit, Alia verò quæ per loca terrarum Regionumque variantur liberas habent observationes.

Ex hoc Augustini loco colligitur Traditiones in Ecclesia alias esse *Apostolicas*, quæ ab Apostolis cum Spiritus sancti assistentia institutæ sunt, & alias immediatè à Christo per Apostolos traditas, & ideò *Divinæ* nuncupantur. Alias denique esse *Ecclesiasticas*, quæ usu & autoritate Ecclesiæ in Conciliis aut aliter vim legis obtinuerunt: nam in omni repub. rectè instituta non minorem vim habent consuetudines legitimè approbatæ, quàm leges conscriptæ. De harum autoritate ibidem sic pronunciat Augustinus, *Insolentissima insania est disputare, an faciendum sit, quod tota per orbem frequentat Ecclesia.*

Ad cognoscendum autem quænam Apostolicæ Traditionis vim obtineant, hanc Regulam tradit idem August. lib. 4. de Baptismo *cap. 24.* Quod (inquit) universa tenet Ecclesia, nec in Conciliis institutum, sed semper retentum est, non nisi autoritate Apostolicâ traditum rectissimè creditur.

Doctrinam hæcenus traditam tenuit semper universa Christi Ecclesia in *Conciliis* Oecumenicis congregata, & contraria expresso anathemate damnatur in Concilio Nicæno II. t. 4. art. 7. Si quis traditionem Ecclesiæ sive scripto sive consuetudine valentem non curaverit, anathema sit. Et Trident. primitivæ Ecclesiæ doctrinæ insistens Sess. 4. post decretum de *Scripturis Canonicis* sic declarat; Traditiones
tām

tam ad fidem quam ad mores perrinentes, tanquam vel ore tenus à Christo, vel à Spiritu sancto per Apostolos dictatas, pari pietatis affectu ac reverentiâ sancta Synodus) veneratur.

His opponunt Sectarii aliqua Scripturæ loca, ut Isaïæ 29. *In vanum colunt me docentes mandata & doctrinas hominum.* Et Matth. 15. *Irritum fecistis mandatum Dei propter traditionem vestram.* Denique 1. Petri 1. *Redempti estis de vana conversatione vestra paterna traditionis.* Sed hæc omnia frustra adducuntur, cum nullo modo agant de traditionibus novi Testamenti, quæ nondum in mundo erant, dum ista scriberentur. Ad solos autem Judæos illa verba diriguntur, quod ipsi præter Traditiones Divinas per Moysem acceptas, alias inducerent Legi Divinæ contrarias. Malè inde concludes, Id fecerunt Judæi, ergo idem facit Ecclesia Christiana.

Ex his patet, semper Ecclesiam Christi præter Scripturas etiam veras Traditiones ad Regulam Fidei necessario admisisse, sine quibus nequidem constare posset aliquas Scripturas à Deo dictatas esse, aut has quæ in manibus versantur & non alias esse Divinas, aut plura alia Fidei dogmata in sola Traditione fundata.

Non sufficiunt tamen ad Regulam Fidei adequatam Traditiones & Scriptura sacra, sine ulteriori Judice controversiarum, quem in Ecclesia Romana infallibilem esse in cap. sequenti demonstrabitur.

CAPUT VIII.

Ostenditur Ecclesiam Romanam cum suo Capite
esse Regulam animatam, & Iudicem infalli-
bilem controversiarum Fidei.

Veram Christi Ecclesiam (quam solam esse
Romanam supra ostendimus) non posse
subsistere sine Regula & Iudice visibili contro-
versiarum fidei, quo Sectarii omnes destituntur,
probatum est c. 3. 4. & deinceps. Nunc in ea-
dem Ecclesia cum suo Capite reperiri Iudicem
controversiarum fidei infallibilem paucis argu-
mentis ostendemus.

s. I. Probatur illa infallibilitas ex Scripturis.

Illa debet esse infallibilis fidei Regula, cui
Christus suam assistentiam promisit, ne possit
in rebus fidei definiendis errare. Sed suæ Eccle-
siæ in Petro ejusque Successoribus talem assi-
stentiam promisit. Ergo Ecclesia tam in Petro
quàm in ejus Successoribus debet esse Regula
fidei infallibilis.

Probatur minor ex verbis Christi Matth. 16.
*Tu es Petrus & super hanc Petram edificabo Ecclesiam
meam.* Promittit igitur Christus se ædificaturum
Ecclesiam supra fundamentum omnino firmissi-
mum, quod labi & deficere non potest: defice-
ret autem si definiendo res fidei aliquando erra-
ret, tota enim Ecclesiæ integritas in integra fi-
dei veritate consistit: hanc veritatem semel defi-
ciente, ipsam Ecclesiam deficere necesse est.
Promissionem hanc pergit argentissimis verbis
iterum

iterum confirmare : *Et porta inferi non prevalebunt adversus eam.* Prævaleret autem potestas inferorum adversus Ecclesiam , si ullo unquam tempore in discernendis fidei controversiis in hæresim incideret , quod nunquam eventurum Christus apertè pollicetur.

Ex quibus manifestè sequitur , vel Christum in promittendo fallacem fuisse , quod impossibile est , vel Ecclesiam ab eo visibiliter fundatam nunquam in fide defecturam. Promisit enim fundamentum Ecclesiæ futurum stabile , & tamè fuisset labile , promisit portas inferi contra eam non prævalituras , & tamen de ea in errorem & hæresim prolapsa infernus triumpharet.

Hanc Ecclesiæ visibilis infallibilitatem ex his Christi promissis clarè intellexit , & declaravit Apostolus 1. ad Timoth. 3. *Vt scias quomodo te oportet conversari in Domo Dei, quæ est Ecclesia Dei vivi, columna & firmamentum veritatis.* Si Ecclesia in qua oportet conversari est *columna* firma , imò ipsum *firmamentum veritatis* , quomodo potest in docendo à veritate fidei deflectere ? Si enim errori semel succumberet , hoc ipso lapsa & prostrata jaceret ; quam tamen ipsa Veritas, Petram fidei, ab inferis invincibilem, ipsam columnam, ipsum firmamentum veritatis appellat.

Ex his pari evidentiâ conficiuntur , Ecclesiam Christi semper fuisse *visibilem*. Nam eadem Ecclesia contra quam portæ inferi nunquam prævalebunt, diserte dicitur *Petra, columna, firmamentum*, quæ rem maxime visibilem ac sensibilem designant. Eadem à Christo comparatur Sagenaë pisces tam bonos , quam malos congreganti : ac Lucernæ super candelabrum , & Civitati supra montem positæ, Mat. 5. quibus nihil potest esse magis visibile. Ita intellexit , ita sen-
sit,

fit, ita loquitur primævæ doctrinæ testis August. de unit. Eccles. cap. 16. * Non est Ecclesia o-
 „perta, quia non est sub modio, sed super can-
 „delabrum ut luceat omnibus qui in domo
 „sunt; sed Donatistis velut operta est qui au-
 „diunt tam lucida testimonia, quæ illam toto
 „orbe demonstrant; & malunt clausis oculis
 „offendere in montem, quàm in eum ascen-
 „dere.

**S. II. Eadem infallibilitas Ratione manifesta
 comprobatur.**

Hæc ratio imprimis, independenter à Scrip-
 turis, hoc modo formatur. Ex miraculis &
 signis, quæ in Apostolis apparuerunt, certò
 constabat doctrinam quam proponebant fuisse
 certam & infallibilem, & ab omnibus meritò
 recipiendam, ut ipsi Sectarii admittunt.

Sed in nullo Apostolorum apparuerunt signa
 plura aut illustriora quàm ea, quæ supra cap. 3.
 demonstravimus de continuis miraculis, anti-
 quitate, amplitudine, unitate, perpetuâ succe-
 sione Ecclesiæ Catholicæ Romanæ. Ergo ex his
 signis ac testimoniis certò constat doctrinam,
 quam Ecclesia illa credendam proponit, certam
 esse & infallibilem. Ac proindè in materia fidei
 ejus doctrinam ac sententiam decisivam non
 posse sine scelere repudiari.

Idem sic ulteriùs demonstro, Deus non tan-
 tum verbis, sed etiam aliis signis ac miraculis ho-
 minibus loquitur, ac suam mentem manifestat;
 uti patet ex illis signis ac prodigiis, quibus Apo-
 stolos in novo, Moysen in veteri Testamento
 veræ fidei præcones esse declaravit. Jam verò
 Deus

Deus vult, aut permittit sciens & prudens Ecclesiam Romanam suo nomine hominibus proponi, ut veram & in rebus fidei infallibilem, cum iis notis, miraculis, ac signis perpetuis, ex quibus homines debeant prudenter judicare, illam à Deo, tanquam veram & infallibilem designari. Nam illa signa pro Divino testimonio communi iudicio viri prudentes & probi toto orbe omnivævo admifere, & ex illis se obligari ad recipiendam Christi Ecclesiam tanquam infallibilem agnovere. Debet autem illud judicari prudens motivum ex quo homines pii ac prudentes passim judicant se debere assensum præstare. Atqui non potest Deus Ecclesiam illam proponere sub illis signis, quibus homines debeant ad credendum prudenter induci, nisi per hæc velit mentem suam pro ea verè manifestare. Quò enim modò potest de re aliqua mentem suam hominibus declarare, nisi exhibendo signa ex quibus homines prudenter intelligant, rem illam à Deo sibi proponi, & revelari? Nam talia signa & miracula, quibus solitus est Deus res veras declarare, apponere rei falsæ, aliud non esset quàm homines ultro in errorem inducere, quod in Deum cadere non potest.

Declaratur vis hujus argumenti in simili. Si Rex aliquis sciens & prudens permetteret mandatum aliquod aut diploma suo nomine, & sigillo consueto muniri, & coram suis subditis, se præsentate & inspectante publicè promulgari: sine dubio deberent omnes prudenter judicare hoc esse mandatum Regis, eumque velle id subditis significare. Quod multò magis in Deo locum habet, qui semper posset impedire miracula, aliasque notas, ex quibus tanquam proprio Dei sigillo judicant homines Ecclesiam Romanam

nam tanquam infallibilem Dei nomine, & divina auctoritate proponi. Quod si Ecclesia sic proposita esset falsa & fallibilis, ulterius sequeretur Deum sibi esse contrarium. Vellent enim per talia signa homines obligari ad eam recipiendam, ut jam ostensum est, & nollet eos obligari, si Ecclesia illa sit falsa.

Denique, si Ecclesia illa visibilis non esset infallibilis, nihil omnino in fide aut nostra, aut Lutherana esset infallibile. Unde enim nobis constaret, ipsas Scripturas ex quibus fidei articulos habemus, verè esse divinas, & ab errore immunes? aut Evangelium Matthæi esse Verbum Dei, & non Evangelium Nicodemæ, quod olim conscripsit? Hoc certè non aliunde quam ex Ecclesiæ testimonio accipimus, ut ipsi Lutherani fateri debent, qui ipsas Scripturas non aliunde quam ab Ecclesia Romana acceperunt. Ergo si Ecclesiæ auctoritas esset obnoxia errori, incerta planè & dubia esset omnis nostra fides, utpote fallibili nixa testimonio.

S. III. Ulterius infertur contra Sectarios Pontificis in fidei controversiis suprema & irrefragabilis auctoritas.

Demonstratâ tam evidentibus argumentis Ecclesiæ hujus infallibilitate, facile declaratur Pontificis Romani auctoritas irrefragabilis in definiendis fidei controversiis, sic enim ulterius argumentandum.

Ecclesia Christi visibilis in articulis fidei non potest errare, ut jam ostensum est. Sed illa pro articulo fidei semper agnoscit & docet, Pontificem Romanum esse Vicarium Christi, & in defini-

definiendis fidei controversiis infallibilem. Ergo de fide est Pontificem Romanum esse Vicarium Christi, & in definiendis fidei controversiis falli non posse.

Id porrò ex declaratione Ecclesiæ probant superius allata Scripturæ Sacræ testimonia, Matth. 16. *Tu es Petrus & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam &c.* Quod necessario intelligendum est de Petro cum suis Successoribus, cum noluerit Christus Ecclesiam cum Petri vita extingui, sed per successionem Monarchicam perpetuò gubernari in ea forma, qua illam ab initio fundavit.

Quod autem Christus Petro cum Successoribus (suprà) in vita promisit, id repetitis verbis post Resurrectionem suam coram universo Apostolorum Collegio confirmavit Ioan. ult. *Pasce Agnos meos, pasce Oves meas.* Ubi sine exceptione totus Christi grex Petro, ejusque Successoribus veræ doctrinæ pabulo nutriendus traditur, omniumque Pastor universalis instituitur.

Denique ex perpetua Ecclesiæ etiam primitivæ praxi & consuetudine apertè constat, plurimas Hæreses à Romano Pontifice, etiam sine Concilio generali, damnatas esse, ut Pelagii, Priscilliani, Ioviniani, Vigilantii, aliorumque multorum, quas hoc ipso pro certissimis Hæresibus tota Ecclesia rejecit, quod à Romano Pontifice damnatæ essent, Testatur id disertè S. Augustinus de Hæresi Pelagiana scribens Serm. 2. de verbis Apostoli: *Iam, inquit, de hac causa duo Concilia (particularia) missa sunt ad Sedem Apostolicam, inde etiam rescripta venerunt, causa finita est, utinam aliquando finiretur error.* Concilia autem eo tempore alia habita non fuisse quam particularia,

laría, notat cum cæteris *Sinnichius in Goliatismo* cap. 21. Audiatur quoque coævus Augustino S. Cyprianus lib. 2. epist. 3. *Non aliunde Hæreses orta, aut nata sunt Schismata, quàm inde, quod Sacerdoti Dei non obtemperatur, nec Unus in Ecclesia ad tempus Sacerdos, & ad tempus Index vice Christi cogitatur.*

s. I V. *Objectiones aliqua breviter dissolvuntur.*

Objiciunt Sæctarii primò : Homines possunt errare, uti dicitur ad Rom. 3. *Omnis homo mendax.* Sed Pontifex est homo. Ergo Pontifex in rebus fidei potest errare.

Respondeo primò, retorquendo in adversarios argumentum. Homines possunt errare : Sed Lutherus est homo : ergo Lutherus potuit errare, deserendo Romanam Ecclesiam in qua baptizatus & professus fuit, & novam sibi Sæctam fabricando. Imò eodem modo probarent Apostolos & Evangelistas, cum essent homines, in tradenda Ecclesiæ doctrina errori obnoxios fuisse : atque ita adversarii incautè illam primitivæ Ecclesiæ navem perforant, in qua ipsi se navigare gloriantur.

Respondeo igitur secundò, disting. consequens, Pontifex in rebus fidei potest errare, sine assistentia divina, concedo : cum assistentia divina, nego ; hanc autem in gubernanda Ecclesia Christus illi promisit, ut ostensum est supra §. 3.

Objic. secundò, Aliqui Pontifices de facto aliquando errarunt : ergo non sunt ab omni errore immunes.

Resp. disting. antecedens : Errarunt aliquando tanquam personæ privatae, & in rebus quas è
Cathe-

Cathedra non definiverunt, Concedo. Errarunt tanquam Pontifices sive Christi Vicarii aliquid è Cathedra docendo, aut definiendo pro universa Ecclesia, Nego. Christus enim nec ipsi Petro, nec Apostolis cæteris tanquam personis privatis immunitatem ab omni errore promisit, sed tantum in Actibus, quibus tanquam Apostoli Ecclesiam docebant.

Obijc. tertio: Summus olim Pontifex cum Synagoga Judæorum à vera fide aberravit, quando Christum ejusque doctrinam repudiavit. Ergo Pontifex Romanus cum sua Ecclesia à vera fide aberrare potest.

Resp. negando sequelam. Nusquam enim aperte reperitur ea promissio facta Pontifici & Synagogæ Judæorum, quam Christus Petro ejusque Successoribus confirmavit Matth. 16. v. 18. *Tu es Petrus, & super hanc Petram edificabo Ecclesiam meam, & porta inferi non prævalent adversus eam &c.*

Obijc. 4. Quando Christus dixit, *Tu es Petrus, & super hanc Petram edificabo Ecclesiam meam*, non intellexit Ecclesiam stabiliendam supra Petri personam, sed tantum supra Fidem quam profitebatur. Ergo Christus per illa verba, Petro, ejusque Successoribus infallibilem in definiendo authoritatem non promisit.

Resp. negando antecedens. Quia sic Christus, promissis tam amplis, nullam prærogativam dedisset Petro, magis quam cuiusvis Apostolorum & Fidelium, quibus Fides Petri communis erat. Negari autem non potest quin per illa verba ad solam Petri personam directæ, concedatur illi in stabilienda Ecclesia peculiaris potestas, aliis non communicata. Soli enim Petro, & non ejus Fidei cum cæteris communi, dici potuit, *Tu es Petrus:*

Petrus : Tibi dabo Claves regni cœlorum :
 Quodcumque solveris super terram erit solutum
 & in cœlis &c. Cùm autem Petrus esset mortalis,
 & Ecclesia semper duratura, debuit potestas
 illi concessa, ad Pontifices ejus Successores derivari.

Objc. 5. Sola Christi persona est verum Ecclesie fundamentum. Ergo non potuit Ecclesie infallibilitas supra Petrum ejusque Successores ædificari.

Resp. Solam Christi personam esse fundamentum Ecclesie primum, personam verò Petri esse fundamentum Ecclesie secundarium, cum potestate vicaria à Christo tanquam primo & principali fundamento derivata. Huic enim innititur firma illa & infallibilis autoritas quam in Petro ejusque Successoribus stabilitam, ab ipso Ecclesie exordio tota semper antiquitas agnovit.

Hæc igitur est Via regia quam tenuerunt Patres nostri, hæc Petra immobilis cui in omni controversia firmiter adhæserunt, hæc Regula certissima cui nunquam se, moresque suos conformare dubitarunt. Quid ergo mirum horum temporum Sectarios per tot errorum labyrinthos continuò circumagi? Respuunt Fidei Regulam, deserunt firmam Petram, Viam regiam declinant, devias ingrediuntur semitas, quas non noverunt Patres eorum, quarum novissima ad interitum ducunt sempiternum.

CAPUT IX.

*Methodus brevis ex predictis refutandi Sectarium
in quavis Fidei controversa.*

Methodus prima.

IN primo Disputationis ingressu, interrogandus est Adversarius, qui se profiteretur esse Reformatæ religionis, per quam Regulam & normam infallibilem velit meam fidem in aliquo Puncto reformare, & erroneam declarare.

Respondere certò debet, se velle meum errorem reformare per purum Dei Verbum in Scripturis sacris contentum. Est enim articulus primarius Religionis Reformatæ, solam Scripturam esse Regulam fidei, & judicem controversiarum, seponendo auctoritatem Ecclesiæ, Traditiones, Concilia, ac proinde præter purum Dei Verbum nihil omninò esse audiendum.

Sed contrà oppones hoc modo. Si meum errorem velis reformare per purum Dei Verbum: Quæro abs te primò: in qua Editione Scripturæ contineatur purum & incorruptum Dei Verbum: An in Anglicana, aut Genevensi, quam amplectitur tua Ecclesia Reformatæ, an verò in editione Vulgata quam admittit Ecclesia Romana, nam illæ Scripturæ in multis differunt.

Respondabit, in Anglicana aut Genevensi, non verò in Romana. At contrà, Peto mihi ostendi, ubinam habeatur in Scriptura, Editionem Anglicanam esse purum & incorruptum Dei Verbum, potiùs quàm Romanam? Si dicat id declaratum esse à Parlamento Anglicano, vel

vel à Statibus Hollandiæ, vel quid simile. Peto iterum ubinam legatur in Scriptura Editionem, quæ declaratur à Parlamento Anglicano, vel Statibus illis, esse purum Dei Verbum? Hæc cum in Scripturis ostendere prorsus nequeas, nullo modo potes meum errorem ex solo & puro Dei Verbo reformare, quod jam suscepisti, & præstare teneris. Quod ni feceris, tua Religio reformata, quæ id profitetur, convincitur esse erronea. Hæc primâ methodo, si rectè urgeatur, necessariò constrictus tenetur adversarius absque ulteriori progressu.

Secunda Methodus.

Sed ut ulteriùs procedamus, per me jam licet, ex Editione & versione v.g. Anglicana clarè ostendatur me errare credendo cum Ecclesia Romana, verbi causâ, Realem Christi præsentiam, & perseverantiam in Eucharistia, aut Confessionem Sacramentalem, aut alium quemcunque fidei Romanæ articulum.

Quando adversarius aliquem Scripturæ textum contrâ protulerit, hoc modo urgendus erit.

Scripturæ textum à te prolatum aliter intelligunt & explicant Catholici Romani pro sua fide, quam à te intelligatur & exponatur pro tua doctrina illi contraria.

Ergo ut tuam mentem sequar, rejecta Ecclesiâ Romanâ tam amplâ & antiquâ, debes mihi ostendere, ubinam dicatur in Scriptura, tuo sensui & explicationi esse adhaerendum, eamque præ cæteris tanquam infallibilem eligi debere. Hoc enim est punctum fidei quod jam disputamus, v. g. an tua explicatio de Reali præsentia sit vera, nostra autem falsa; omnia autem

E

puncta

puncta fidei debent ex sola Scriptura constare, uti ipse doces & profiteris. At nusquam in tota Scriptura dictum reperies, quod tua, aut tuæ Sectæ explicatio sit infallibilis, Romanæ autem Ecclesiæ, & omnis Sectæ tibi contrariæ explicatio sit erronea. Ergo ex tua confessione habeo, me non debere, nec salvâ fide posse tuæ doctrinæ aut Sectæ adhærere; cum tua fides doceat, nullum fidei articulum esse recipiendum, qui in puro Dei Verbo scriptus non reperitur.

Quòd si dicat, se allatum Scripturæ textum non per suam interpretationem, sed per alium Scripturæ locum explicare. De illa Scriptura redibit eadem quæstio, & idem argumentum quod jam de primo textu attulimus; cum illam adversarius pro sua doctrina, alii pro sua illi contraria stare intelligant.

Quòd si extra Scripturæ verba, aliquam glossam apponat, aut spiritum suum privatum pretendat. Contra hæc omnia pari ratione valebit idem argumentum. Nihil credendum quod in Scriptura expressum non continetur. Sed tuam glossam, aut tuum spiritum esse divinum, aliorum verò erroneum, nusquam in Scriptura contineri ostendis. Ergo non licet tuæ glossæ, aut spiritui fidem adhibere.

Tertia Methodus.

Postquam Sectarius coactus est fateri, Scripturas nullibi in terminis asserere suam mentem & explicationem cuius alteri esse præferendam; restat tantum ut dicat sibi constare ex ipsis verbis Scripturæ per *claram consequentiam* suum sensum esse verum, aliorum falsum. Exem-
pli

pli gratiâ contra Realem præsentiam sic argumentabitur. Christus accipiens panem benedixit, ac fregit dicens, *Hoc est Corpus meum*. Sed non potest illic esse Corpus Christi realiter, inquit Calvinus, neque extra actualem communionem, inquit Lutherus. Ergo Scriptura dicit Corpus Christi ibi tantum esse figurativè, vel ut infert Lutherus, tantum in actuali sumptione. Item in alio exemplo Scriptura dicit *Ioan. 6.* Nisi manducaveritis Carnem Filii hominis, & biberitis ejus Sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Ergo communio sub utraque specie est necessaria, per legitimam consequentiam.

Sed quæro ex Adversario, an non sciat multas consequentias deduci ex Scriptura, quæ videntur in speciem apertæ, sed reipsâ sunt falsæ, Ex hac consequentia in speciem aperta: *Pater major me est*: Ergo Verbum divinum est minus Patre, in hæresim inductus est cum multis milibus Arius, ac eodem modo per malas consequentias ex Scriptura per errorem deductas inciderunt plures alii in hæreses innumeras.

Peto igitur ut ostendat mihi in Scripturis dici, *Omnem consequentiam quam ipse ex Scripturis deducet esse infallibilem & divinam*. Aliàs enim vellet me credere aliquid errori obnoxium, & in Scripturis non contentum, quod ipse tamen nefas esse contendit. Manifestum autem est hoc nunquam ostensurum, cum nulli privato homini in Scriptura promissum sit, omnes ejus consequentias fore infallibiles.

Itaque Adversarii fidem non esse divinam, sed merè humanam, & ambiguae veritatis sic ostendo. Nullus articulus innixus motivo fallibili, vel authoritati humanæ est articulus fidei divinæ. Sed omnis articulus quem Adversarius

per solas consequentias deducit ex Scriptura, nititur motivo fallibili, vel authoritati humana. Ergo nullus articulus quem sic deducit ex Scriptura est articulus fidei divinæ. Ac proinde non divinam Scripturam, sed suam Dialecticam, non Verbum Dei, sed verbum Aristotelis Regulam fidei ultimam constituit. Nullibi enim Scriptura definit omnem Adversarii ex Scripturis argumentationem fore legitimam, & ab omni erroris periculo immunem.

Si dicat primò, sæpè consequentiam esse bonam & certam, etsi id in Scripturis non asseratur.

Sed contrà, sæpè etiam contingit esse malam & incertam, fides autem omnino certa esse debet.

Et ut contingeret veram esse & legitimam, aliud prorsus est consequentiam esse legitimam, aliud esse Verbum Dei: multa enim sunt vera & certa ex ratione naturali, v. g. me esse hominem, non ideò sunt Verbum Dei. Atqui nihil est de fide, nisi quod creditur propter solum Dei Verbum, nihil autem est Verbum Dei, nisi quod in Scriptura continetur, secundum adversarium: sed jam habemus nusquam in Scriptura contineri quodammodo consequentiam, quam adversarius deducit, sit bona & infallibilis. Ergo ista consequentia, & doctrina quæ illi innititur, non constituit articulum fidei divinæ.

Si dicat secundò, multa apud Catholicos esse fidei, quæ tantum deducunt ex Verbo Dei per legitimam consequentiam, v. g. me esse conceptum in peccato originali, vel, hunc hominem esse verum Pontificem. Ergo potest etiam Adversarius fidei suæ articulos per consequentias ex Scripturis declarare.

Respon-

Respondetur negando consequentiam. Quamvis enim Catholicus sic procederet, per hoc suae fidei non contradiceret, prout contradicit Adversarius. Non enim habent Catholici pro fidei suae articulo, quod sola Scriptura sit tota Regula fidei, cum admittant traditiones, & definitiones Ecclesiae, ad ejus infallibile judicium referunt suas consequentias, ne à veritate aberrent, neque solà earum bonitate in credendo nituntur. Sectarii autem docent sistendum esse in sola Scriptura, & tamen ulterius pergunt ad consequentias à se formatas & errori obnoxias. Neque consequentias à se fabricatas referunt ad limam Ecclesiae, cui Christus in judicando infallibilitatem promisit, ut supra cap. 8. ostendimus.

Si dicat tertio, Christum aliquando articulos fidei ex Scripturis per consequentias deduxisse, ac proinde se posse in negotio fidei per consequentias sine erroris periculo procedere.

Respondetur, consequentiam hanc nullam esse, & vel hinc apparere, quàm facilè sit in deducenda consequentia errare. Nam hoc ipso quo Christi infinita sapientia consequentiam aliquam deducebat, infallibile erat eam rectè deduci. An hanc Christi sapientiam infallibilem habet noster Adversarius? Secundo, independentè ab omni consequentia, quidquid Christus affirmabat etiam extra Scripturas, hoc ipso erat fidei divinae, quod de se, uti spero, noster Adversarius praesumere non audebit: eoque minus quod sibi ex professo ademerit potestatem agendi per consequentias, sed in solo Dei Verbo sistendum esse profiteatur, quod nunquam legitur Christus fecisse.

Restat ergo ut Adversarius fateatur primo,
Fidei

Fidei nostræ articulos non posse ex sola Scriptura judicari, aut reformari. Secundò, Sectam suam esse erroneam, quæ hoc tanquam fidei punctum profitetur. Tertio, in controversiis fidei, & ipsius Scripturæ, necessario recurrendum esse ad iudicium Ecclesiæ, quam testatur ipsa Scriptura à Christo constitutam esse iudicem in rebus fidei. Audi D. Augustinum de hac re primitivæ Ecclesiæ sensum tibi clarissimè exponentem lib. 1. contra Crescon. cap. 33. Scripturarum à nobis tenetur veritas, cum id facimus, quod universæ jam placuit Ecclesiæ, quam ipsarum Scripturarum commendat auctoritas: & quoniam sancta Scriptura fallere non potest, quisquis falli metuit, hujus obscuritate quæstionis, Ecclesiam de illa consulat, quam sine ulla ambiguitate sancta Scriptura demonstrat.

Methodus quarta.

Possunt & aliâ viâ infringi argumenta syllogistica, quæ Sectarii in quavis fidei controversia Catholicis opponunt: sive ostendendo totum syllogismum qui proponitur ad rem non pertinere; sive singulas argumenti propositiones negando, propter vitium quod patebit omnibus Sectariorum syllogismis in materia fidei esse commune. Horum singula in ipsa disputationis praxi hic breviter deducemus.

Hoc itaque aut simili modo argumentabitur Sectarius, v. g. contra præsentiam Christi in Sacramento Eucharistiæ: Si verba Christi, Hoc est Corpus meum, statuerent Christum præsentem in Eucharistia, Corpus Christi esset simul in Cælo & in terra. Sed idem Corpus non potest esse

esse simul in caelo, & in terra. Ergo verba Christi, Hoc est Corpus meum, non statuunt Christum praesentem in Eucharistia.

Item, contra cultum Imaginum. Committit idololatriam, qui facit sibi sculpsile, ut adoret illud, *Dent. 4.* Sed Catholici adorant statuas, & imagines Sanctorum. Ergo Catholici committunt idololatriam per cultum imaginum.

Item, contra Absolutionem Sacramentalem. Fides docet solum Deum posse peccata remittere. Sed Catholici credunt peccata remitti per sacerdotes in Confessione Sacramentali. Ergo Catholici (id docendo) a vera fide aberrant. Et sic de caeteris syllogismis qui possunt in aliis controversiis ab haereticis formari.

Cavebit hic Catholicus (nisi insigniter eruditus) more scholastico ad singulas propositiones respondere, aliàs prolixâ nimis disputatione se intricabit, & facillè Adversario aliquam elabendi viam relinquet. Hanc ut praeccludat, & adversarium breviter, & clare constringat.

Respondebit ad syllogismum propositum hoc modo: Transeat major, minor, & conclusio. Sive uno verbo, *Transeat totum.* Quia nihil facit ad rem: Nusquam enim in Scriptura legitur in terminis hæc conclusio tui syllogismi: Verba Christi, Hoc est Corpus meum, non statuunt Christum praesentem in Eucharistia. Ut verò sit articulus fidei, debet apertè in Scriptura contineri, juxta Sectarios. De hoc autem disputamus, an ille sit articulus fidei. Ergo conclusio tui syllogismi non infert id de quo est controversia, quod tamen fieri debet in legitima argumentatione. Pari modo, nihil ad rem facit hæc conclusio secundi syllogismi; Ergo Catholici committunt idololatriam per cultum imaginum.

num: Neque tertii syllogismi, Ergo Catholici errant contra fidem.

Secundò, responderi potest ad eundem, vel aliam quemlibet Sectarii syllogismum, hoc modo: Transeat totum: Nihil ad rem de qua disputatur. Non enim potes tuum syllogismum, sive totam ejus formam mihi in Scriptura exhibere, cum tamen ex integra & legitima ejus forma dependeat veritas tuæ conclusionis, quam vis esse de fide. Memineris autem, juxta Religionis tuæ fundamenta, nihil esse de fide quod non potest expressè in Scripturis exhiberi.

Tertiò, retundi potest quodlibet Sectarii argumentum cujus singulæ partes in Scriptura non continentur, Respondendo (si velis) ad singulas propositiones hoc modo: *Nego majorem, secundum Scripturas*, hoc est, sive Major sit vera, sive falsa parum refert, quia illa non est veritas fidei, cum apertè in Scripturis non contineatur, quod ad omnem veritatem fidei requirunt Sectarii. Eâdem ratione procedendo, *Nego minorem, Nego consequentiam secundum Scripturas*. Quia nec Minor, nec Consequens, nec legitima ejus ex Antecedente illatio in Verbo Dei expressè revelatur.

Si clamet Adversarius, Majorem, Minorem, aut Consequentiam esse claram, esse legitimam &c. Responde, Est clara Tibi, transeat; Est clara Scripturis, nego: Ego autem in negotio Fidei non debeo Tibi, sed Scripturis fidem adhibere, cum in questione fidei sola Scriptura sit iudex & regula infallibilis, uti ipse profiteris.

Si forte Adversarius ulterius contendat, Majorem, & minorem posse ostendi, ex Scripturis; de hoc ne litem intricatam moveas, Responde, sed quomodo probas Scripturam cogitasse de illa

illa conclusione inde inferenda, cum illa in Scripturis non legatur, imo nec ullus SS. Patrum in terminis eam conclusionem ex illis præmissis intulerit. Ergo tu mihi pro articulo fidei obtrudis unam conclusionem ex tuo tantum cerebro fabricatam, quam non scimus aut Scripturæ, aut ulli Patrum unquam in mentem venisse. An non vides quam longè à tuo proposito & scopo aberras, dum conaris tua somnia, & illationes extra Scripturam formatas, pro puro Dei verbo nobis venditare?

Si urgeat, Conclusionem, quæ infertur ex Majori & Minori revelata, habendam esse pro articulo fidei. Responde: Prius probandum, esset ex puro Dei verbo tuam conclusionem ex duabus præmissis revelatis *in debita forma* à Te illatam esse; hoc autem *in Scriptura* non ostendes.

Secundò, Quæro abs te, Amice, an ignores hoc ipsum inter optimos Theologos incertissimum esse, An Conclusio quatenus deducitur ex duabus præmissis revelatis pro articulo fidei haberi debeat. Negant disertè Valencia, Lorca, Molina, Turrianus, Comptonus & alii complures in Philosophia & Theologia versatissimi. Quia inquit, sola revelatio & autoritas divina non movet ad assensum istius conclusionis: illi enim assentimur ex parte propter formam syllogisticam, sive formalem connexionem præmissarum cum conclusione, quæ tamen forma & connexio non est in Scripturis revelata. Hinc opinio probabilis est multorum Theologorum cum Caietano, Suare, Vega, Cano, Comptono &c. Fidem non esse discursivam, sed immediatè, & simplici actu credi revelationem divinam & mysterium revelatum, v.g. revelatam.

velatam esse in Scripturis Verbi incarnationem, absque eo quod illud credatur propter discursum & formam syllogisticam; quia hæc fundatur tantum in hoc principio merè naturali, Quæcunque sunt eadem uni tertio sunt eadem inter se: atque ita fides nostra, ex vi hujus motivi, non esset certior quâvis scientiâ naturali.

Cum igitur hæc sit quæstio incerta, & inter Theologos disputata, & in Scripturis non contenta aut decisa, debet Adversarius exhibere Articulum de quo disputatur, non in consequentia à se formata, sed in claro & aperto Scripturæ sacræ testimonio, de quo nemo possit dubitare. Tale autem testimonium pro Articulo fidei Catholicæ contrario nunquam proferre poterit.

Scio quidem Bellarminum, & plures alios contra hæreticos per consequentias procedere, & in dissolvendis eorum syllogismis singulas propositiones diffusè examinare. Sed quia illa via prolixior est, & iis qui scholas non multum triverunt nimis intricata, hanc ego aperio Artem disputandi Compendiosam, facilem, & iis quibus hæc scribo magis aliquando accommodatam. Et hos iterum moneo, ne ullo modo permittant Adversarium extra hanc formam divagari, cum Sectarius qui extra Scripturas nihil se credere profitetur, illam disputandi formam admittere teneatur, vel primum illud fidei suæ principium abjurare. Hanc vero respondendi viam si Catholicus firmiter teneat, nec patietur se ad alia perarga abduci, facile Adversario, responsione inexpectatâ perculso, os occludet, & paucis verbis apertam de eo victoriam reportabit.

CAPUT X.

Quaedam Dilemmata Sæctario breviter proponenda.

V Aldè usitatum est Hæreticis, quando cum Catholicis conversantur, variis de fide quæstionibus ex improvîso eos lacescere, quas ut refellere possint, methodum suprà tradidimus. Hic juvat ex altera parte breves quasdam interrogationes per modum dilemmatis Catholico subministrare, quibus insultantem adversarium facîle compescat, & ex quovis responso constriatum teneat, cumque adigat, ut sine ambage affirmando, vel negando præcisè respondeat, hoc modo.

Dilemma I.

1. Quæro, An tua Ecclesia v. g. Lutherana, sit antiqua, an nova? Si respondeat est antiqua. Quæro igitur, ubi fuit, aut quis antiquorum ejus unquam meminit per 1500. annos à Christo usque ad Lutherum? Si dicat esse novam; Infer, ergo non est Ecclesia Christi, quæ antiqua est, ante mille sexcentos annos ab eo constituta.

Dil. II.

2. Quæro. Vera Christi Ecclesia estne fallibilis, an infallibilis? Si respondeat, est infallibilis. Quomodò ergo falsa est Ecclesia Romana quæ ab initio fuit vera Christi Ecclesia, ut ipsi Sæctarii admittunt. Si dicat, esse fallibilem. Quomodò ergo tibi constat tuam Ecclesiam Lutheranam non esse hodie falsam, si vera Ecclesia possit esse fallibilis, & à fide deficere.

Dil. III.

3. Quæro, Vel homines possunt salvari in Ecclesia Romana, vel non possunt? Si non possunt, ergo totus mundus damnatus est à primis Ecclesiæ temporibus per 1500. annos usque ad Lutherum, quo tempore nulla alia nota fuit hominibus Ecclesia Christi nisi Romana. Si possint in Romana salvari, cur Lutherus & ejus Sectarii eam deseruerunt?

Item, Religio Romana in Anglia ante Lutherum fuit vera, vel nunquam in Anglia fuit vera Christi Religio. Nam Anglia suscepit Christi fidem ab Ecclesia Romana sæculo 6. per Augustinum Anglorum Apostolum, vera autem Christi fides prius defecit in Ecclesia Romana sæculo quinto, secundum adversarios. ergo Anglia nunquam habuit veram Christi fidem, si vera est Sectariorum doctrina. En quanto dedecore Sectarii suam Patriam improvido errore afficiant.

Dil. IV.

4. Quæro, Ecclesia Lutherana, si fuit in mundo ante Lutherum, vel erat visibilis, vel invisibilis. Si asseras fuisse visibilem, dic quæso quis eam vidit, quis de ea unquam scripsit, aut mentionem fecit. Si autem dicas fuisse invisibilem, idem eodem jure de sua Ecclesia dicent Turcæ, dicent Anabaptistæ, dicent novi Tremblantes, an ideò illis credemus?

Dil. V.

5. Quæro, Vestra Ecclesia si fuit in mundo ante Lutherum, vel fuit sancta, vel non sancta. Si fuit sancta, assigna aliquem ex Sanctis Lutheranis, ejusque vitam, aut miracula in ulla Historia sacra, aut profana à tempore Christi usque ad Lutherum. Si non fuit sancta, ergo non fuit Ecclesia

Ecclesia Christi, quæ sancta esse debet, & semper ab initio tot habuit sanctos Apostolos, Martyres, Confessores.

Dil. V I.

6. Quær. Scriptura sacra non est nata cum Luthero, sed eam accepit ab Ecclesia Romana à centum circiter annis quando ab ea defecit. Quærò igitur hoc modo. Ecclesia Romana, à qua Lutherus accepit Scripturas sacras, vel fuit tunc temporis vera, vel falsa Ecclesia. Si dicas fuisse veram: damnandus est Lutherus & omnes ejus affectæ, qui Ecclesiam veram deseruerunt. Si autem respondes fuisse falsam, quomodo ergo constat Lutherum & Lutheranos non habere falsam Scripturam, cum illam acceperit à falsa Ecclesia, quæ multò facilius potuit occultè Scripturam, quàm publicè veram fidem paulatim corrumpere. Quomodo ergo potest Lutheranus gloriari se puro Dei Verbo credere & adhærere.

Dil. V I I.

7. Quær. Religio Lutherana quæ talis consistit ex articulis purè negativis v. g. Non est Purgatorium; Non est Papa; Non est Missa &c. Quærò igitur. An articuli illi continentur in Scriptura, an non? Si affirmas, ostende mihi locum ubi Scriptura dicat, non datur Purgatorium &c. Si negas posse in Scriptura assignari. Ergo Lutheranismus quæ talis constat ex articulis in Scriptura non contentis: ergo non nititur Verbo Dei.

Si respondeas illos non esse Lutheranismi articulos essentialia, sed tantum accidentalia. Quærò iterum, An illi articuli, quos vocas accidentales, contineantur in Scriptura, an non? Si contineantur in Scriptura, non minùs essentialiter

sunt

funt articuli à Deo revelati, quam quivis alius in Scriptura contentus: omnia enim quæ divina veritas in Scriptura proponit, æquè sunt Verbum Dei, & æqualiter participant infinitam Dei revelantis auctoritatem, ac proindè necessarium est æqualiter esse credenda. Si autem dicas in Scriptura non reperiri, ergo jam cogaris admittere articulos tuæ fidei esse extra fidem, hoc est, extra Scripturam, in qua solo profiteris tuam fidem contineri. Ergo corrumpit tota fabrica Lutheranismi in illis fidei articulis quos sibi de novo fabricavit, & in quibus dissidet ab Ecclesia Romana.

Dil. VIII.

8. Quær. Afferis Ecclesiam Romanam defecisse à vera fide circa annum Christi quingentesimum, hoc enim docent Sectarii. Quærò, an defecerit illa tota simul, an successivè per partes. Non tota *simul*. Quia hoc tantundem esset, ac si omnes qui toto orbe sunt in Ecclesia Romana hodie decumberent Romani, & cras surgerent Lutherani. O figmentum! dic quæso, quænam historia rem tam prodigiosam commemorat?

Neque dici potest quod Ecclesia Romana defecit *successivè*, hoc est, una pars ceperit negare aliquem articulum fidei, quem Ecclesia eatenus affirmavit. Nam omnes qui id fecerunt à reliquo Ecclesiæ corpore tanquam hæretici semper separati fuerunt. Ergo non potuit ipsum corpus Ecclesiæ Romanæ à vera fide successivè deficere. Exemplum sit in Berengario, quando circa annum Christi millesimum capit negare in Eucharistia realem Christi præsentiam, statim reliqua Ecclesia se illi opposuit, illumque uti hæreticum damnavit, uti fuse tradit

dit Historia Ecclesiastica, quæ omnia Ecclesiæ diffidia ac schismata semper accuratè commemorat. Ante Berengarium autem nullus omnino in ulla historia reperitur in Eucharistia realem Christi præsentiam negasse. Ergo tota semper Ecclesia usque ad Berengarium illam affirmavit, adeòque manifestè ostenditur primitivam Ecclesiam realem Christi præsentiam credidisse, & ab ea fide nunquam successivè defecisse. Hujus dilemmatis evidentiâ convictus traditur in Gallia Comes Turrenius Generalis armorum celeberrimus, & primaria olim Sectariorum columna, qui non ita pridem tot bellica trophæa publicâ Romanæ fidei professione coronavit.

Dil. IX.

9. Quæro. Donum Miraculorum vel est certum signum veræ Ecclesiæ, vel non est certum ejus signum. Si dicas non esse certum signum veræ Ecclesiæ; jam accusas Christum fraudis & imposturæ, qui miracula pro signo certo & indubitato veræ Ecclesiæ proposuit *Matthæi 11.* Cæci vident, claudi ambulant &c. & *Marci 16.* Signa autem eos qui crediderint hæc sequentur, in nomine meo demonia ejicient &c. & per hæc signa Judæos & Gentiles ad suam Ecclesiam adduxit.

Si autem admittas donum Miraculorum esse certum signum veræ Ecclesiæ; jam clarum est Ecclesiam Romanam esse veram, in qua sola, etiam hoc ævo, miracula priscis similia reperiuntur.

Dil. X.

1. Quæro, ex moderno Sectarario; An agnoscat antiquos Hæresiarchas, verbi gratia, Arium esse verè hæreticum & ritè condemnatum, an vero

vero id neget. Si negat Arium verè esse hæreticum, jam condemnat primævam Ecclesiam quæ Arium ut hæreticum proseripit. Si verò agnoscat Arium verè esse hæreticum, idem de Lutero, & moderno quovis Sectario, admittere debet. Uterque enim eodem modo ab universa Ecclesia Romana damnatus & separatus fuit; & ideo toto orbe pro hæreticis habiti. Nam sicut hoc tempore dicit Lutherus Ecclesiam Romanam errare, ita in primis sæculis idem asseruit Arius, & tamen apud omnes est hæreticus. Sicut Lutherus citat pro se Scripturas, ita multò magis urgentes pro suo errore citavit Arius, ut probaret Filium in divinis esse Patre minorem: Pater major me est. *Ioan. 14.* Et ubi Scripturæ dicunt Patrem & Filium unum esse, Arius explicat de metaphorica & morali unitate voluntatis. Denique quidquid pro se prætendit Lutherus, eodem jure pro se dicet, aut olim dixit Arius. Ergo necesse est (Lutherane &c.) ut vel Arium hæreticum esse neges, vel te hæreticum admittas.

CONTROVERSIÆ
 RECENTIORES
 DE AUTHORITYTE
 PONTIFICIS ET CONCILIORUM

Quoniam *authoritas Ecclesie docentis; quam supra stabilivimus, exire solet in Actum per definitiones Pontificum, aut Conciliorum, necessarium est difficultates modernas quæ de his moveri solent latius explanare, ut Curatores animarum in quavis particulari questione sanam Ecclesie doctrinam discernere, ac tueri valeant.*

QUÆSTIO PRIMA.

An authoritas Concilii generalis sit supra authoritatem Pontificis?

Affirmativam partem sustinuerunt aliqui Doctores Catholici, qui licet contra hæreticos agnoscant Pontificem esse supremum in terris Caput universæ Ecclesie, id tamen intelligunt de Ecclesia ut est singillatim ac sparsim sumpta, non verò ut collecta, & in unum Corpus legitimè congregata. Ita docuit Gerson lib. de potestate Papæ, Almainus de author. Ecclesie, Tostatus defensorii *part. 2. cap. 72.* & aliqui ex Sorbonicis, contra quos.

Dicen-

Dicendum est, Pontifici competere auctoritatem Concilio generali majorem. Est hæc communis Theologorum doctrina, quam plures dicunt fidei proximam, & oppositam sententiam erroneam appellant, ac fusè eam oppugnant, cum Bellarmino de Concil. *Lib. 2. cap. 15.* Cajetano, aliisque.

1. Ut clarius hoc breviusque probetur, assumo id primò, quod adversarii ultro concedunt. Pontifex Romanus est Caput, ac Pastor universalis singularum Ecclesiarum ut sunt sparsæ ac sejunctæ; Ergo est etiam Caput ac Pastor omnium Ecclesiarum ut sunt in unum conjunctæ ac congregatæ in Concilio generali. Patet consequentia, quia per collectionem in unum gregem, sive in Corpus Concilii, Ecclesiæ particulares non desinunt esse oves Christi, quas disertè ac sine exceptione Christus ipse suo in terris Vicario subjecit, dum dixit Petro, *Pasce oves meas: Confirma fratres tuos.* Non enim desinunt esse oves, aut degenerant à natura fratrum per mutuum conjunctionem inter se, & cum suo Capite in Concilio generali.

Ex quo ulterius patet, Concilio nullam immediate à Christo collatam esse auctoritatem, sed omnem quam habet potestatem à Pontifice derivare, cum Christus nulli præter Petrum reperitur gubernandæ Ecclesiæ auctoritatem concessisse.

2. Probatur secundò hæc doctrina, ex ipsa Conciliorum Generalium solemnè ac legitime declaratione, quâ summi Pastoris auctoritatem Concilio majorem agnoscunt. Atque imprimis Concilium Florentinum, ex Patribus tam Græcis quàm Latinis conflatum, summo consensu sic decernit P. 2. Collat. 22. *Definimus Sanctam*
Aposto-

Apostolicam Sedem, & Romanum Pontificem successorem esse B. Petri Verticis Apostolorum, & verum Christi Vicarium, ET TOTIUS ECCLESIAE CAPUT, & omnium Christianorum Patrem, ac DOCTOREM existere, & in universum orbem tenere primatum, & in B. Petro pascendi, regendi & gubernandi universalem Ecclesiam à Domino nostro Iesu Christo plenam potestatem traditam esse. En decretum legitimi Concilii, & à Pontifice confirmati, declarat Christi Vicarium totius Ecclesiae Caput: & in universum orbem tenere Primatum: pars autem orbis est Ecclesia in Concilio congregata: non poterit ergo Pontificis auctoritati se subducere, nisi forte ultrà universum orbem ad spatia ignota se extendat.

Accedit altera definitio generalis Concilii Lateranensis ultimi, sub Leone X. sess. 11. ubi postquam declaratum est decreta Concilii Basileensis contra Pontificis auctoritatem, nullius esse roboris, ita subiungitur: *Solum Romanum Pontificem pro tempore existentem, tamquam AUTHORITY SUPRA OMNIA CONCILIA HABENTEM, Conciliorum indicendorum, transferendorum, ac dissolvendorum plenum jus ac potestatem habere, nedum ex sacra Scriptura testimonio, dictis Sanctorum Patrum, ac aliorum Romanorum Pontificum etiam praedecessorum nostrorum, sacrorumque Canonum decretis, sed propria etiam eorundem Conciliorum confessione manifestè constat.* Facit horum Conciliorum in propria causa tam luculenta confessio, ut supervacaneum putem prolixiora eam in rem argumenta coacervare, quibus facile est tractatus integros implere.

3. Opponunt aliqui primò, Decreta Concilii Constantiensis *Sess. 4.* & Conc. Basileensis *Sess. 2.* quæ videntur Concilio generali asserere auctoritatem Pontifice majorem.

Ref-

Respondeo, Concilia ista quoad hoc confirmata non fuisse, ideoque in hoc nullum robur obtinere, ut constat ex Bulla Leonis X. in Concilio generali Lateranensi, in qua declaratur, utrumque Concilium in hoc negotio errasse, ipsumque Concilium Basileense Conciliabulum appellatur, quod fusius ostendit hic Bellarminus, ac Turrecremata qui tunc vixit, aliique.

Oppones secundò, In primo Concilio ab Apostolis Hierosolymis celebrato, non Petrus, sed totum Concilium dixit; visum est Spiritui Sancto, & nobis &c. Et decreta istius Concilii auctoritate Ecclesiae propria, non Petri nomine, ad fideles Antiochiam transmissa fuere.

Respondeo, hæc quidem gesta fuisse auctoritate totius Concilii, sed non excluso Petro ejus Capite, à quo decreta illa vim & robur accepere, sicut dum modo decreta Conc. Tridentini proponuntur fidelibus nomine Concilii, id omnes intelligunt de Concilio prout in eo Pontifex includitur.

Oppones tertio, *Matthæi 18.* Christus dixit ipsi Petro, Si peccaverit in te frater tuus, dic Ecclesiae. Ergo ipsa Ecclesia in Concilio congregata, potestatem judicandi immediatè à Christo accepit.

Respondeo, præceptum illud non intelligendum de Ecclesia in universali Concilio congregata, aliàs enim impleri non posset trecentis annis post Christum, quo tempore nullum in Ecclesia fuit Concilium generale. Per Ecclesiam igitur Christus hic aliud non designat, quam quemlibet Superiorem, aut Congregationem, quæ in Ecclesia legitimum iudicium exercet; rectè enim dicitur fieri ab Ecclesia, quod fit à persona publicam in ea habente potestatem.

4. Postre-

4. Postremò , hic extorquendum est telum quibusdam, qui hoc tempore in Partibus hæreticorum se vocant Missionarios Apostolicos, nec dubitant tamen, ut evehant potestatem Principum sæcularium; Apostolicæ sedis auctoritatem infra Concilium deprimere: ac confidenter asserere, hanc esse Ecclesiæ Gallicanæ certam, & indubitatam doctrinam.

Verùm in hoc produnt crassam rerum Gallicarum ignorantiam, dum suam, & paucorum labem, omnibus Galliæ Theologis affricare nituntur. Testatur id mecum celebris scholæ Sorbonicæ Doctor Andræas Duvallius agens de ea sententia quæ asserit Pontificem esse supra Concilium generale Tract. de Rom. Pont. potestate P. 4. q. 7. *Totus (inquit) orbis, exceptis pauculis Doctoribus, eam (Sententiam) amplectitur; & rationibus validissimis, cum ex Scriptura, Conciliis, & Patribus, tum ex Principiis Theologiæ petitis confirmatur.* Atque idem Doctor luculenter ostendit in Anteloquio §. *quo pacto.* Concilium Basileense, in hoc puncto Pontificiæ auctoritati inimicum, ab universa Ecclesia explosum semper rejectumque fuisse, nec aliam in hoc esse fidem Galliæ, quam universalis Ecclesiæ.

Hujus rei præclarum præbuere argumentum Episcopi Galliæ, & Doctores Sorbonæ, quando Parisiis anno 1611. prodiit libellus Anonymus de Ecclesiastica & politica potestate, qui cum in hac quæstione videretur Pontificis auctoritati adversari, Cardinalis Perronius, unâ cum Episcopis provinciæ Senonensis, & postea Aquensis provinciæ Antistites, gravi censura libellum notarunt, ac suo decreto condemnarunt. Quorum sententiam ipse Author libelli postea amplexus est, suumque errorem debite retractavit.

Abeant

Abeant jam inanes fabellæ, de Ecclesia Gallicana univèrsa in hoc dogmate Pontifici contraria : faceffat quoque credula nimis talium Missionariorum imprudentia , qui , ut cupiditatibus suis velificentur , à veritate auditum avertunt, & ad tales fabulas convertuntur.

QUÆSTIO SECUNDA.

An Pontificis definitiones sint infallibiles absque assensu Concilii generalis.

1. **R**espondeo, & dico Pontificem Romanum infallibilem habere authoritatem in definiendis rebus fidei pro univèrsa Ecclesia , etiam absque Concilio generali. Hæc doctrina communis est inter omnes melioris notæ Theologos : Contra Gersonem, & Almainum in lib. de potestate Ecclesiæ, Alphonsum de Castro, & Tostatatum defensorii p. 2. c. 30. Adrianum VI. antequam esset Pontifex *quaest. ult. de Confirmatione, & quodlib. 2. q. 1.* cum quibus sensisse videtur Baius , uti patet ex ejus Epist. ad Doct. Gravium data an. 1572. & aliqui Sorbonici, qui tamen non negant definitioni Pontificis etsi fallibili obtemperandum esse, Sed istorum sententia ab aliis Theologis variâ censurâ notatur, adeò ut Bellarminus hanc etiam dicat erroneam, & hæresi proximam, & plures recentiores absolutè hæreticam.

Probatum hæc doctrina primò, illis argumentis quibus supra ostendi Pontificem esse supra Concilium, & nulli omnino à Christo, præterquam Petro, immediatè collatam esse authoritatem infallibilem regendi, & docendi univèrsam Eccle-

Ecclesiam, dum soli Petro cum successoribus determinatè, & in singulari dixit Lucæ 22. *Ego rogavi pro Te ut non deficiat fides tua, & Tu aliquando conversus confirma Fratres tuos.* Et Joan. 21. *Petre amas me? Pisce oves meas.* Et Matth. 16. *Tu es Petrus & super hanc Petram adificabo Ecclesiam meam.*

Sed ne quis ulterius dicat, soli quidem Petro & successoribus collatam fuisse potestatem immediatam docendi universam Ecclesiam; potuisse tamen Christum requirere assensum Concilii generalis, tanquam conditionem sine qua spiritus Sanctus Pontificis definitioni non assisteret. Contrarium evincunt verba Christi superius allata, quæ cum sint absoluta, non patiuntur ullam huiusmodi conditionem apponi, præsertim cum illa gratiam ac Privilegium contineant, quod nunquam ultra Principis verba restringendum judicatur. Et verò parum Ecclesiæ usibus consentanea fuisset in Pontifice hæc docendi & docendi & definiendi autoritas, si non esset ab erroris periculo libera absque Concilio generali, quod nunquam sine ingenti labore ac molimine, imo aliquando, obsistentibus Principum diffidiis, ex toto orbe Christiano nullo modo cogi potest, Hunc igitur Ecclesiæ universæ Cætum requirere ad decidendum quamlibet fidei controversiam, ne quidem prudentiæ est humanæ, multò minus providentiæ divinæ.

2. Sed age, Si lubeat Ecclesiam universam tot itineribus toties fatigare. Demus jam grandævos illos Concilii Patres per mille viarum discrimina ab extremis oris in unum cætum, locumque cum suo Capite convenisse. Proponitur congregatis nova quæpiam fidei controversia, itur in suffragia. Sed ecce, ut sæpe factum, aliud sentiunt Patres, aliud Pontifex. Cujus hic sententiæ standum erit?

erit? Non solum Concilii, cum fatearis huius assensum tantum requiri per modum conditionis, ut Pontificis definitio sit infallibilis. Neque admittas standum esse sententiae definitivae solum Pontificis. Quid ergo Ecclesiae in hoc Concilio consilii erit? Si tuae innitatur sententiae, re infecta iter remetiendum, & de controversiis fidei decidendis desperandum erit.

3. At ne id unquam eventurum formidemus: Probatum secundo nostra assertio, ex testimonio Conciliorum generalium, quae in Pontifice res fidei per se desinente hanc auctoritatem erroris expertem ultro agnoscunt. Illam in Leone I. lubens admisit Synodus Calcedonensis IV. Nam priusquam Synodus illa Calcedone congregata fuisset, Leo Pontifex damnaverat Eutichetem Epistolam Flaviano Constantinopolitano inscriptam, quae verius encyclica sive universalis fuit. Haec cum Concilio lecta esset actio 2. Patres acclamarunt; *Anathema qui ita non credit, Petrus per Leonem locutus est.* Hanc itaque Leonis Epistolam ac sententiam definitivam, tanquam certissimam fidei regulam acceperunt, eique Actione quarta in Concilio subscripserunt. Quinimo postquam aliqui Episcopi Aegyptii, qui prius in reprobando Eutichete tergiversati fuerunt, tandem dixissent, *Anathema Euticheti, & credentibus ei,* nondum acquiescere Patres, sed iudicantes rem ex sola Pontificis sententia discernendam, denuo inclamarunt, *Subscribant Epistola Leonis, qui non ei subscribit haereticus est.* Usque adeo, ex sola Pontificis decisione, negotium fidei contra Eutichetem non amplius a Concilio iudicandum, sed ex Pontificis immobili sententia, jam iudicatum esse pronunciarunt, ita ut quemlibet ei obfistentem pro haeretico haberent. Denique tota Synodus

us communibus votis Actione 16. à Leone postulavit, ut suâ confirmatione decretis Concilii firmum robur adiceret: satis in hoc aperte professa, inconcussam Decretorum firmitatem à sola Pontificis autoritate dependere.

4. Neque alia cæterorum Conciliorum mens & sententia fuit: patuit ea in Constantinopolitano II. Actione 4. erga Pontificem Agapetum in causa Anthimi: nec minus in Synodo VI. actione 18. erga Agathonem, de cujus ibi litteris tota Synodus ait. *Quas, ut à summo Apostolorum vertice divinitus conscriptas, agnosimus* Dein in Synodo VIII. erga Adrianum II. ac Nicolaum I. ubi actione 5. de sententia Photii sic denunciatur: *Neque nos sanè novam de illo iudicii sententiam ferimus, sed jam olim à Sanctissimo Papa Nicolao, & successore illius Adriano pronunciatam, quam nequaquam possumus immutare.* Si synodus Pontificis sententiam immutare non potuit, ergo agnoscit eam immutabilis esse veritatis. Sed ne in proferendis aliorum Conciliorum monumentis sim prolixior, tantum adjungo brevem Concilii Tridentini confessionem de Baptismo sess. 7. can. 3. *Ecclesia Romana autem non nisi ratione Pontificis est Magistra cæterarum.* Quid verò aliud hoc est, quam soli Pontifici competere infallibile in docenda Ecclesia magisterium.

At, inquires, quædam Pontificum definitiones inter se pugnare videntur. Repono breviter, non pauciores in Conciliis, imo in Sacris litteris antilogias in speciem apparere: an ideo his, aut illis sua concidit autoritas? Solvit illas facile Bellar. & Amicus tom. 4. disp. 7. sect. 2.

Postremò, vim habet insuperabilem constans Ecclesiæ toto orbe diffusæ consensus in acceptandis omni ævo Pontificum decretis, quibus

graviore quædam hæreses profligatæ fuerunt, etsi ea nullius fuerint generalis Concilii assensu corroborata. Constat enim primò, jam inde à temporum Apostolorum, nullum in Ecclesia coactum fuisse Concilium generale usque ad Nicænum I. sub Sylvestro Papa, quarto demum post Christum sæculo: & tamen primi Pontifices ante Sylvestrum, contra emergentes hæreses plurimas fidei, morumque controversias irrefragabili authoritate definiverunt. Damnarunt enim illi; & hæreticos declararunt Caraphrygas, Montanistas, Marcionistas, Novatianos, ac Sabellianos, eosque ab Ecclesiæ corpore separarunt,

Post tempora Concilii Nicæni, quis ignorat quam graves in Ecclesia hæreses suscitaverunt Pelagiani, Semipelagiani, Priscillianistæ, Berengarius, Petrus Oxoniensis, aliique, quorum errores soli Pontifices absque Concilio generali proscripserunt, atque horum decreta omnes toto orbe fideles inviolabili fide sibi suscipienda esse non dubitarunt. Ac in Pelagiana quidem hæresi profliganda suum, sui que ævi sensum ac sententiam apertè depromit Gelasius Papa *Epistola 5.* Quid, inquit, tendimus ultra definita majorum: aut cur nobis non sufficiunt? an forte nescitis hanc hæresim de qua loquimur, ab Apostolica dudum sede per beatæ memoriæ Innocentium, ac deinde Zozimum, Bonifacium, Cælestinum, Sixtum, continuis ac incessabilibus sententiis fuisse prostratam.

His superiori sæculo succedere Leonis X. decreta contra Lutheri errores sancita, & ante coactum Tridentinum magno omnium, præterquam Lutheranorum, consensu recepta. Subierunt & nostro ævo, contra Jansenii dogma-

ta, Urbani VIII. aliorumque Pontificum Innocentii X. & Alexandri VII. nota satis orbi Christiano Diplomata, de quibus tamen cogimur, si Ecclesiae filii esse velimus, ut Gelasius, pronunciare: Quid tendimus ultra definita Majorum? aut cur nobis non sufficiunt? an forte nescitis hanc haeresim (de qua loquimur) ab Apostolica dudum sede per beatæ memoriæ *Vrbani*, ac deinde *Innocentium*, & *Alexandrum* continuis ac incessabilibus sententiis fuisse prostratam. Hæc illius primævi & aurei sæculi, aurea vox, & doctrina fuit: nescio quid ferreum, ac priscis incognitum subinde minatur nostra ætas, dum contra supremi Pastoris vocem obdurefcit. Deficere non potuit in Romanis Pontificibus pristina illa, & à Deo promissa in docendo auctoritas, defecit ergo in obluantibus primæva observantia.

Admittunt more majorum melioris notæ Doctores Catholici, pontificis etiam absque Concilio auctoritatem erroris expertem, quam supra asserui: & hanc extendunt ad decisionem indubitam omnium controversiarum, in quibus è Cathedra alterutram partem pro universa Ecclesia definit.

Emerferunt tamen recentiores quidam Theologi, qui huic amplitudini pontificiæ potestatis novos limites apponere moluntur. Quamvis enim admittant Pontificem in definienda Juris quæstione errare non posse, volunt tamen in Quæstione Facti, etiam quando Ecclesiam universam è Cathedra docet, errori obnoxium esse. Et ut securi sint ne ab hac doctrina validiori freno cohibeantur, negant etiam Concilio generali auctoritatem indubitam in *Facti* quæstiones concedendam. Hinc si quando de alicujus

Personæ erroribus, defensu Libri, de mente Authoris, & aliis hujusmodi, controversia nova oboritur, ut sententiam sibi metuendam declinent, liberum pandunt ad Facti quæstiones effugium, hoc se clypeo contra Pontificum ac Conciliorum decreta, & anathemata tutos arbitrantur.

Sed levius ferendum foret, si hujus doctrinæ lues iis tantum quibus nata est finibus contineretur. Latè nimium illa serpit, dum trans oceanum ad Apostolicos quoque Missionarios penetravit, quorum aliqui cum Carono suis etiam Scriptis hoc contagiosum virus insperferunt. Nec dubitarunt, in alio genere causæ ac controversiæ, contra Pontificum decreta ac censuras, hanc Facti quæstionem obtendere; & ipsos etiam Sectarios, hoc prætextu, Pontificiæ potestati in multis subducere. Ne igitur alii hoc nixi medio apud ignaros aditum sibi ulteriorem aperiant, hic brevem hujus controversiæ expositionem illis oportunè objiciendam judicavi.

QUÆSTIO TERTIA.

An Pontificis in Definiendo autoritas infallibilis extendat sed ad omnes tam Juris, quam Facti quæstiones?

Respondeo & dico, Nullum errorem cadere posse in doctrinam quam Pontifex autoritate summâ definit, & proponit universæ Ecclesiæ, sive illa Juris, sive Facti quæstionem contineat.

Nolo probare hanc assertionem argumentis prolixioribus. Ex unico principio jam stabilito

rem

rem hanc dilucidè breviterque connciam.

Certum est fide divinâ omnibus Catholicis, Ecclesiam universam, cujus caput est Romanus Pontifex, non posse in credendo errare; quod supra contra Sectarios firmavi. Atqui si definitio Pontificis in doctrina Facti esset obnoxia errori, in eundem errorem traheretur universa Ecclesia. Ergo in proponenda Ecclesiae hujusmodi doctrina non potest Pontifex errare.

Minor probatur. Quia de facto Pontifex summâ potestate aliquid definiens in quaestione facti, districtè, & sub anathemate mandat id credi & recipi ab universa Ecclesia, eo tenore quo procedit in quaestione juris; & tota Ecclesia tenetur ejus mandato obtemperare. Ergo si Pontifex in definienda Facti quaestione esset fallibilis, absolutè posset, imo deberet universa Ecclesia in eundem errorem induci.

En quo pertingat immanis error! qui dum in Facti quaestione Pontificis auctoritatem convellit, eâdem ruinâ involvit universam Ecclesiam, ipsam columnam, & firmamentum veritatis.

2. Hanc verò in Pontifice circa Facti quaestiones inviolabilem potestatem ab Ecclesia agnitam semper receptamque fuisse, ex suis ipsa monumentis testabitur, ex quibus sufficet pauca, & caque recentiora proferre.

Sunt hæc Facti quaestiones: An cum corpore Christi remaneat panis substantia in Sacramento Eucharistiae: An Christus aquam vino miscuerit in ultima cæna: An per Baptismum & Confirmationem imprimatur character Sacramentalis: An Ecclesia antiquissimis temporibus usa fuerit Indulgentiis: An Deipara semper virgo permanserit: An eadem per totam vitam

ex speciali privilegio vitaverit omnia peccata etiam venialia &c. Has verò quaestiones Leo X. Pontifex per suam Bullam contra modernos hæreticos resolvit, ac definivit, suamque definitionem universæ Ecclesiæ sub anathemate credendam proposuit, idemque postea in Concilio Tridentino præstitum fuit. Contra hanc Pontificis definitionem nemo orthodoxus excepit, nemo ad Facti latebras confugit, nemo in his quaestionibus sine erroris periculo decidendis, præter Sectarios, summi Pastoris auctoritatem in dubium revocavit.

3. Hanc igitur semitam in aliis Facti controversiis teneat necesse est, qui non cupit novo exemplo à priscis Patrum vestigiis, & veritate deviare: quod ni faciat nullum fidei controversiis, nec in Romana quidem Ecclesia, exitum inveniet. Faciamus enim, insurgente nova adversariorum oppugnatione, Pontificem aut Ecclesiam pro fidelium pace aliquid definire, exempli gratia, Deiparam nunquam actu peccasse: nunquam contraxisse maculam originalem: Lutherum non fuisse à Deo missum. Quam facile foret omnem hujus definitionis vim evertere opponendo, hic involvi quaestionem Facti, hanc non esse materiam fidei, Pontificem in his summâ auctoritate decidendis potestatis suæ limites excessisse. Sæpe enim, an quaestio aliqua factum involvat, à sola nominis lite dependet. Quisquis igitur non inanes lites, sed potius expeditam fidei semitam inquirat, huic Regulæ insistat necesse est: Pontifex aliquid definivit, & Ecclesiæ credendum proposuit; ergo id potuit definire. Parum enim utilis foret Spiritus veritatis in Ecclesia perpetuò mansurus, si permitteret Christi Vicarium suo nomine, & summâ auctoritate

thoritate aliquid universæ Ecclesiæ proponere, quod per suam assistentiam ab erroris periculo non vindicaret.

4. Neque huic doctrinæ adversatur Bellarminus *Lib. 4. de Pont. c. 2.* aut Doctores alii, qui tradunt Pontificem, *etiam ut Pontificem, & cum Concilio generali errare posse in controversiis facti particularibus, quæ ex informatione testimoniisque hominum præcipuè dependent.* Non enim admittunt illi quod Pontifex summâ potestate pro universa Ecclesia aliquid definiens possit esse obnoxius errori: sed tantum docent, Pontificem etiam ut Pontificem, per modum judicis privati, errare posse in controversiis facti particularibus, ut dum aliquem excommunicat, suspendit, damnat, aut absolvit, potest fieri ut innocentem damnet, aut nocentem absolvat: quia in hujusmodi iudicio non exercet officium Pastoris universalis, neque in his, si erret, tota Ecclesia in errorem inducitur, quia veritas talis sententiæ non proponitur definitivè tanquam ab universa Ecclesia sub præcepto recipienda. Dicitur tamen actus illos exercere, tanquam Pontifex, quia robur suum habent à Pontificia potestate, à cuius sententia ad aliud tribunal appellari non potest. Hoc igitur sensu intelligendus est Bellarminus, nec non Baronius, & Spondanus, dum in historia Honorii admittunt Pontificem & Concilia in quaestione facti errare posse. Et de Bellarmino quidem satis id apertè colligitur ex verbis, quæ loco supra citato præmittit, ubi tradit sententias Pontificum interdum *Versari in rebus particularibus quæ ad paucos pertinent, quales ferè sunt omnes controversiæ facti, ut an talis sit promovendus ad Episcopatum, an jure fuerit promotus, an videatur deponendus &c.* Harum enim quaestionum

F. 4.

decisio

decisio ex informatione testimoniisque hominum præcipuè dependet, non ex Spiritus sancti assistentia, quæ tantum Pontifici definienti, & universam Ecclesiam docenti, promittitur.

Ex dictis hæctenus dilucidè sequitur, nunquam fieri, aut sperari posse, ut aliqua eadem propositio sive in materia juris, sive facti, semel ab Ecclesia aut Pontifice damnata, postea definiatur ut vera, vel contra, ut præclare deducit P. Bruno Neusser vir eximiè doctus, in suo Prodomo Vilitari p. 1. cap. 3.

QUÆSTIO QUARTA,

An possit error cadere in Ecclesia, aut Pontificis definitionem de sensu Scripturæ Canonica, aut de doctrina alicujus libri Catholici?

1. **D**ico primò; De fide est Ecclesiam, aut Pontificem non posse errare, dum alicujus Scripturæ sensum definit, & universis fidelibus recipiendum proponit.

Probatur, ex ipsa Scriptura, & ratione manifesta, quibus supra Cap. 8. contra Sectarios, ostendimus Ecclesiam & Pontificem, esse judicem infallibilem controversiarum in materia fidei. Sed quæstio quæ oboritur de legitimo sensu Scripturæ sacræ, manifestè versatur in materia fidei: verus enim Scripturarum sensus nititur Dei revelantis autoritate, estque primum totius fidei fundamentum. Ergo in eo declarando necessarium est sententiam Ecclesie aut Pontificis ab omni errore immunem esse. Aliàs nulla superesset via, quâ possint hæreses

contra

contra verum Scripturæ sensum exortæ ex comperta veritatis luce dissipari.

Et verò si prisca patrum vestigia relegamus, hac autoritate nixi Pontifices & Concilia profligarunt Arium, Macedonium, Nestorium, Euticherem, quos de vero Scripturæ sensu sibi præfidentes, per legitimam verbi Dei interpretationem summa potestate declaratam ab Ecclesia segregarunt. Nec alio telo Patres Tridentini confixerunt hæreticos contra veram Christi in Eucharistia præsentiam sese efferentes, quam interpositâ suâ autoritate, quâ declararunt, illos contra Scripturæ sensum aberrare, qui Christi verba, Hoc est Corpus meum &c. *Ad fictitios & imaginarios tropos, quibus veritas carnis & sanguinis Christi negatur, contra universæ Ecclesiæ sensum detorquerent.* Si quis igitur hoc interpretandi magistræ infallibile Ecclesiæ deneget, is nondum convictos Lutheri errores, nondum prostratam Calvinii hæresim fateatur necesse est. De quo ne quis fidelium possit dubitare, aperte declarat Tridentinum *sess. 4.* Ecclesiæ esse, judicare de vero sensu & interpretatione Scripturarum. Neque existimo hanc doctrinam ab aliis quam apertis Ecclesiæ hostibus in dubium posse revocari.

2. Dico secundò : Falli nequit iudicium Ecclesiæ aut Pontificis, autoritate summâ approbantis alicujus Libri doctrinam ut veram, & Catholicam.

Probatum primò : Negari non potest quin Ecclesia & Pontifex sit infallibilis in aperiendo sensu Scripturæ sacræ, uti jam inter orthodoxos compertum esse demonstravi : ergo eadem polent facultate in approbando alterius libri doctrina ut Catholicâ, & absque erroris periculo

recipiendâ. Eandem utrobique rationem militare sic ostendo. Sensus ille quem Canonicus Scriptor suis verbis expressit, potest ab alio Authore dissimili verborum ordine & apparatu consignari, sic ut nullum subsit nisi in idiomate, & verbis discrimen. Quid quæso causæ est, cur sensum verum sub novo verborum apparatu latentem non possit Ecclesia deprehendere, si valeat eundem sub priori scribendi forma dignoscere? Certè ad fidelium institutionem, & ad dirimendas controversias omnino facit, veritatem fidei non tantum in sacris Litteris, sed etiam in quovis Libro, de quo lis oritur, sine errore designare.

Probatum Secundò; Si Pontifex, aut legitimum Ecclesiæ Concilium possit errare in approbando alicujus libri doctrina, ut vera & Catholica, jam ferè omnes Ecclesiæ definitiones suum robur amittent. Doctrina enim in illis definita plerumque à particulari quapiam persona conscripta & concinnata fuit, ac postea Pontificis aut Concilii judicio subjecta. Quod si in judicando de istius descriptionis sensu, Pontifex aut Ecclesia infallibilis non fuit, jam corrumpunt istæ definitiones ab universis fidelibus pridem receptæ. Exemplo sint Canones illi duodecim, quos Ephesinos vocant, quibus anathema dicitur doctrinæ Nestorii; conscripti fuerunt Canones illi primum à Cyrillo in una ex synodicis epistolis, quos demum ut Catholicos Ephesina synodus approbavit, uti apertè patet Actione 4. in initio Conc. Calcedonensis. Hæc autem approbatio nullius esset roboris, si non possit synodus illa sine periculo erroris judicare de Catholico sensu descriptionis à Cyrillo confectæ. Non enim de solis verbis, ac vocibus judicat Ecclesia, sed

de

de sensu quem verba illa conficere debent.

3. Probatum tertio: Et argumentum desumo ex mente eorum qui hanc doctrinam præcipue oppugnant. Fatentur illi libenter Pontificem infallibilem esse in approbandis S. Augustini libris, in ea præsertim parte quâ Pelagianos ac Semipelagianos confutavit. De probatissima horum librorum veritate vel minimum hæsitare summi piaculi loco habent: ipsam proinde S. Augustinum Patrem Patrum, Doctorem Doctorum, post Canonicos Scriptores primum de prædicare non dubitant. Hominem tamen fuisse S. Augustinum, & in scribendis libris errori obnoxium nemo est qui inficiabitur. Unde ergo illis S. Augustini Scriptis autoritas tanta accessit, ut ab omnibus veneratione summâ instar oraculi suscipi debeant? In promptu ratio est, quia scripta illa plures Pontifices aut Concilia approbavere: illis exploratæ veritatis testimonium apposuit Conc. Constantinopolitanum II. Gelasius Pontifex in Synodo Romana; ac postea Celestinus, Hormisda, Joannes Papa, eadem contra Pelagii errores amplectenda esse declaravit. Certa igitur tibi est summa & inconcussa autoritas Pontificum, ac Conciliorum in approbanda S. Augustini doctrina vera ac Catholica; neque subit vereri ne hic vel ex quæstione facti, vel ex alia quapiam causa aliquod erroris periculum intervenerit. Quid igitur, dum de aliorum Authorum Scriptis sententiam Pontifices ferunt, lapsum illis aut errorem reformidas? Non tantum ad penetrandum S. Augustini sensum divinus Spiritus Ecclesiæ assistit, satis illi lucis est, ut ad alios ea sese diffundat; nec est cur lapsu temporis moderni Pontifices lucis hujus deliquum patiantur; Christus Iesus heri, & hodie, ipse & in sæcula.

QUÆSTIO QUINTA.

An possit Ecclesie aut Pontificis definitio esse erronea, de sensu Libri heretico, cujus doctrinam condemnat?

Dico primò ; Non licet inter Catholicos dubitare de Ecclesie, aut pontificis auctoritate infallibili in iudicando de alicujus Libri sensu heretico.

Probatur hæc assertio, ex doctrina jam à nobis in superiori §. stabilita. Sine ullo erroris periculo potest Ecclesia, aut Pontifex approbare alicujus libri doctrinam ut veram, & Catholicam. Ergo eodem modo potest condemnare alicujus libri doctrinam ut falsam, & hereticam. Nulla hic dispar ratio, omnia utrinque eadem concurrunt. Si in iudicio de sensu libri Catholico, vel nulla est quaestio facti, vel ea definitioni infallibili minimè obsistat, idem omnino statuendum erit de sententia, quæ sensus libri hereticus declaratur. Si pro conservanda fidei veritate necessaria est in Pontifice Romano auctoritas erroris expers ad discernendam in libris S. Augustini Catholicam veritatem, non minus eadem opus erit ad designandam in Pseudo-Augustino doctrinae falsitatem. Si denique ad officium spectat summi Pastoris, cui Christus oves suas pascendas commisit, salutaris doctrinae pascua illis demonstrare, non minus ad ejusdem minus pertinebit, herbas nocentes, id est, doctrinam non sanam absque errore designare, ut fideles à libris, in quibus illa continetur, sui Pastoris curâ & auctoritate arceantur.

Ad

2. Ad argumentum hoc à Pastoris officio desumptum, opponit *Simichius in Goliatho*, sufficere ut pastor sciat se salutare tantum herbas, non autem venenatas Ovibus apponere, etsi interea ignoret in quo agro herbae illae creverint, aut quis fuerit agri cultor: atque eodem modo laborandum non esse, etsi summus Ecclesiae Pastor nequeat scire aut definire, ex quo libro, vel auctore doctrina sana, aut noxia desumpta fuerit, modò provideat ut oves sanæ non autem venenatae doctrinae pabulo nutriantur.

Displiceret non immeritò hæc responsio, nisi esset Scriptoris nostræ Patriæ, in qua cum venena non gignantur, minorem forte à pascuis venenatis noxam formidavit. Sed quia omnibus hæc scribimus, Quæro ego, quid magnòperè proficit Fidelium omnium Pastorem docere generatim, quid salubre sit, quid noxium, nisi fideles suos coërceat ab illis librorum pratis, & fontibus, in quibus noxia illa & venenata doctrina continentur? Quomodo autem arcebit, si non possit libros illos pestiferos absque errore designare? Hoc si Pastor præstare non valeat, quomodo oves pleraque, quæ minus acutum vident, poterunt pestiferam doctrinae periculum evitare, dum ad volvendum noxios libros novitas invitat, auctor allicit, facundia demulcet, & cælestis doctrinae Ambrosia se potari existimant, dum venenum hauriunt mortiferum? Nihil igitur hic juvat deducta illa à quadrupedum Pastore nonnihil clauda similitudo, qui compactum in stabulo gregem selectis herbis securè pascit, licet pratum ignoret, unde demessum fuerat alimentum. Clauda, inquam, erit similitudo, nisi pariter doceas, quo pacto grex Christi toto orbe diffusus, alicujus stabuli repagulis sic compingatur, ut

nequeat

nequeat libris noxiam doctrinam præbentibus liberis manus, aut oculos admovere. Artem hanc meliori compendio docet Ecclesia, dum indubitata supremi Pastoris voce, & oraculo, ipsos potius libros pestiferæ doctrinæ feraces designat, ac designatos ad carceres illos condemnat, in quibus luci, & fidelium manibus perpetuo subducuntur.

3. Probatum invictè eadem veritas, ex perpetua consuetudine pontificum & Conciliorum in ferenda sententia de librorum sensu, aut doctrina perversa; & ex fidelium consensu in amplectenda illa Pontificum sententia. Clariora ex plurimis exempla summatim refero. Libros Berengarii damnavit Nicolaus II. Severi libros reprobat Agapetus Pontifex, cujus jussu Justinianus Imperator eos flammis aboleri mandavit. Innocentius primus in epistola 26. ad Episcopos Africanos de Scriptis Pelagii sic rescribit: Librum sanè, qui ejus esse diceretur, nobis à Charitate vestra transmissum evolvimus, in quo multa blasphema, nihil quod placeret, nihil quod non penitus displiceret, à quovis damnandum, atque calcandum. Hoc verò rescriptum de sensu libri Pelagiani, unum est ex illis de quo ipse Augustinus non dubitat pronunciare, Romæ rescripta venerunt, causa finita est. Divinum nempe aliquid & infallibile hujusmodi Pontificis sententiæ, præ cæteris omnibus, inesse agnovit.

Neque fuisse satis doctrinæ damnatæ, abstrahendo ab Authore ejusque sensu, anathema dicere, uti volunt aliqui Jansenii fautores, constat ex processu habito in prima Synodo Nicæna. Ubi cum Eusebius Nicod. & Theognis Nicænus condemnationi errorum qui Arij dicebantur sub-

sub-

subscriberent, detrectabant tamen ipso Ario
ejusque doctrinæ anathema dicere. *Quod mini-
mè crederent eum qui erat accusatus, hominem ejus ge-
neris fuisse, qui eos errores doceret*: atque hoc unum
satis fuit, ut Synodus illos pro hæreticis haberet,
atque exilio mulctaret, uti memoriæ proditum
est in Socratis histor. Eccles. lib. I. cap. 10.

Palmare in hoc genere deducitur argumen-
tum ex actis Concilii Calcedonensis *actione 8.*
Ubi Synodus universa Theodoretum, post ab-
juratam Nestorianam hæresim, absolvere recu-
savit, nisi disertè diceret, *Anathema Nestorio, &
dogmatibus ejus.* Durum Theodoro non vide-
batur dogmata à Concilio damnata reprobare,
modò Nestorium, cui plurimum studebat, eo-
rum authorem non agnosceret. At Patres ex
adverso, quamdiu id apertis verbis fateri recu-
sabat, consonâ voce inclamarunt; *Ille hæreticus
est, Nestorianus est, hæreticum foras mitte.* Sed ubi
Theodoretus tandem absque ambage dixit, *Ana-
thema Nestorio, & dogmatibus ejus*: Tum demum
in Concilio Episcopi omnes pronunciarunt:
*Theodoretus dignus est sede Ecclesiæ, Orthodoxum Eccle-
sia Pastorem recipiat.* Mutato tantum nomine, aliis
in simili causa eandem sententiam quadrare,
consideranti manifestum est.

4. Non ignoravit hunc Ecclesiæ morem, & in
eo Pontificis potestatem Doctor olim in Belgio
celebris Michael Bajus, cujus cum sententiæ va-
riæ damnatæ essent à Pio V. & Gregorio XIII.
in rigore ac proprio verborum sensu ab asser-
toribus intento, nullo quæsito à Facti quæstione
præsidio, suam confessionem, ac damnatæ doc-
trinæ retractationem inter alia his verbis ex-
pressit. *Fateor plurimas ex iisdem sententiis in non-
nullis libellis à me olim, & ante emanatam se-
dis*

dis Apostolicæ super iis censuram, conscriptis, & in lucem editis, contineri & defendi, *Etiam in eo sensu in quo reprobantur.* Denique declaro me in presentiarum ab iis omnibus recedere, & damnationi à sede Apostolica factæ acquiescere, neque post hac ullas docere, asserere aut defendere velle. Actum die 24. Maii 1580; quo tempore hæc etiam in Academicis Fastis conscripta fuere. Quin & ipse Jansenius nullam suis scriptis, contra Sedis Apostolicæ iudicium, superesse defensionem apertè proficitur in Proëm. ad tom. 2. cap. 29. *Quidquid, inquit, ab ista Petri Cathedra, ab isto Ecclesie uniuersæ Capite moderatore, Pontifice præscriptum fuerit hoc teneo: quidquid improbatum improbo, damnatum damno, anathematizatum anathematizo.*

Hanc nisi supremo Pastori, majorum exemplo, auctoritatem erroris expertem concedimus, quid Calvinii, quid Lutheri libros à Sede Apostolica proscriptos execramur? Hæresim, inquit, libri illi continent manifestam. At negabit aliquis id sibi perspicuum esse, non enim omnes eâ pollent mentis acie, ut damnata dogmata in Lutheri libris ilico deprehendant. Cur ergo liberum non erit dicere; doctrinam omnem à Leone X. & Tridentino damnatam execror, Lutheri verò libros ut innocuos amplector. En ad qualia demum pascua deuehimur, nisi Pastoris vocem salutiferam omni ambage remotâ sequamur.

3. Dico nunc ulterius secundò. Quæstio de alicujus libri doctrina hæretica, & in sensu authoris, vera est quæstio Juris, non Facti.

Quid enim est inquirere, An doctrina libri v.g. à Jansenio vel alio authore conscripti sit hæretica, quam quærere, spectato Jure & Legibus humani

humani sermonis, quem sensum conficiat contextus verborum quæ in illo libro continentur? Hoc autem spectat ad Legem quâ societas humana, verba aut scripta in certis circumstantiis usurpari & intelligi voluit, etsi interea contingeret Scriptorem velle aliquem sensum verbis suis difformem. Sicut fit in valore quem Rex, aut Respublica monetæ constituit, qui debet publicè usurpari, etsi is qui monetam profert cupiat illam aliter acceptari. Secundò, quærere, An sensus ille, quem verba communi lege conficiunt, sit hæreticus? Quæ etiam est quæstio clara juris divini: resolvi enim debet ex jure divino, quo inquiritur, an sensus illi repugnet eloquiis divinis, sive doctrinæ quam Deus pro revelata haberi voluit?

Sic jam subsumo: Atqui ea quæ conflatur ex duabus quæstionibus juris, necessariò debet ad quæstionem Juris pertinere, Ergo quæstio illa, de alicujus libri doctrina hæretica, non Facti, sed Juris quæstionibus annumerari debet.

6. Ex quo patet talem hic de sensu libri hæretico subesse Juris quæstionem, qualis reperitur in aliis Articulis, extra ullius authoris librum, à Pontifice aut Concilio legitimè damnatis. Quando enim ab iis propositio aliqua ut hæretica declaratur v.g. hæc: *Mandata aliqua Dei sunt etiam justis impossibilia*; non aliud docent quam doctrinam illis verbis comprehensam hæresim continere: quid verò hoc aliud est, quàm sensum illi sermone subjectum hæreticum esse attentis Legibus quas homines communi institutione humano sermone statuerunt. Sensus enim ab authore aliquo intentus, in arcano ejus pectore non occultatur, sed ille esse Scriptoris sensus intelligitur, quem verba quibus utitur in externe

terne

terno tribunali, & communi hominum iudicio conficere solent. Hæc igitur manifesta juris quaestio est, de hac Ecclesia, de hac Pontifex, uti de illa priore, sine errore pronunciat.

En quocumque te verteris, sive ad Facti, sive ad juris quaestionem nullus datur effugio locus, lucidior est hæc veritas quam ut latebras patiantur. Hinc ne quis in ea recipienda vacillaret, sapienti consilio, ex Regis Christianissimi, & Episcoporum Galliae desiderio, Alexander VII. decrevit, ut universus ordo Ecclesiasticus huic Professioni cum juramento subscriberet.

Ego N. Constitutioni Apostolicæ Innocentii X. datæ die 31. Maii 1653. & Constitutioni Alexandri VII. datæ 16. Octob. 1656. summorum Pontificum, me subjicio, & quinque propositiones ex Cornelii Jansenii libro cui nomen Augustinus excerpas, & in sensu ab eodem auctore intento, prout illas per dictas Constitutiones sedes Apostolica damnavit, sincero animo rejicio, ac damno, & ita juro: sic me Deus adjuvet & hæc Sancta Dei Evangelia.

QUÆSTIO SEXTA.

An Pontifex sit infallibilis in materia Morum, Canonizatione Sanctorum &c.

Dico primò. Errare non potest Pontifex aliquid pro universa Ecclesia definiens circa Morum honestatem, vel inhonestatem; v. g. contractum quempiam esse licitum. Ita Bellar. de pont. l. 4. cap. 5. aliique doctores Catholici.

1. Probatum: Quia Pontifex non est obnoxius errori dum aliquid definit in materia fidei, ut jam

jam supra ostendimus. Atqui doctrina morum non est diversa à materia fidei, nisi in eo quod illa morum non sit doctrina purè speculativa, sed insuper dirigatur ad praxim, & usum actionum humanarum, quarum ordinatio spectat etiam ad regimen Ecclesiæ, ac supremi Pastoris officium. Ergo debet hic esse non tantum Fidei, sed etiam Morum regula infallibilis. Confirmatur id ex praxi Ecclesiæ, quæ contra eos anathema pronunciat, qui non credunt articulis in materia morum definitis: uti patet in Trident. Sess. 6. can. 31. *Si quis dixerit justificatum peccare, dum intuitu aeternæ mercedis bene operatur, anathema sit.*

Hinc etiam sequitur, quando ab Ecclesiâ aut Pontifice religiosus Ordo approbatur, de fide esse, ejus Institutum non tantum esse conforme divinis præceptis, sed etiam viam præbere faciliorem ad perfectionem, quàm in ordinario Christianæ vitæ statu reperitur, & ad Consilia Evangelica idonea media continere.

2. Dico secundò: Quoad præcepta quæ mores concernunt, quando Pontifex potestate summâ aliquid Ecclesiæ prohibet, certum est illud non esse ad salutem necessarium, aut multum utile; quando autem aliquid præcipit, certum est id esse honestum.

Probatur prima pars: Quia ad officium supremi Pastoris pertinet, pabulum valdè utile, aut necessarium gregi non subtrahere, quod ne eveniat debet Christus suo Vicario in rebus prohibendis assistere, cui dixit, *Pasce oves meas.*

Secunda pars de rei præceptæ honestate declaratur: Quia qui præcipit aliquid tanquam honestum, hoc ipso docet illud honestum esse. Ergo quando Pontifex in materia Morum proponit aliquid sub præcepto acceptandum ab uni-

versa

versa Ecclesia, docet & definit illud honestè fieri, quæ definitio, cum sit in negotio pertinente ad salutem, debet esse à falsitate immunis, ne tota Ecclesia in errorem inducatur.

Dico tertio: dum Pontifices solemnè ritu aliquem referunt in Canonem Sanctorum, sine erroris periculo definiunt, eum de facto frui cælesti gloriâ. Hæc doctrina apud Theologos adeo communis est, ut non dubitent oppositam graviter censurare: quamvis *Sinnichius* in suo Saule à §. 258. ad 299. contendat Pontifices non semper definire illum quem Sanctum declarant, de facto ad cælestem gloriam pervenisse.

3. Probatur contra eum nostra assertio: Quia quamvis vox *Sanctus* latè accepta, significet hominem mortuum in gratia, etsi nondum ad cælum pervenerit, uti patet in Elia nondum mortuo, qui Sanctus vocatur in Martyrologio Romano. Nihilominus in Bullis Pontificum strictius accipitur. *Sanctus*, pro illo solo qui de facto cælestem gloriam obtinuit. Patet hoc ex terminis quibus solent aliquem Sanctum declarare, ut in Bulla Leonis X. pro Canonizatione S. Francisci de Paula: *Decernimus & definimus S. Franciscum de Paula in Cælesti Hierusalem inter beatorum choros jam receptum, eternâque gloriâ donatum fuisse.* Et Pius II. definit, *Catharinam Senensem in cælesti gloria fuisse receptam, & æternæ gloriæ coronâ donatam.* Et eodem modo sonant verba quibus in Sanctorum Canonem refertur S. Antonius, S. Bernardinus, S. Raymundus, S. Edmundus Cantuariensis, S. Petrus de Alcantara, & complures alii.

Atqui nullâ veri specie sustineri potest, his actu decerni gloriam, idem verò de aliis Sanctis non constare, etsi eorum in Cælo præsens gloria,

ria, in Bullis Pontificum iisdem omnino verbis non astruatur : cum forma verborum quâ unus declaratur, Sanctus, censeatur cæteris esse communis qui eodem ritu in Sanctorum numerum referuntur. Quid enim causæ est cur in his, & illis vocem Sanctus æquivocè accipiamus, aut gloriæ cælestis possessionem indubitata uni potius quam alteri, contra communem fidelium sensum, astruamus? Quæro enim, An non omnes qui Sancti quâcunque formâ declarantur, etiam ut patroni & intercessores à fidelibus invocandi proponantur? non negat Sinnichius. Est autem omnino incertum, teste Bellarmino, an animæ in Purgatorio detentæ pro nobis intercedant. Quo igitur pacto patrocinium exhibebunt, si ipsæ cælo extorres, etiamnum pro suis delictis piaculari carcere detineantur? In eo sanè statu justorum manes illic versantur, cui magis competit Fidelium suffragia exposcere, quam se pro iisdem advocatos præstare. Si igitur pro certo habeas omnes solemni ritu Sanctorum fastis adscriptos, nostros apud Deum patronos infallibili autoritate declarari, eadem ratione cogaris sine dubitatione affirmare, illos cælesti gloriâ donatos esse.

Ad hæc cum nulla sit in promptu idonea responsio, recurritur ad Joannem XXII. qui, cum existimaverit animas Sanctorum non visuras Deum ante extremum iudicii diem, & tres ipse solemni ritu in numerum Sanctorum retulerit, definire contra suam sententiam non potuit, Sanctos illos de facto ad Dei conspectum admissos fuisse.

Sed hic cavendum ne aberremus à recepto juris axiomate, Distinguenda esse tempora, ut concilientur jura. Ut demus, Joannem XXII. aliquando

aliquando de proroganda Sanctorum gloria ita sensisse, haud rectè inferes, illum eandem opinionem tenuisse aut docuisse eo tempore quo Sanctos illos ritu solemni colendos proposuit. Hoc enim fecit in primo septennio sui Pontificatus, cum autem novemdecim annis Pontifex fuerit, potuit postremis tantum annis opinionem illam animo agitare, quod non obscurè colligitur ex Annalibus Baronii, qui de illa Joannis sententia tantum meminit ad annum decimum sextum quo in pontificatu versatus fuit. Quinimo nihil repugnat, pontificem simul eam sententiam tenuisse, simul contrariam definivisse, non enim voluit definire juxta suum sensum aut judicium privatum, sed more majorum, & prout rei veritas in mente divina exigebat.

Frustra quoque pro remoranda Sanctorum gloria, aliquid praesidii ex sanctissimo doctore Augustino sperari potest, dum scilicet asserit multa corpora honorari in terris, quorum animae torquentur in inferis. Si enim de panis inferorum S. Augustinum interpretari velimus, plus hinc conficietur, quam ipse Author oppositae sententiae inferri patiatur, qui non dubitat quemlibet ab Ecclesia in Sanctorum numerum relatum, in statu saltem gratiae, & pœnae aeternae securum versari. Itaque Sanctus Doctor sententiam illam non profert de corporibus Sanctorum, sed virorum Principum, quorum animae quandoque dum in inferno torquentur, splendidis interea sepulturis eorum corpora in terris honorantur. Aut etiam de corporibus aliorum hominum intelligi potest, qui privato cultu per errorem à quibusdam pro Sanctis habentur, nunquam tamen ab Ecclesia Sanctorum numero ascripti fuerunt. Maneat ergo sine exceptione,

et cetera

ne,

ne, onanibus solemni ritu in Sanctorum Canonem relatis, præsens & indubitata gloriæ possessio, nullâ facti, nullâ veri specie contra communem fidelium sensum protelanda.

4. Dico quartò; Quando Pontifex aut Ecclesia, solum declarat aliquem esse Beatum, non definit illum de facto in cælesti gloria versari, quamvis tali Beato præsentem gloriæ statum negare, temerarium foret.

Ratio est, Quia declaratio illa, non est decretum ultimò decisivum beatitudinis obtentæ, cum novum examen institui soleat antequam accedat definitio qua Beatus in Sanctorum numerum referatur, sed tantum est decretum permissivum, ut defunctus possit in Ecclesia vocari Beatus, & pingi cum radiis, cui aliquando accedit ut certò die, & loco, & à determinatis personis Officio, & Missâ coli possit. Ne autem hic cultus suos limites excedat varia sunt constituta in decreto sacre Congregationis Rituum, habitæ coram Sanct. Domino Alexandro VII. anno 1660.

Hinc ex vi solius Beatificationis, non semper conceditur simul potestas faciendi de Beato Missam aut Officium, nisi id disertè exprimatur. Et sic B. Aloysio Gonzaga prius concessum fuit nomen Beati, quàm Missa aut Officium, ut testatur Turrianus disp. 17. dub. 3.

Illæ etiam personæ, quibus conceditur certo anni die de Beato recitare Officium, non ideo possunt alio die celebrare de eodem Missam votivam, uti fit de Sanctis Canonizatis, ut habet idem Turrianus.

Quæres. Quis cultus sit licitus, aut prohibitus erga alium hominem cum opinione Sanctitatis defunctum, nondum tamen ab Ecclesia beatificatum?

Respon-

Respondeo, licitum esse talem colere cultu privato, quando prudenter judicatur illum frui cælesti gloriâ, ut docent Theologi communiter cum S. Antonino, & Sylvestro in Summa, verbo, *Canonizatio*. Illicitum autem est illi deferre cultum publicum, sine Sedis Apostolicæ facultate, ut est publica lectio Officii Canonici, aut precum solemnum.

Quædam etiam speciatim prohibita sunt ab Urbano VIII, anno 1625. in honorem hominis nondum beatificati, ut appendere anathemata in loco publico, accendere candelas, aut lucernas ad ejus sepulchrum, pingere illum cum radiis, aut aureolis, miracula ejus imprimere nisi approbata ab Ecclesia, aut ejus Reliquias venerationi exponere. Licitum tamen est tales Reliquias privatim venerari. Anathemata autem v.g. in testimonium miraculi, jubet Pontifex, cum Ordinarii approbatione, in loco secreto, non autem in templo, servari.

QUÆSTIO SEPTIMA.

Qua sint alia Pontificis Romani prerogativa.

Sunt alia actiones non pauca in Jure canonico expressæ, in solius Romani Pontificis potestate constitutæ, ex quibus tantum præcipuas referemus.

Primò, solus Pontifex potest per sententiam majoris Excommunicationis aliquem ab Ecclesiæ corpore segregare: & quem ipse anathemati subjicit, nemo alius potest isto vinculo, sine ejus facultate, liberare. Uti patet ex Cap. *Inferior*. dist. 21. Et cap. *Nuper*. de sent. excom.

2. Si

2. Si quem Pontifex sciens & prudens salutat, hoc ipso censetur ab omni interdicti, & anathematis vinculo solutus. Clement. *Si Summus.* de sent. excom.

3. Solus Pontifex potest plenarias peccatorum Indulgentias concedere. Ut consentiunt Doctores in C. *Cum ex eo.* de privileg.

4. Solus potest Pontifex novos Religiosorum Ordines approbare: uti patet in Concil. Later. sub Innoc. II. cap. *ult.* Quando verò Ordinem aliquem definitivè approbavit, de fide est Institutum illud nihil habere fidei, aut morum honestati contrarium: nihilque illi deesse perfectionis necessariae ad statum Religiosum ut est à Christo institutus, ut probatum est in quaestione superiori.

Solius Pontificis est authenticè interpretari quae dubia sunt in Jure canonico, vel divino. Item declarare quanam pertineant ad Sacramentorum materiam, formam, ministrum &c. Uti habetur ex Cap. *Majores.* De Baptismo, & quaest. 1. C. *Quoties.* &c.

5. Denique institutio Episcoporum, variorum Praelatorum, ac Beneficiorum, eorumque collatio soli Sedi Apostolicae reservantur, quorum plurima recensentur in Extravagante Joannis XXII. *Ex debito Pastoralis.* De Electione.

Quaestiones porro notanda de Pontificibus Romanis.

Quaeritur primò; Quot Pontifices Romani post S. Petrum continuato ordine successerint, usque ad Innocentium XI. qui nunc Ecclesiam gubernat?

Respondeo, successisse ducentos quadraginta quatuor calculo communiori: Et hi totidem

G

sunt

sunt testes, ac publici praecones potestatis à Christo derivatae, ac continuâ serie ad hodiernum Pontificem transmissa, quorum seriem infra dabimus.

Quæritur secundo; Quot ex his fuerint Martyres, aut Confessores?

Respondeo, Martyrio coronatos fuisse triginta duos pro Romanae fidei defensione. Inter sanctos Confessores numerantur triginta septem absque ulla controversia, alii plures recensent. Et hi veritatem perpetuam Religionis Romanae suo sanguine, doctrinâ, ac miraculis consignarunt.

Quæritur tertio; Quot fuerint Pontifices Romani ex Religiosis Ordinibus assumpti? Respondeo, assumptos fuisse quinquaginta duos, ut numerat Azorius, alios inuenio qui facile ad septuaginta extendunt, quorum primus fuit Dionysius Monachus, sive ut alii Eremita, quos recenset eadem fide quâ computantur ab Azorio instit. mor. p. 2. nihil repugnans si forte alii suorum calculum in aliquo magis accuratum iniuerint.

Ex ordine S. Benedicti creatos octodecim Pontifices, tradit Trithemius in lib. de viris illustribus sui ordinis Benedictini, quorum primus fedit Gregorius istius nominis primus; alii, Pontifices hujus Ordinis universim usque ad numerum trigessimum extendunt.

Ex ordine Canonicorum Regularium numerantur etiam decem & octo Pontifices Romani, incipiendo à Leone II. Benedicto II. Sergio I. &c. usque ad Innocentium III. Et de aliquibus est contentio cum Benedictinis, utrius Ordinis fuerint.

Ex ordine Cluniacensium, quatuor ab Azorio referuntur Pontifices: Gregorius VII. Urbanus

banus H. Paschalis II. Urbanus V.

Ex ordine Cisterciensium creati duo ; Eugenius III. & Benedictus XII.

Ex Familia S. Dominici tres assumpti : Innocentius V. anno 1276. postea Benedictus XI. & demum Pius V. anno 1566. nuper solemniter Beatorum fastis adscriptus.

Ex Instituto S. Francisci quatuor ad minimum, ad Pontificatum evecti fuere : Nicolaus IV. anno 1288. Alexander V. an 1409. Sixtus IV. anno 1471. & Sixtus V. anno 1585. ut habet satis recepta computatio, quibus alii plures adjungunt, qui habitum S. Francisci saltem in morte tulerunt. Prætermitto assumptos ex aliis Institutis minus notis.

Tantum hic observo, Ecclesiam gubernatam fuisse per annos quadraginta quinque continuos per Pontifices ex solis Religiosis assumptos ; Gregorium VII. Victorem III. Urbanum III. Paschalem II. & Gelasium II. raro deinceps exemplo.

Quæritur quartò ; Quinam fuerint ex variis Nationibus Pontifices electi ?

Respondeo, in Cathedra Petri sedisse Romæ Pontifices ex omni pæne natione quæ sub cælo est ; ut vel inde videas solam Ecclesiam Romanam verè dici Catholicam, sive universalem.

Ex natione Gallica creati fuerunt Pontifices ad minimum numero quindecim, inchoando à Sylvestro II. ut illos recenset Azorius *inst. mor. p. 2. l. 5. c. 44.*

Ex Germania fuere quatuor : Gregorius V. ex Saxonia. Victor I. ex Suecia. Clemens II. etiam è Saxonia. Damasus II. ex Bavaria.

Ex Hispania etiam quatuor assumpti : Damasus I. & Joannes XXII. Lusitani. Callistus III. &

& Alexander VI. Valentini, Alijque etiam Melchiadem Pontificem Hispaniae vindicant.

Ex Anglia electus est Adrianus IV.

Ex Flandria unus euectus est ad summum Pontificatus fastigium Adrianus VI. Ultrajectinus.

Ex Gentibus remotioribus sufficiat summatim annotasse, ex Graecia ad Pontificatum delectos quindecim, initio ducto ab Anacleto. Ex Syria creati Pontifices septem, ab Evaristo inchoando usque ad Sergium I. Ex Africa numerantur tres, Victor I. Melchiades, & Gelasius I.

Ex Sardinia duo, Hilarius, & Symmachus. Duos quoque Pontifices sibi vindicat Sicilia, Agathonem, & Leonem II. sed horum patriam alii in controversiam vocant. Reliqui ex Italis assumpti fuerunt qui circiter 187. numerantur.

Morem Ecclesiae Romanae osculandi pedes summorum Pontificum insectantur nostri temporis haeretici, tanquam summum flagitium & Idololatriae proximum. Sed illorum in hoc impietatem ac fastum redarguit è toto orbe Christiano omni aeo summorum Imperatorum, Regumque pia, ac prudens consuetudo, qui in Pontifice Romano non hominem intuentur, sed supremum in terris Christi Vicarium.

ORDO SUCCESSIONIS
PONTIFICUM ROMANORUM

*Item Scriptorum sex primis sæculis primitiva Eccle-
sia. Item rerum in Ecclesia magis memorabi-
lium postremis annis ferè ducentis.*

Postremò, ne quid desit studioso Lectori, præter prolixitatem instituto nostro contra-rium. Hic attexemus seriem Summorum Pon-tificum qui hactenus in Apostolica S. Petri Sede successerunt: Item Patrum, ac Scriptorum pri-mitivæ Ecclesiæ. Hic enim ordo tam Pontificum, quam Scriptorum, Novatores maximè convin-cit, & mirificè juvat nostram memoriam in ac-curata rerum, ac temporum notitia. Quia verò recordatio nostra ultra recentiora tempora sese difficilius extendit, hoc loco addemus præcipue ordinem temporum ac rerum gestarum per du-centos ferè postremos annos usque ad hæc tem-pora in quibus modo versamur.

Primo Sæculo.

Petrus Apostolus, Christi successor. Postea Linus natione Tuscus. Cletus Romanus. Cle-mens I. etiam Romanus.

Inter *Scriptores* primi sæculi post Apostolos, floruit præcipuè S. Dionysius Areopagita. S. Ig-natius martyr, S. Polycarpus. Scripta quæ dicun-tur D. Clementis, & Hermetis non habentur pro authenticis.

Secundo Sæculo.

Anacletus Græcus. Evaristus Græcus. Alex-ander I. Rom. Xistus Rom. Telesphorus Græcus.
G 3 Higinus

Higinus Græcus. Pius I. Aquil. Anicetus Syrus.
Soter Fundanus. Eleutherius Nicopolitanus.

Scriptores præcipui, S. Justinus martyr. S.
Theophilus. S. Irenæus. Tertullianus. Hegeſip-
pus. Pantæus. Clemens Alexandrinus.

Tertio Saculo.

Victor, Afric. Zepherinus Rom. Calixtus Rom.
Urbanus I. Rom. Anterus Gr. Fabianus Rom.
Cornelius Rom. Lucius.... Stephanus Rom. Six-
tus II. Athenienſis. Dionyſius Rom. Fælix I....
Eutichianus Tuſcus. Cajus Dalmata.

Scriptores præcipui. Origenes. Ammonius. Ju-
lius Africanus. Minutius Fælix. S. Cyprianus. S.
Hippolitus. S. Cornelius Pontifex, S. Gregorius
Thaumat. S. Victorinus. Scripta Lanctantii, Me-
thodii, Arnobii habentur in quibusdam ſuf-
pecta.

Quarto Saculo.

Marcellus Rom. Marcellus alter. Eusebius Græ-
cus. Melchides Afer. Sylveſter Rom. Julius I.
Rom. Liberius... Fælix II.... Damafus Hiſpanus.

Scriptores præcipui. S. Athanaſius. S. Hilarius.
Pictau. S. Ephrem. S. Optatus. S. Baſilius S. Gre-
gorius Nazian. S. Gregorius Nyſſenus. S. Theo-
philactus S. Cyrillus Hieroſol. S. Epiphanius. S.
Chryſoſtomus. S. Ambroſius. S. Hieronymus.
Scripta Ruffini, Palladii, Eusebii Cæſarien. ha-
bentur in quibusdam ſuſpecta.

Quinto Saculo.

Syricus Rom. Anaſtaſius I. Rom. Innocentius
I. Alban. Zoſimus Græcus. Bonifacius I. Rom.
Cæleſtinus I. Campan. Xiſtus III. Leo I. Tuſcus.
Hilarius Sardus. Simplicius Tiburtinus.

Scriptores præcipui. S. Auguſtinus Hippon.
Epiſc. S. Cyrillus Alexandrinus. Oroſius. Severus
Sulpitius. S. Iſidorus Peluſiota. S. Leo Maximus.
S. Eu-

S. Eucherius. S. Sidonius. S. Hilarius Arelat. S. Vincentius Lirin. S. Chryſologus. S. Maximus. S. Paſchaſius. Salvianus, & Genadius. Scripta Caſſiani, & Fauſti Rhegienſis ſunt in aliquibus ſuſpecta.

Sexto & 7. ſaculo.

Fælix III... Gelafius Afer. Anaſtaſius II. Rom. Symmachus Græcus. Hormiſda Truſion. Ioannes I. Tuſcus. Fælix III. Samius. Bonifacius II. Rom. Joannes II. Agapitus I. Sylverius Campanus Viglius.... Pelagius I, Joannes III. Benedic- tus I... Pelagius II. Rom. Gregorius Magnus Rom. Sabinianus Tuſcus. Bonifacius III... Boni- facius IV... Deodatus... Bonifacius V. Campa- nus. Honorius I. Camp. Severinus I. Rom. Jo- annes IV. Dalmata. Theodorus Græcus. Marti- nus I. Tudet, Eugenius I. Rom. Vitalinus Camp. Adeodatus Rom. Domnus. Rom. Agatho Sicu- lus.

Scriptores præcipui ſæculi Sexti. S. Fulgenti- us. S. Anaſtaſius. Sinaita. S. Victor Capuanus. Primaſius, S. Climacus Caſſiodorus. Heſichius. S. Gregorius Turonenſis. Fortunatus. S. Grego- rius Magnus Pontifex.

Nota. Sectarios modernos docere, ſub hoc Pontifice Gregorio defeciſſe Eccleſiam Romanam à vera Chriſti doctrina. Hinc in Controverſiſ fidei admittere debent authoritatem & teſtimonium anteriorum Scriptorum, cum illi potuerint, etiam ex Sectariorum confeſſione, teſtari de vera & incorrupta primæve Eccleſiæ doctrina: ideoque illos qui ſex primis ſæculis præcipuè floruerunt ordine temporis hæcenus annotavimus.

Octavo ſaculo.

Pontifex primus 8. ſæculi, Leo II. Siculus. Be- nedictus II.. Joannes V. Syrus. Conon Trax. Sergius I. Antiochenus. Joannes VI. Græcus. Jo- annes

annes VII. Græcus Sifinnius Syrus. Constantinus I. Syrus. Gregorius II. Rom. Gregorius III. Syrus. Zacharias Græcus. Stephanus II. Rom. Paulus I. Rom. Constantinus II.... Constantinus III. Siculo. Adrianus I. Romanus.

Nono Saeculo.

Leo III. Romanus. Stephanus IV... Pascalis Rom. Eugenius II. Rom. Valentinus Rom. Gregorius IV. Rom. Sergius II... Leo IV. Benedictus III. Rom. Nicolaus I. Rom. Adrianus II. Rom. Joannes VIII. Martinus II. Gallus.

Decimo Saeculo.

Adrianus III. Rom. Stephanus V. Rom. Formosus Portuensis. Bonifacius VI. Tuscus. Stephanus VI. Rom. Romanus natione Hispanus. Theodorus II. Rom. Joannes IX. Rom. Benedictus IV. Rom. Leo V.... Christophorus... Sergius III... Anastasius III. Lando Rom. Joannes X. Rom. Leo VI... Stephanus VII. Joannes XI.. Leo VII.. Stephanus VIII. Germanus. Martinus III.. Agapetus I.. Joannes XII. Leo VIII. Joannes XIII. Benedictus V. Rom. Domnus II. Rom. Bonifacius VII. Benedictus VI. Rom. Joannes XIV. Joannes XV. Joannes XVI. Gregorius V. Joannes XVII. Sylvester II.

Undecimo Saeculo.

Joannes XVIII. Joannes XIX. Sergius IV. Rom. Benedictus VII. Trullus. Joannes XX. Benedictus VIII. Sylvester II. Gregorius VI. Clemens II. Damasus II. Bavarus. Leo IX. Germanus. Victor II. Stephanus IX. Lotharingus. Benedictus IX. Campan. Nicolaus II. Sabaudus. Alexander II. Mediol. Gregorius VII. Hetruscus. Victor III. Urbanus II. Pascalis II.

Duodecimo Saeculo.

Gelasius II. nat. Cajetanus. Callixtus II. Burgundus.

gundus. Honorius III. Immol. Innocentius II. Celestinus II. Tuscus. Lucius II. Bonon. Eugenius III. Pisanus, Anastasius IV. Rom. Adrianus IV. Anglus. Alexander III. Senonensis. Lucius III. Tuscus. Urbanus III. Mediol. Gregorius VIII. Beneventanus. Clemens. III. Rom. Celestinus III. Innocentius III.

Decimotertio Saeculo.

Honorius III. Rom. Gregorius IX. Celestinus IV. Mediol. Innocentius IX. Genuensis. Alexander IV. Campanus. Urbanus IV. Gallus. Clemens IV. Narbon. Gregorius X. Placent. Innocentius V. Burgundus. Adrianus V. Genuensis. Joannes XXI. Hispanus. Nicolaus III. Rom. Martinus IV. Gallus. Honorius III. Nicolaus IV. Longobardus. Celestinus V. Bonifacius VIII. Benedictus XI. Italus. Clemens V. Gallus Burdegalensis.

Decimo-quarto Saeculo.

Joannes XXII. Benedictus XII. Clemens VI. Lemov. Innocentius VI. Urbanus V. Gregorius XI. Lemovicensis. Urbanus VI. Bonifacius IX. Innocentius VII. Sulmonensis.

Decimo-quinto Saeculo.

Gregorius XII. Alexander V. Joannes XXIII. Martinus V. Eugenius IV. Nicolaus V. Celestinus III. Hispanus. Pius II. Senensis. Paulus II. Venetus. Sixtus IV. Innocentius VIII. Genuensis. Alexander VI. Valentinus.

Decimo-sexto Saeculo.

Hic usque ad finem, addemus ad singulos Pontifices annotationem, & ordinem rerum praeipuarum eorum tempore occurrentium.

Pius III. Italus, patriâ Senensis, ex familia Piccolominia, cui respondet illud in propheti S. Malachiae, *de parvo homine*. Sedit in Pontificatu

completo Christi anno 1500. post Petram ordine successionis 211. Vix Saculum 16. in throno Pontificio inchoavit cum vitam hanc mortalem in eodem absolvit, 26. tantum diebus superstes, relicto successoribus, ne hoc culmen ambirent, brevis avi documento.

Julius II. Savonensis, dictus bellator, à bello quod junctus Imperatori & Regi Galliae contra Venetos gessit; & Venetis postea junctus contra ipsum Imperatorem. Sedem Petri tenuit annis 9. mensibus 3. diebus 21. Ejus tempore Imperator fuit Maximilianus I. In Hispania rexit Ferdinandus V. In Gallia Ludovicus XII. In Anglia Henricus VII. Catholicus.

Leo X. Florentinus de familia Medicea, Pontifex creatus anno 1514. dum tantum esset 30. circiter annorum. Sedit annis. 7. mensibus 10. Hujus tempore cepit Martinus Lutherus insurgere contra Indulgentias & Ecclesiam Romanam anno 1517. cujus Libros jussit Leo Romae comburi. Ob Lutherum libro edito impugnatum dedit Henrico VIII. postea apostatae, titulum Defensoris Fidei. Sub illo absolutum Conc. generale Lateranense quintum anno 1517. Dicitur obiisse ex vehementi gaudio de Gallorum expulsionem ex Ducatu Mediolanensi.

Adrianns VI. Belga Trajectensis, patre naupego, ut tradit Bibliotheca Belgica, Lovanii, Doctor, Professor, Decanus. Cardinalem unicum creavit, nomine Gulielmum Belgam Campinensem. Divorum albo inscripsit Bennonem Episc. in Germania, & Antoninum Florentinum in Italia. Sedit tantum anno uno, mensibus 8. diebus 7. Circa hoc tempus Carolus V. electus Imperator: vixitque Erasmus Roterodamus, & Carolstadius anno 1522. De Adriano Malachias,

Leo

Leo Florentinus : fuit Florentii filius, & ejus inſignia Leo.

Clemens VII. Florentinus, ex domo Medicea. Sedit annis fere undecim, vel ut alii, annis 9. 10. menſibus, diebus 7. Ejus tempore emerſerunt Anabaptiſtæ : prælio victus & captus Rex Galliæ à Carolo V. Obſeſſa Vienna à Solimanno : habita Comitia Auguſtana anno 1526. Excommunicatus Angliæ Rex Henricus VIII.

Paulus III. Farnexius Romanus. Sedit annos 15. dies 28. Illo ſedente Hæreticis accedit Bucerus, Oſiander, Iſlebius &c. Contra emergentes Hæreſes hoc tempore nata eſt Societas Ieſu, & ejus Inſtitutum primò approbatum à Paulo III. anno 1540. Datum quoque eſt initium Concilio Tridentino anno 1545. quod ſæpius interruptum demum anno 1563. feliciter abſolutum eſt.

Julius III. Aretinus. Sedit 5. circiter annis. Hujus temporis decurſu prodiit Joannes Calvinus : habita Paſſavienſis tranſactio, Comitia Auguſtana, aliique conventus. De eo dictum S. Malachiæ, *de corona Montana* : fuit ante Pontificatum vocatus Joannes Maria de Monte.

Marcellus II. Politianus. Vixit in Pontificatu tantum diebus viginti duobus, & à morte illius totidem diebus vacavit : vir tantæ integritatis ut conſanguineis ſuis Curiaè Apoſtolicaè ingreſſum interdixit.

Paulus IV. Neapolitanus, Epicoſopus Theatinus, & Ordinis Theatinorum author & alumnus fuit. Sedit annos 4. menſes 3. dies 27. Carolus V. ſe abdicat Imperio 25. Jan. anno 1558. Succedit illi in imperio Ferdinandus Caroli frater ; in regnis Philippus II. ejuſdem filius. Incipit poſt Henricum VIII. (mortuâ Reg. Mariâ) Angliam regere & pervertere Elizabetha Regina.

gina. Sub hoc Pontifice in Belgio Antistitum Cathedræ ad quatuordecim extensæ fuerunt.

Pius IV. Mediolanensis. Sedit annos 5. & menses tres. Sub eo Concilium Tridentinum, ad annos 18. protractum, tandem finem & confirmationem accepit. Imperium adiit Maximilianus II.

Pius V. Italus prope Alexandriam. Ordinis prædicatorum. Sedit 6. annos, menses 4. Ejus tempore habita Comitia Augustana, & Spirensia, & victoria 10. Austriaci contra Turcas 7. Octob. anno 1571. Statuit in fine Missæ legi debere Evangelium S. Joannis. Beatus dictus à Clemente X. anno 1672.

Gregorius XIII. Bononiensis. Sedit circiter 12. annis. Rudolphus in Imperio succedit Maximiliano: promulgatur à Gregorio nova reformatio Calendarii juxta veterem Nicænæ Synodi rationem, anno 1582. ablatis è mense Decembris decem diebus, & pro æquinoctio verno deinceps assignato die 21. Martii; & Epactis ad designandum Lunæ mutationes in locum Aurei numeri substitutis.

Sixtus V. Italus ex Marchia Anconitana, patre villico, alii subulco, sed magnis dotibus præditus: Diem *Mercurii* mire faustum habuit, quo in lucem editus, ad Religionem admiffus, Generalis electus, Episcopus consecratus, purpurâ donatus, & tandem ad Pontificatum euectus fuit B. Didacum minoritam in Canonem Sanctorum redegit. Et uti Pius V. S. Thomam, ita Sixtus V. S. Bonaventuram Ecclesie Doctoribus annumeravit. Sedit annis 5. mensib. 4. diebus 11. Hujus tempore à duce Parmensi Antverpia hæreticis erepta: sed infeliciter classis Hispana Angliam invadens à Draco profligata.

Urba

Urbanus VII. Romanus, post dies 12. ante coronationem obiit anno 1590. Gregorius XIV. Mediolanensis post menses 10. Innocentius IX. Bononiensis post menses 2. à folio Pontificio ad alteram vitam migrarunt. Atque ita 3. legitimi Pontifices intra unius anni curriculum vitam & Pontificatum absolverunt. Quam verè inanes spes Mortalium ! & hoc nondum credunt. Hoc tempore Breda Regi Catholico stratagemate erepta est.

Clemens VIII. Florentinus. Sedit 12. annis, alii scribunt 13. Anno saculari 1600. Jubilæum solemnissimum celebravit. Sanctis annumeravit Raymundum & Hyacinthum, utrumque ex ordine Prædicatorum. Illo sedente bello Turcico in Hungaria urbes variæ Christianis ereptæ. Motus ab Hugonottis in Gallia. Ostenda post triennii obsidionem Baravis eripitur anno 1606. Philippus III. Rex Hispaniæ.

Leo XI. Florentinus Medicæus. Ad solium Pontificium vix ascendit, cum descendit ad sepulchrum post dies 27.

Paulus V. Romanus. Sedit 16. annis, minus mense & medio. Sanctis addidit Franciscam Romanam, & Carolum Boromæum. Composuit Controversiam celebrem de Gratia inter Patres Societatis & Dominicanos. Instituit Communionem generalem in tēplis Societatis. Illius tempore capti motus Bohemici. In Belgio iudiciæ factæ anno 1608. Bellum inter Danos & Suecos. Moritur Rudolphus II. Imperator anno 1612. succedit illi Matthias Rex Hungariæ & Bohemiæ. Moritur Matthias anno 1619. Coronatur Francofurti Imperator Ferdinandus II. Jubilæus Romæ indictus anno 1620. Philippus III. Rex Hisp. moritur : cui succedit Philippus IV. anno 1621. Gre.

Gregorius XV. Bononiensis. Creatus Pontifex anno 1622. Moritur 8. Junii biennio nondum expleto. Sanctorum fastis adscribitur S. Ignatius Loiola, Xaverius, Jfidorus, Teresia, Phil. Neri.

Urbanus VIII. Florentinus dictus Maphæus Barberinus. Viginti & unum Annum & mensem unum in Pontificatu explevit, obiit anno 1644. Anno insequenti in Anglia plexus capite Archiep. Cantuariensis, & prorex Hiberniæ, & postea Rex ipse Carolus primus anno 1649. Andream Corfinum Carmelitam Sanctis adscripsit. Post S. Petrum 3. tantum Pontifices Urbano diutius sederunt.

Innocentius X. Romanus, decem annis sedens numerum sui nominis explevit, electus Pontifex anno 1644. die 15. Sept. Editâ Constitutione anno 1655. Jansenii doctrinam damnavit, & iterum illius successor

Alexander VII. Senensis, anno 1655. Evcctus ad Sedem Apost. eam tenuit 12. circiter annis. Franciscum Salesium Sanctis adscripsit.

Clemens IX. Pistoriensis dictus Rospigliosius, Pontificatum adiit mense Junio anno 1667. in quo triennium non explevit. Sub illo Candia à Turcis capta est.

Clemens X. Romanus, antea Cardinalis Altieri, octogenario major creatus est Pontifex 29. Aprilis an. 1670. Sanctorum, fastis adscripsit Bertrandum, Cajetanum, Benitium, Rosam, Franc. Borgiam; ac postremò Pium V. Beatum declaravit Obiit anno 1676.

Innocentius XI. Mediolanensis, antea Cardinalis nomine Odeschalcus, creatus est Pontifex anno 1676. qui pergit Ecclesiam feliciter gubernare. Hæc postremorum Pontificum tempora, & res præcipuè in illis gestæ facile adhuc recentium hominum memoriâ retinentur. QUÆS.

QUÆSTIONES RELIQUÆ

De Conciliis Generalibus, ac Particularibus, cum varia eorundem notitia

S. I.

Spectantia ad convocationem, normam, ac potestatem Concilii generalis.

Cum de Conciliis, eorumque potestate plerumque Theologo necessaria hæctenus traderimus, operæ pretium erit alia hic adjungere, quæ ad uberiores eorum notitiam non tantum in Controversiis fidei, sed etiam in Theologicis, ac Canonicis resolutionibus usum frequentissimum habere solent. Suppositus ergo assertionibus quos hæctenus stabilivimus.

Dico ulterius primò; Ad Concilium generale legitimum requiritur imprimis, ut à Romano Pontifice, vel cum ejus assensu convocetur, aut saltem ab ipso ejus convocatio rata habeatur.

Quia si Christus in terra conspicuus suam Ecclesiam per se gubernaret, haud dubiè ad illum spectaret Concilia generalia convocare. Ergo Christo in cælum recepto, munus illud ad legitimum illius in terris Vicarium pertinere debet, non verò ad Imperatores, aut magistratus sæculares, uti contendunt hæretici. Unde factum ut Concilia ab his absque Pontificis consensu coacta, hæctenus in Ecclesia pro illegitimis habita fuerint, nisi postea subsecuta sit Pontificis approbatio.

Secundò

Secundò requiritur, ut per se, vel suos Legatos Pontifex Concilio præsideat, vel accedente ejus approbatione hic defectus postea suppleatur, uti in Synodo generali 2. & 5. factum constat.

Tertiò, necesse est ut convocentur ex orbe Christiano quantum fieri potest omnes Episcopi, sic ut nullus ex Episcopis, qui diæcesim habet, positivè excludatur, nisi per excommunicationem ab Ecclesia segregatus fuerit. Sufficit autem absolute ad integritatem Concilii, ut saltem ex potioribus orbis Christiani partibus Episcopi aliqui adveniant, qui possunt ex Pontificis assensu cæterorum vices, & vota supplere; uti docet Suar. *hic disp. 11. Sect. 2. n. 7.*

Obtinuit etiam consuetudo ut advocentur Cardinales, Generales Ordinum, ac nonnulli Abbates, qui omnes cum Episcopis exercent munus Judicis, & suffragium habent decisivum, ideòque cum illis signant, *Definiens subscripsi.* Alii verò Theologi qui advocantur ut consultores, tantum signant, *Consentiens subscripsi.* Adfunt etiam plerumque Imperatores, Reges, aut eorum Legati, tantum ut testes, & Concilii defensores: his positis.

Dico Secundò, ab omni erroris periculo immunes sunt definitiones Concilii generalis absente etiam Pontifice conceptæ, si postea à Pontifice approbatæ fuerint. Quæ doctrina ad Concilia etiam particularia extenditur, & inter Catholicos pro certa habetur.

Probatum primò, Quia approbatio Pontificia, de rebus à Concilio eo absente decisæ, æquivallet Pontificiæ definitioni. Atqui hactenus ostendimus Pontificias definitiones nulli errori obnoxias esse. Certa igitur est sequela.

PRO

Probatur 2. Quia Concilium generale cum Pontifice sic approbante definiens repræsentat totam Ecclesiam; hæc autem, dum Dei nomine loquitur, & aliquid definit, errare non potest. Idque confirmatur ex eo quod Concilii Nicæni primi decretum à S. Cyrillo *lib. 1. de Trinit.* vocetur Sanctissimum & divinum oraculum: & S. Gregorius *cap. 1. Epist. 24.* dicat se quatuor Concilia generalia, quæ ipsum præcesserunt, suscipere ac venerari sicut quatuor Dei Evangelia.

Dico tertio, Concilium generale in suis definitionibus errare non potest, si neque Patres Concilii legatis Pontificiis repugnent, neque ipsi legati contradicant mandato & instructioni quam à Pontifice privatim acceperunt.

Nonnulli sunt Doctores Catholici qui hanc assertionem pro certa non admittunt, nisi Pontifex per se rem prius definierit. Bellarminus tamen *lib. 2. de Concil.* dicit assertionem nostram videri certam: & Suar. hic *disp. 5, Sect. 7. n. 10.* certam censet, & inter Authores communem. Ratio est quia hic concurrunt totum quod requiritur ad Ecclesiam Dei nomine definiendam; nempe universalis Concilii definitio simul cum instructione, assensu, & mandato Pontificis ut res summâ potestate decernatur, quæ videntur positivæ Pontificis approbationi æquivalere. Ergo nihil hic desideratur, quo minus Deus per totam Ecclesiam hoc modo legitimè congregatam & consentientem loqui censeatur Dico, *per totam Ecclesiam*, quia definitio Concilii particularis, cum tali Legatorum instructione, non debet necessariò censeari ab omni erroris periculo immunis, cum Concilium particulare universam Ecclesiam non repræsentet.

Dico quarto; Concilium generale congregatum

tum absque autoritate Pontificis indubitati, potest in errorem prolabi. Certa est ex prædictis hæc conclusio.

Et probatur, Quia assistentia Dei excludens errorem promissa est soli Pontifici, & Ecclesie universæ. Sed Concilium sic congregatum, neque est Pontifex, neque Ecclesia universa, cum non includat autoritatem Pontificis, qui est Ecclesie Caput & pars præcipua.

Dico quintò, Si Concilium generale congregatum sit pro aliqua necessitate Ecclesie, Sede vacante, aut vivente tantum dubio Pontifice, suberit isti Concilio dubius Pontifex, eritque infallibile in iis quæ requiruntur, ut præsentì necessitati subveniatur.

Quia nisi in hoc casu autoritas suprema & ab errore libera Concilio compereret, non satis prospexisset Christus gubernationi Ecclesie dum Sedes vacat, aut de remedio tollendi Schismatis, quando inter plures contententes de vero & indubitato Pontifice non constaret.

Dico sextò; Concilium generale, etsi autoritate Pontificis congregatum, errare potest, si neque Legatis suis, neque Concilio exposuerit Pontifex mentem suam de controversiis in unam partem decidendis, etiam si cum Episcopis Legati sincerè consenserint. Hæc est communior sententia Doctorum cum Bellarmino *Hic lib. 2. cap. 11.* contra Bannez, Amicum &c.

Quia in tali definitione deest Concilio autoritas Capitis simul docentis. Legati autem non ita repræsentant Pontificem, ut illis docentibus censeatur Pontifex idem docere, cum neque Pontifex per suam instructionem id mandaverit, neque necessaria gubernatio Ecclesie id requirat; pro rebus enim sic decisìs postea Pontificis

ficis approbatio postulari potest. Non parum confirmatur hæc doctrina ex facto Concilii Calcedonensis act. 3. quod in epistola ad Leonem Pont. ubi postulat decretorum confirmationem, aperte fatetur se eam petere, quoniam præter decretum fidei contra Dioscorum, alia etiam quedam statuta erant sine expressa Pontificis sententia.

Neque refert, quod ante Pontificis confirmationem Concilia quosdam hæreseos damnaverint, ex eo quod suis decretis non obtemperassent; id enim factum est ex eo quod Decreta illa manifestè Scripturis sacris, aut priorum Conciliorum definitionibus conformia fuerint.

§. 2.

Pertinentia ad Concilium Provinciale, ac Diæcesanum.

EX dictis etiam commodè intelligitur, quibus limitibus contineatur legitimus ordo, norma, & autoritas Concilii Provincialis, ac Diæcesani, quæ maxima ex parte. formam modumque Concilii generalis imitari solent; in quibus, præter ea quæ hæctenus resolvimus,

Observandum primò, Metropolitanum teneri statutis temporibus celebrare Concilium provinciale, nisi ob legitimum impedimentum à summo Pontifice dispensationem obtineat.

Concilii verò hujus celebrandi tempus, causas, modumque præscribit Tridentinum *Sess. 24. de reformat. cap. 2.* Provincialia (inquit) Concilia pro moderandis moribus, corrigendis excessibus, controversiis componendis, aliisque ex
Sacris

Sacris Canonibus permiffis, renoventur. Quare Metropolitanus per feipfos, vel illis legitime impeditis, Coëpifcopus antiquior..... quolibet faltem Triennio poft octavam Pafchæ, feu alio commodiori tempore pro more Provinciae, non prætermittat Synodum in provincia fua cogere. ita Trid. In India tamen, ob diftantiam Epifcoporum comprovincialium, hoc triennii tempus ad Concilium celebrandum ufque ad sextum annum à Sede Apoftolica prorogatur.

2. Concilio Provinciali tenentur intereffe Epifcopi omnes, & alii qui iurisdictionem Epifcopalem obtinent, ut funt aliqui Abbates, & Priores, & quicumque alias jure vel confuetudine intereffe folent, nifi obftet itineris grave periculum. Poffunt quoque ex deputatione Pontificis adeffe aliqui Presbyteri, aut Diaconi, & fimul definiendi jus habere, ut factum eft in Synodo fub Symmacho Papa in Italia, in qua aliqui Presbyteri & Diaconi fubfcripferunt; eft enim hic actus non ordinis, fed iurisdictionis, quæ vel confuetudine, vel alio modo obtineri poteft. Alii verò exempti, ubi confuetudo contrarium non obtinuit, cogi non poffunt à Metropolitano ut ad provinciale Concilium accedant.

Abbates commendatarii, & Capitulorum deputati obtinent vocem duntaxat confultivam, Epifcoporum verò absentium procuratores poffunt etiam habere vocem decifivam, fi Concilio provinciali vifum fuerit.

Quamvis etiam Capitula Ecclefiarum Cathedralium fint fpecialiter ad Concilium invitanda, & poffint etiam iuftas ob caufas Laici quidam admitti, in eo tamen votum five fuffragium merè confultivum habere poffunt, uti diximus

mus

mus de Imperatore, aut Rege in Concilio generali.

3. Decreta quæ in Concilio provinciali conduntur, non debent inconsulto Pontifice Romano publicari.

4. Ad observationem decretorum Concilii provincialis obligantur omnes qui Episcopali jurisdictioni subduntur. Ad hanc tenentur etiam Exempti, ut sunt Regulares, in casibus quibus à jure communi, & Concilii decretis, specialiter Episcopis in eos potestas attributa est: & contra refractarios per juris remedia procedi potest.

Electio loci ad celebrandum Synodum provinciam positam est in arbitrio Metropolitanani. Cessantibus tamen justis impedimentis, non esse relinquendam Ecclesiam Metropolitanam censuit Sacra Congregatio Concilii.

5. Synodum Diocesanam quotannis celebrandam statuit Tridentinum supra *Sess. 24. de reform. cap. 2.* Ad hanc tenentur convenire etiam Exempti, qui alias cessante exemptione interesse deberent, nec Capitulis generalibus subduntur. Ration. parochialium Ecclesiarum accedere debent omnes qui earum curam gerunt.

Quod si Episcopus fuerit legitime impeditus, potest celebrare Synodum Diocesanam per procuratorem, aut suum Vicarium generalem sufficienti mandato instructum.

6. In Constitutionibus autem legitime Sanctendis non requiritur consensus & approbatio Cleri, sed tantum assensus Capituli, sed neque hunc sequi necesse est, præterquam in quibusdam casibus à jure expressis.

S. 3.

*Exponitur series & gesta Conciliorum generalium,
quæ pro Legitimis aut Illegitimis haberi debent.*

Amplioris scientiæ causâ, peculiari studio hic in compendium contrahemus Seriem Conciliorum Generalium quæ hæctenus in Ecclesia celebrata fuere, prout recensita reperiuntur cum notitia rerum in iis præcipuè gestarum; ubi & Concilia probata ab improbatis, ac legitima ab illegitimis, cum varia in iis observatione, secernemus. Mirum enim in modum hæc notitia conducet ad distinctionem temporum quibus singula celebrata sunt, ad variorum dogmatum decisionem, ad peritiam Ecclesiastica historiae, ad resolutiones Controversiarum plurimarum, quæ ab accurata horum observatione dependent.

Quamquam in notando ordine, præsertim annorum, non contendimus omnia ad amussim sibi constare, cum in multis necesse sit sequi Chronologos, qui in signando tempore, ac numero non rarò discrepant.

---

*Concilia generalia quæ hæctenus Legitima fuerunt
oçtodecim numerantur.*

Primum est Concilium Nicænum, cui interfuerunt 318. Patres, inchoatum anno 327. & absolutum anno 330. uti cum communiori tradit Bellarminus, vel ut placet Barohio ac Binnio, anno 325. & coeptum, & absolutum. Præfides

fides hujus Concilii fuerunt Pontificis legati Osius Episcopus, Vitus & Vincentius Presbyteri, quorum proinde nomina ante omnes extant Concilio subscripta. Convocatum fuit Conc. Nicænum à S. Sylvestro Papa, & Constantino Imperatore, qui Concilium ingressus non nisi annuentibus Episcopis sedere voluit, dein habitâ ad eos oratione latinâ, professus est non esse deinceps suum, sed Episcoporum judicare, ac proinde, post omnes Episcopos subscripsit, uti refert Basilius Imperator sub fidem Synodi 8. Actione 20. Coactum fuit hoc Concilium præcipuè contra Arium, qui Christi divinitatem negabat, quæ in Concilio definita est, & alia circa diem paschatis controversia. Decreta hujus Concilii Romam perlata collectis Italiæ Episcopis à S. Sylvestro approbata fuere. De numero Sessionum hujus Concilii non liquet, cum non omnia ejus acta, sed tantum viginti Canones supersint.

Secundum generale Concilium numerari solet Constantinopolitanum primum, quamvis alii Sardicense præponant; Inchoatum fuit anno 383. ut tradit Bellarminus, vel biennio citius, ut placet Baronio. Non præfedit in hoc Concilio Damasus Pontifex per se, aut per suos Legatos. Sed ab eodem confirmatum fuit in his quæ fidem Catholicam concernunt, teste Photio in lib. de 7. Synodis. Septem tantum hujus Concilii Canones, nulla verò Acta à Binnio adferuntur. Interfuerunt Episcopi Catholici 150. ac præterea 36. Macedoniani sive Semi-Ariani, ut ex Socrate refert Baronius. Convocatum fuit à Theodosio seniore Imperatore ex mandato Damasi Pontificis, uti patet ex epistola Concilii ad Damasum apud Theodoretum lib. 5. hist. Eccles. cap.

cap. 9. apud Bellarminum & Baronium. Causa hujus Synodi convocandæ præcipua fuit, 1. ut fidem Concilii Nicæni confirmaret, 2. ut Gregorium Nazianzenum Constantinopoli Episcopum stabiliret: sed firmavit insuper Spiritus Sancti divinitatem contra Macedonium, qui eo tempore illam negabat.

Tertium est Conc. Ephesinum primum, in quo numerati Episcopi plusquam ducenti. Convocatum fuit anno 430. ut vult Baronius, vel 434. ut tradit Bellarminus: idque autoritate Cælestini Papæ, cujus vice præsedit Cyrillus Alexandrinus aliique Legati, & operâ Theodosii Imperatoris Junioris, qui Candidianum Comitem misit ad Synodi defensionem, eâ conditione ut non immisceret se negotiis fidei, & Ecclesiasticis, conditionem tamen non servavit Candidianus. Damnatus est à Synodo Nestorius, quem Pontifex non voluerat de novo subici examini, sed damnari juxta sententiam à se Anno præcedenti latam in Concilio Romano. Confirmata fuit, inquit Binnius, ut constat ex Epistola Cælestini 2. ad Synodum scripta, & ex actis Concilii in causa Nestorii Romæ habiti, utrobique etiam ob eandem causam hæresiarcha damnatus fuit.

Quartum est Chalcedonense 630. Episcoporum contra hæresim Dioscori, & Eutychetis Archimandritæ, qui unam tantum in Christo naturam asserbat, celebratum in suburbis Chalcedonensibus in templo S. Euphemiæ anno 451. juxta Baronium aliosque. Confirmavit Synodum id petentem, gesta que ejus, in sola tamen causa fidei, approbavit Leo, ut patet ex ejus Epistola ad synodum 59.

Quintum autem generale & legitimum Concilium

cilium (ut patet ex Niceno Secundo Actione prima) fuit Constantinopolitanum Secundum contra Originem , & tria Capitula , 255. Episcoporum, Inchoatum est anno 553. ut Bellarminus, Baronius, alique Calendis Maii, finitum quarto Non. Junii ejusdem anni, habitis collationibus octo. Convocatum fuit à Justiniano Imperatore consensu quidem Vigili Papæ, sed non observatis à Vigilio præscriptis, cui, contra voluntatem suam convenienti, nec per se, nec per Legatos præfedit, morbum allegans, etsi in eadem civitate esset: sed præfedit non Imperator, non Mennas, sed Mennæ successor Eutiches Patriarcha Constantinopolitanus. Quod Synodum probare nollet in exilium missus Vigilius, inde tamen redux post medium annum eam probavit Epistolâ ad Eutichium, quæ antehac ignota, operâ Petri de Martha ex Regia Parisiensi bibliotheca desumpta, extat modò in 12. Tom. Conciliorum impressionis Parisiensis pag. 262.

Sextum est Constantinopolitanum tertium, contra Monothelitas, Episcoporum 289. Celebratum in Secretario quod vocatur Trullis anno 680. Inchoata est prima actio die 17. Novembris: ultima autem & 18. die 17. Septembris anni sequentis. Convocatum fuit Concilium consensu Agathonis Papæ ab Imperatore Constantino Pogonato, qui omnibus fere actionibus interfuit quidem, & eminentiori loco præfedit, sed non ut Iudex, verum ut propugnator. Reverâ enim præsiderunt Pontificis Legati Petrus & Georgius Presbyteri, & Ioannes Diaconus, qui ubique loquuntur primi, subscribunt primi, Imperator autem sententiam non tulit, & ultimo subscripsit. Acta ibi sunt omnia ex

H

præ-

præsripto Agathonis. Confirmationem ab eo petiit Synodus : obtinuisse dicitur communiter à Leone Secundo , sed Epistola Leonis Confirmatoria quæ circumfertur Spuria videtur Baronio, Binnio, aliisque.

Septimum est Nycænum Secundum , contra Iconomachos , Episcoporum 350. Actio ejus prima habita anno 787. octavo Cal. Octob. 7. & ultima 3. idus Octob. Convocarunt illud Imperatores Constantinus & Irene ejus mater consensu Adriani 1. Papæ , cujus Legati Petrus Archipresbyter , & Petrus Abbas S. Sabbæ & præfederunt , & nominantur , & subscripserunt primi. Omnia ibi acta sunt ex præripto Adriani qui Concilium deinde confirmavit teste Binnio.

Octavum est Constantinopolitanum quartum , in causa Photii per vim intrusi in Patriarchatum Constantinopolitanum, Episcoporum 383. vel ut alii 102. Actio prima habita anno 869. 3. Non. Octobris, 10. verò ultima Februarii sequentis. Convocatum est mandante Adriano Papa industriâ Basilii Imperatoris , qui interfuit quidem Concilio, sed in fine protestatus est non esse suum, nec ullius Laici Ecclesiasticis negotiis se immiscere. Tandemque post Patriarchas omnes ante Episcopos ita volentes subscripsit non definiens, sed Synodum suscipiens , protestansque se post Episcopos debuisse subscribere : primi autem subscripserunt qui præfederunt Legati Pontificii Donatus & Stephanus Episcopi, ac Marinus Diaconus. Synodus in principio Epistolæ ad Adrianum quæ exstat ad finem actionis decimæ, testatur nil statutum à se esse nisi quod jam ante à Nicolao decretum , & firmatum ab Adriano Pontificibus, petit Synodum recipi

cipi & confirmari, confirmatam autem esse testatur Baronius aliique cum Binnio, qui id in suis notis fulius ostendit.

Praedicta Concilia in Oriente, sequentia in Occidente celebrata fuere.

Nonum itaque Concilium fuit Lateranense, 300. & amplius Episcoporum, convocante, praesidente, & confirmante Callisto II. anno 1122. pro pace & concordia inter Ecclesiam & imperium, nec non pro terra Sancta à Saracenis recuperanda.

Decimum Lateranense secundum, Episcoporum fere mille, convocante, praesidente, confirmante Innocentio 2. Papa anno 1139. celebratum contra Anacletum & Victorem anti-Papas, & Arnaldum de Brixia, ac pro reformatione morum. Hujus & praecedentis acta intercidisse dicuntur.

Undecimum, Lateranense tertium, Episcoporum amplius 300. convocante, praesidente, confirmante Alexandro Papa anno 1179. contra Catharos (quos Waldenses & Albigenses aliqui appellant) & Schismaticos ab anti-Papis ordinatos, ac pro morum reformatione. Acta ejus comprehenduntur cap. 27. apud Binnium ubi additur appendix actorum per partes 50. in alia capita distributa.

Duodecimum Lateranense quartum, Episcoporum ad minus 400. aliorum verò Patrum putata Abbatum, Priorum Conventualium 800. Convocante, praesidente, confirmante Innocentio tertio anno 1215. contra haereses Albigensium, ac errores Abbatis Ioachim, nec non pro recuperatione terrae Sanctae &c. Acta exstant apud Binnium in capita 70. distincta.

Decimum tertium, Lugdunense primum, Episcoporum

H 2

copo-

coporum 140. convocante præfidente, confirmante Innocentio quarto anno 1245. causâ Frederici Imperatoris deponendi, expeditionisque in terram Sanctam suscipiendâ. Tertiâ sessione depositus etiam Imperator, & condita decreta quæ refert Binnius.

Decimum quartum, Lugdunense secundum, Patrum, ut ait Bellarminus, fere mille, convocante, præfidente, confirmante Gregorio X. præfente Michaele Paleologo Græcorum Imperatore anno 1274. contra errores Græcorum, & pro Recuperatione terræ Sanctæ; ubi facta est unio cum Græcis, maximè operâ S. Bonaventuræ.

Decimum quintum, Viennense in Gallia, Episcoporum 300. & amplius; convocante, præfidente, confirmante Clemente 5. anno 1311. contra Fratricellorum, Beguardorum, Beguinarum hæreses, extinctus in eo est Templariorum Ordo. Nec hujus, nec præcedentis acta refert Binnius, plurimæ eorum constitutiones exstant in Jure Canonico.

Secutum est anno 1414. Conc. Constantiense, & Basileense, de quibus infra inter Illegitima.

Decimum sextum, Florentinum anno 1438. rogatu Joannis Paleologi Græcorum Imperatoris, qui deinde interfuit, convocatum ab Eugenio IV. qui præfedit: Ferrariæ inchoatum. Inde habitis sessionibus 16. propter pestem translatum Florentiam, sed non finitum ibi anno 1429. ut plures putarunt, sed continuatum ibidem per tres alios annos, unde Florentiæ habitæ sunt plus quam octo sessiones illæ quæ præter relatas 16. reperiuntur solum apud Binnium; tum verò translatum Romam ubi duravit saltem

tem usque ad annum 1445. ut patet ex actis Florentinae Synodi, editis in lucem per Horatium Justinianum Oratoristam, postea Cardinalem. Ita Pallavicinus in actis Synodi Tridentinae lib. 6. cap. 11. De numero Patrum qui interfuerint non satis liquet, convocatum autem fuit contra errores Græcorum.

Decimum septimum, Lateranense V. anno 1512. inchoatum sub Julio 1. qui quinque primis sessionibus partim per se, partim per suum legatum præfedit. Sessio autem 6. habita præfide Leone X. successore Julii anno 1513. sub quo post habitas alias sex sessiones finita etiam anno 1517. Concilium confirmavit deinde Leo, habitum autem fuit ad tollendum schisma propagatum per Conciliabulum Pisanum anno 1511.

Decimum octavum, Tridentinum, cœptum anno 1545. sub Paulo 3. sub quo Octava sessio habita est Tridenti 11. Martii anno 1547. Inde Bononiam translatum, ubi celebrata eodem Anno sessio 9. & 10. Tum verò sub Julio 3. anno 1551. habita item Tridenti sessio 11. 12. 13. 14. & anno 1552. habita sessio 15. & 16. Tum verò sub Pio IV. anno 1562. ibidem sessio 17. 18. 19. 20. 21. 22. Anno 1563. sessio 23. 24. & 25. ultima. Non semper iidem præfedere Legati Pontificii tot Annorum spatio. Non semper iidem, aut æque multi interfuere Patres. In fine Concilio subscripsere Patres 255. Denique à Pio IV. anno 1563. 7. Cal. Februarii: confirmatum est hoc Concilium, quod est postremum œcumenicum, contra emergentes Lutheri, aliorumque hæreses, & pro morum reformatione, summo Ecclesiae bono celebratum.

Concilia Septem generalia dicta, sed Illegitima.

Constantius Imperator Orientis anno 341. Antiochiam convocavit 90. vel amplius Episcopos ex Oriente, inter quos 36. Ariani, sed Arium, ut simulabant, abjurantes: finitæque dedicatione ab illis celebratum Concilium illud, quod dicitur Antiochenum, præfente Constantio, in quo ab Arianis damnatus est Athanasius, successorque ei statutus, & via patefacta ad everfionem Concilii Nicæni primi per 4. subdolas fidei formulas. Non apparet cur hoc Concilium debeat dici generale.

Secundum, Mediolanense plusquam 300. Episcoporum ferè Occidentalium, plerisque Orientalium impeditis. Anno scilicet 355. permissu Constantii Imperatoris generalem Synodum Mediolanum convocarat Liberius Papa, eoque miserat Luciferum Episcopum Calaritanum, Pancratium Presbyterum, & Hilarium Diaconum legatos. Inchoatum fuit Concilium in templo absente Imperatore, sed valens & Ursatius Ariani recusantes fidei Nicænae subscribere, populumque veriti, simul cum aliis Arianis, imo & reliquis, ex templo aufugerunt ad Palatium Imperatoris, qui omnes Episcopos per vim cõegit subscribere damnationi Athanasii, cujus causa ut examinaretur indictum fuerat Concilium; & recusantes Legatos, & virgis prius cæsum Hilarium aliosque in exilium relegavit. Unde etsi Concilium hoc legitimè fuerit inchoatum, in progressu tamen & exitu omnino illegitimum fuit.

Tertium, Ariminense, Episcoporum 600. sub Constantio anno 372. ita Bellarminus. Verum Baro-

Baronius, Binnius, aliique distinguunt duo Concilia Ariminensia, unum generale legitimum plus quam 400. Episcoporum, qui omnes fere Catholici & Occidentales anno 359. sub Liberio Papa, qui per Legatum suum Vincentium Episcopum Capuanum aliosque præfedit. Comprobata in illo est Communi Patrum decreto Nicæna fides, damnatique præsentis Ursatius, Valens, aliique Ariani, quo peracto finitum Concilium, Patribus ab Imperatore missionem petentibus.

Aliud verò Conciliabulum illegitimum & reprobatum post aliquot menses à dissolutione Concilii ibidem coactum, in quo fraude Arianorum præsertim Ursatii & Valentis ac minis Imperatoris paulatim omnes fere Episcopi Catholici, sed diutissimè resistente Servatio, subscribere formulæ fidei, in qua nomen homoufios omissum est, quamque Arianam esse deinde jactarunt Ariani. Unde illud Hieronymi, Ingenitum orbis terrarum, & se Arianum esse miratus est.

Quartum, Ephesinum secundum anno 449. Episcoporum 128. convocatum in scio Pont. Leone ab Imperatore Theodosio, qui Præsidentem Concilii constituit Dioscorum Alexandrinum, facultatemque ei dedit convocandi quos vellet Episcopos. Convocavit verò, qui Eutichetis sententiæ faverent, omissis qui maximè resisterent. Citatus Papa non comparuit, sed Legatos misit Julianum Renatum, atque Hilarium, qui tamen non sunt permisi præsidere. Omnia vi & minis ibi acta; Eutiches absolutus, ejusque hæresis confirmata; occisus Flavianus Constantinopolitanus Episcopus; fugati Legati Pontificii. Unde prædatoria Synodus, & latrocinium merito

ritò vocatum fuit, & à Chalcedonenſi Concilio, cui illius acta inſerta ſunt, prorfus reprobatum.

Quintum, Conſtantinopolitanum, fuit tempore Gregorii 2. & Leonis Iſaurici Iconomachi anno 730. contra ſacras imagines; ita Bellarminus: hujſtamen Concilii mentionem non facit Baronius, aut Binnius, nec videtur eſſe œcumenicum.

Sextum, Conſtantinopolitanum pſeudoſeptimum dictum, ſub Conſtantio Copronimo tempore Stephani 2. anno 754. Fuit 338. Episcoporum Iconomachorum Orientalium, qui damnarunt cultum ſacrarum imaginum. Reprobavit illud Stephanus, & deinde Synodus Œcumenica Nicæna 2. quæ fuit omnino legitima.

Septimum, Piſanum contra Julium 2. anno 1510. aut citius convocatum à Cardinalibus hæreticis, & Schiſmaticis, & paulò poſt in Lateranenſi V. Concilio reprobatum fuit.

Concilia generalia partim approbata, partim reprobata ſeptem enumerantur.

Primum Sardicenſe Episcoporum 376. anno 351. Sed notat Baron. alique, duo fuiſſe Sardiceniſia Concilia, unum generale & legitimum circa annum 347. Aliud particulare 76. Arianorum qui Concilium quod Philippopolim dilapſi ibidem celebrarunt, Sardiceniſe vocarunt, ab omnibus Catholicis deinde rejectum, & nunquam pro Legitimo habitum fuit.

Secundum, Sirmiſenſe anno 356. vel ut Baronius 357. addens potius fuiſſe conventiculum ſatanæ convocatum à Conſtantio Imperatore, damnatus quidem in ea fuit Photius, & edita prima formula fidei, quam Hilarius Catholicam dixit,

dixit, cui tandem nimis cedens subscripsit Papa Liberius. Concilium hoc ponit Petavius potius anno 351.

Tertium, Concilium Quini-seximum Constantinopolitanum in Trullo celebratum anno 692. Petavio anno 707. Unde ejus Canones Trullani dicti. Convocatum fuit in scio Rom. Pontifice Sergio, qui ideo ei ne quidem per Legatos præfedit, sed illud statim reprobavit, teste Beda apud Birnium. Canones itaque nulli ex 102. quos condidit illa Synodus ex illa auctoritatem habent, admissis tamen à Catholicis aliquibus, quia per se sanæ erant doctrinæ.

Quartum, Francofordiense 300. circiter Episcoporum ex Italia, Gallia, Germania, & Britannia, præsentibus Legatis Papæ Adriani, qui illud convocari permiserat, à Carolo Magno Franc. Rege, qui deinde eidem interfuit. Verum Concilium hoc celebratum Anno 794. œcumenicum non est, cum nulli Orientales interfuerint, neque generale esse voluerit Pontifex, sed provinciale vel nationale fuisse dicunt Binnius, aliique. Ea quæ de filiatione Christi naturali in eo definita reperiuntur, sine dubio ab Ecclesia sunt approbata. Dicitur autem à Bellarmino aliisque, per Ecclesiam reprobata esse damnatio Synodi Nicænæ secundæ quam fecisse fertur hoc Concilium, sed putat Binnius Concilium hoc nil statuisse contra Nicænâ, eo quod alia pars decretorum illius, utpote particularis Concilii, approbata non fuisset.

Quintum, Pisanum Anno 1409. ad tollendum Schisma, Gregorio 12. & Benedictio 13. se pro Pontifice gerentibus, congregatum à Cardinalibus utriusque Obedientiæ præsentibus Episcopis 130. Abbatibus 900. à quibus omni-

bus sessione 15. depositus est uterque Antipapa. sess. 17. data facultas Cardinalibus eligendi Papam, qui post sessionem 19. elegerunt Alexandrum V. Huic demortuo successit deinde Joannes 23. Concilium hoc fuisse illegitimum volunt aliqui, Legitimum putat cum aliis Spondanus, sanè inter Pontifices veros computatur Alexander V, qui in eo electus fuit.

Sextum, Constantiense Anno 1414. ratione ejusdem Schismatis, & contra Hus & Wiclef, convocatum est rogatu Sigismundi Imp. à Joanne quem XXIII. communiter dicunt, qui 1. sessioni interfuit unâ cum Imperatore, & sessione 2. habita 2. Martii 1415. promisit, vovit, juravit se cessurum Papatu, quando Petrus de Luna Benedictus XIII. dictus, & Angelus de Corario Gregorius XII. dictus simpliciter cederent. Interim noctu 21. diem Martii precedente prædictus Joannes clam aufugit, quare sessio 3. habita est 26. Martii absente Joanne, fugam suam per litteras excusante. Quarta sessione declaravit Synodus quod ipsa potestatem à Christo habeat immediate, cui quilibet cujuscumque status vel dignitatis etiam si Papalis existat, obedire teneatur in his quæ pertinent ad fidem & extirpationem dicti Schismatis, & reformationem dictæ Ecclesiæ in capite & in membris. Circa quam declarationem quoniam ab aliquibus perperam sustinetur.

Nota primò, ex Eugenio IV. in constitutione, Moyses &c. illam non esse accipiendam in sensum generalem, ita ut Concilium quandoque sit supra quemcumque Pontificem, sed ita ut illud Concilium esset supra Papam dubium, prout tunc erant illi tres de Pontificatu contentes. Nota secundò Concilium illud sess. 4. & 5. in

5. in qua declaratio allegata confirmata fuit, non fuisse Concilium generale, cum tantum interesset obedientia Joannis XXIII. Deinde declarationi illi nullus consensit Pontifex.

Sessione 8. ab iisdem damnatus Wiclef. Sessione 12. tandem Patrum sententia Pontificatu depositus Joannes XXIII. qui sententiam auditam approbavit, & reipsa cessit Pontificatu, qua facta cessione Pontificatu omnino excidit.

Sessione 14. postquam sponte Papatu cessisset Gregorius XII. absens, Cardinales ipsius Obedientiae in Concilium admissi cum reliquis. sess. 15. damnatus praesens Joannes Hus, vivusque combustus

Sessione 37. tandem definitiva sententia Pontificatu depositus Benedictus 13. cedere nolens: & sess. 41. anno 1417. electus in Pontificem Martinus V. qui sess. 45. Concilium dimisit. Edita autem constitutione quae incipit, *Inter cunctas*, sacro approbante Concilio, solum approbavit quod gestum erat contra errores Wicleffi, aliorumque, non approbavit autem quae sess. 4. & 5. declarata retuli, imo in eadem Constitutione statuit, inter alia interrogatoria de haeresi suspectis proponenda, etiam hoc, Utrum credat quod Papa canonicè electus qui pro tempore fuerit, sit successor B. Petri, habens supremam potestatem in Ecclesia Dei. Certum autem eam non habere si non sit major Concilio. Quod ergo sess. 4. statutum erat de Concilio supra Pontificem, nullo modo de Pontifice indubitato intelligi voluit.

Septimum, Basiliense à Martino V. indictum, & sub Eugenio IV. legitimè inchoatum anno 1431. sed in progressu variaè inciderunt controversiaè de autoritate Papae &c.

Prima sessio habita est 14. Decemb. præsidente Juliano Cardinali Pontificio legato. Interim Eugenius, 18. Decemb. edito Romæ decreto, Concilium si quod Basileæ congregatum videretur dissolvit. Patres autem Basileæ congregati de hoc Eugenii decreto publicas ad universos fideles litteras dedere, quibus declarant decessisse se Concilium Basileæ continuare, quod & fecerunt.

Sessione itaque secunda, quam celebrarunt 15. Cal. Martii anni sequentis, præsidente etiam Juliano, confirmarunt in primis decreta sess. 4. Constantiensis, statueruntque Concilium esse supra Pontificem. Aliis deinde sessionibus Eugenium IV. citarunt, accusarunt contumacem declararunt. Sess. 16. litteræ Eugenii recitantur, in quibus pacis studio declarat, Concilium illud à prima inchoatione legitimum fuisse, & irritas jussit esse priores litteras Concilii dissolutivas. Notandum autem Eugenium non approbare illis litteris omnia quæ usque ad hanc sessionem à Concilio gesta sunt legitima esse, imo positivè reprobare ea omnia quæ contra ipsos Cardinales &c. decreta erant, ipsum Concilium tantum approbavit, jussitque legitimum esse.

Sessione autem 18. nullo Præsidente Pontificio Legato, Concilium repetit iterum decretum Constantiense. Non constat quibus deinde sessionibus legati præ sederint, constat ipsos decretis Concilii se opposcentes non fuisse auditos sess. 21. & 24. imo opus deinde fuisse Tarentino armis se tutari. Deinde à sessionis 31. tempore, id est anno 1438. Cal. Febr. dilapsus Basileæ Julianus, qui olim Concilio faverat, alique omnes Cardinales, uno excepto Arelateni, quem deinde Præsidem Concilii crearunt. Hoc itaque

itaque Præsidente Concilium ita segregatum à Romano Pontifice, ut neque speciem Pontificiæ authoritatis præ se ferret, convocatis Presbyteris, quibus loco Episcoporum, paucissimi enim aderant, suffragii jus datum, & in manus datæ Sanctorum reliquæ sess. 33.

Sessione 34. Eugenium Pontificatu deponunt. Sess. 39. in anti-Papam eligunt Amadeum Ducem sabaudia, qui dictus fuit felix V. Quo deinde Pontificatu cedente Nicolaus V. Eugenii IV. successor dedit hoc novæ concordia, ut confirmaret acta quædam Basileensia ad beneficia Ecclesiastica, & censuras pertinentia. Præter hæc nihil omnino approbavit, ut ex ejus Bulla satis apparet. Ceterum non tantum Eugenius, sed & deinde Leo X. in Concilio Lateranensi sess. 11. decreta Basileensia damnarunt, ac proinde nullum possunt ab authoritate hujus Concilii robur habere.

TRAC-